

Załącznik nr 2

do zarządzenia nr 4/2024

Wójta Gminy Lipnik z dnia 17 stycznia 2024r.

w sprawie konsultacji społecznych „Diagnozy strategicznej sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik” dla „Strategii Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030”

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Grudzień 2023

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Spis treści

1.	Charakterystyka gminy.....	3
1.1	Rys historyczny.....	3
1.2	Lokalne dziedzictwo.....	4
1.3	Obszary chronione na terenie Gminy Lipnik.....	12
1.4	Ochrona powietrza.....	14
1.5	Zasoby naturalne.....	23
1.6	Atrakcyjność turystyczna – walory, oferta i infrastruktura turystyczna.....	30
2.	Diagnoza sytuacji przestrzennej.....	34
2.1	Położenie.....	34
2.2	Dostęp do internetu oraz usługi świadczone elektronicznie.....	35
2.3	Infrastruktura drogowa.....	36
2.4	Infrastruktura wodno-kanalizacyjna.....	39
2.5	Gospodarka odpadami.....	40
2.6	Gazownictwo.....	43
2.7	Energetyka i telekomunikacja.....	45
2.8	Infrastruktura sportowo-rekreacyjna.....	45
3.	Diagnoza sytuacji społecznej.....	47
3.1	Ludność i procesy demograficzne.....	47
3.2	Pomoc społeczna.....	53
3.3	Ochrona zdrowia.....	56
3.4	Edukacja i wychowanie.....	58
3.5	Bezpieczeństwo publiczne.....	67
3.6	Instytucje kultury i ich działalność.....	70
4.	Diagnoza sytuacji gospodarczej.....	78
4.1	Gospodarka.....	78
4.2	Gospodarka mieszkaniowa.....	80
4.3	Rynek pracy.....	81
5.	Finanse samorządowe.....	89
	Spis tabel.....	90
	Spis wykresów.....	91
	Spis map.....	91
	Spis zdjęć.....	92

1. Charakterystyka Gminy Lipnik

1.1 Rys historyczny

Na terenach dzisiejszej Gminy Lipnik ślady działalności człowieka odnotowano w epoce kamiennej, czyli sprzed kilkudziesięciu tysięcy lat. Archeolodzy odkryli, że spotykano tu wyroby krzemienia typu mustierskiego już w środkowym paleolicie. Jednak dopiero w młodszej epoce kamiennej, czyli w neolicie (około 5 tysięcy lat temu) tereny obecnej gminy Lipnik zostały zaludniona stosunkowo gęsto. Świadczą o tym często spotykane tu naczynia gliniane i narzędzia krzemienne, a także punkty osadnicze, groby i cmentarze prehistoryczne oraz kopce i kurhany (m.in. w Malicach, Międzygórzu, Łownicy, Leszczowie). Domniemywa się, że pierwsze średniowieczne wioski pojawiły się tu już w XI wieku. Pisemne poświadczenia o nich pochodzą jednak z późniejszego okresu, kiedy lokalni księża musieli wystąpić do Rzymu dziesięcinę papieską i świętopietrze. Dzięki biurokracji z tamtego okresu wiemy dziś o istnieniu trzech parafii: Włostowa, Goźlic i Malic, do których należała większość (do dziś istniejących) w gminie Lipnik wsi. Uznaje się, że najstarszą wiejską parafią (należącą wówczas do diecezji krakowskiej) była parafia w Goźlicach, która powstała prawdopodobnie pod koniec XII wieku. To w tym okresie tworzą się duże majątki – najpierw rycerskie, a później szlacheckie.

W średniowieczu ukształtowała się ostatecznie mapa tego obszaru. Większość wówczas powstałych wiosek istnieje do dzisiaj. Obok Włostowa, Malic, powstały wówczas również m.in. Lipnik, Kurów, Usarzów, Słoptów, Międzygórz.

Żyzność gleb, a tym samym duża towarowość gospodarki folwarcznej czynią w staropolskich czasach z tego skrawka Sandomierszczyzny jeden ze spichlerzów zbożowych. Pszenicę dostarczano m.in. do Sandomierza, skąd spławiano ją Wisłą do Gdańska, a dalej eksportowano na zachód. Przez ziemię lipnicką prowadziły też dwa lądowe szlaki handlowe: Sandomierz - Opatów i doliną Opatówki Zawichost-Opatów. W XVI w. na Sandomierszczyznę spłynęła reformacyjna fala. Szlachta porzuciła katolicyzm i przechodziła na arianizm bądź kalwinizm. Tak zamieniono na zbory m.in. świątynię w Goźlicach, Malicach, a także zbudowano istniejące do dziś skromne sakralne budowle innowiercze w Ublinku i Włostowie oraz zniszczony na początku XVIII w. zbór kalwiński w Malicach.

Pod koniec XIX w. zaczęła się tworzyć wielka własność ziemską. Karscy, którzy mieli tu dużą część swych rozległych dóbr wyrastali na czołowych gospodarzy Sandomierszczyzny. Nie tylko uprawiano tu rolę i hodowano zwierzęta, ale zaczęto zajmować się przerabianiem płodów rolnych - czyli przemysłem przetwórczym. Obszar dzisiejszej gminy Lipnik rozbity był na trzy jednostki gminne. Włostów (Włostów, Pęcławice, Słoptów, Swojków, Małżyn, Łownica, Kurów, Sternalice, Lipnik), Malice Kościelne (Malice, Męczennice, Adamów, Leszczków), Słabuszewice (Studzianki, Międzygórz, Słabuszewice, Rogal).

W XIX wieku Lipnik opisano jako wieś w powiecie sandomierskim, gminie Lipnik, parafii Goźlice, odległą o 18 wiorst od Sandomierza, która była położona przy drodze bitej. Posiadała urząd gminny. W 1827 r. było 17 domów, mieszkało 62 mieszkańców. W 1883 było 23 domy mieszkało 171 mieszkańców, posiadano 561 mórg ziemi dworskiej i 95 włościańskiej. Wieś tę opisuje Długosz (Długosz L.B. t. II s. 333), jako mającą jeden folwark, sześć łąnów kmiecych, karczmę i dwóch ogrodników. Gmina Lipnik należała do sądu gminnego okręgu II w Klimontowie, stacja pocztowa w Opatowie. Gmina miała 13 488 mórg obszaru (w tym 4205 mórg włościan) i 3607 mieszkańców (1771 mężczyzn i 1836 kobiet). W skład gminy w XIX wieku wchodziły: Adamów, Gaj, Grocholice, Gołębiów, Gozdów, Kurów, Kaczyce, Leszczków, Lipniczek, Lipnik, Łownica Duża, Łownica Mała, Malice Kościelne, Małżyn, Męczennice, Międzygórz, Osiny, Pęcławice, Podgaje, Rogal, Słabuszowice, Słoptów, Studzianka, Swojków, Ściernalice, Tudorów, Ublinek Duchowny, Ublinek Szlachecki, Usarzów, Wiesiołówka, Włostów i Żurawniki.

Po II wojnie światowej w wyniku reformy rolnej ziemię dworską w większości rozparcelowano między chłopów, a z części utworzono gospodarstwa państwowe. Powstały też rolnicze spółdzielnie produkcyjne, które jednak nie zdały egzaminu i po kilku latach działalności się rozpadły. Większość zespołów dworsko-pałacowych uległa w czasie działań frontowych i powojennej

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

dewastacji, zniszczeniu i w efekcie całkowitej zagładzie (m.in Kurów, Usarzów, Malice, Włostów, Leszczków). Niektóre dwory zostały zaadaptowane do nowych potrzeb i żyją do dziś (m.in. Lipnik, Słabuszewice). Po wojnie chłopi z mozołem odbudowywali swoje zagrody. Pierwszy etap tworzenia wsi lipnickiej w nowej, socjalistycznej rzeczywistości to budowa skromnych domostw i organizowanie gospodarstw na jako takie przetrwanie. W latach 70. i 80. XX w. powstało na tyle nowych zabudowań gospodarczych, że możemy mówić o nowym obliczu wsi. Wzniesiono bądź zmodernizowano domy i zabudowania gospodarcze. Zniknęła wtedy ostatecznie drewniana zabudowa dziś mająca charakter reliktowy. Gospodarstwa wyposażone zostały w nowoczesny sprzęt rolniczy (ciągniki zastąpiły konie, których pogłowie znacznie się zmniejszyło). Poszczególne wioski w różnym tempie budowały infrastrukturę techniczną i drogi asfaltowe, wodociągi, gazociągi, linie telefoniczne, kanalizację. Niestety ostatnia dekada XX w. to gwałtowne zubożenie wsi wskutek niskiej opłacalności produkcji rolniczej.

W 2015 roku w pobliżu wsi Słabuszewice odkryto grodzisko, na terenie którego podczas prac archeologicznych odkryto ślady działalności ludzkiej z okresu między 2 połową X a końcem XI wieku.

1.2 Lokalne dziedzictwo

O walorach krajobrazowych i przyrodniczych gminy decydują w dużym stopniu budowa terenu w połączeniu z szatą roślinną oraz zabytkami kultury materialnej. Wśród najważniejszych czynników decydujących o szansach rozwoju społeczno – ekonomicznego oraz o możliwościach kreowania aktywnego społeczeństwa obywatelskiego znajduje się dziedzictwo kulturowe. Częścią tego dziedzictwa są zabytki ruchome i nieruchome, które jako ślady działalności ludzkiej stanowią źródło informacji o życiu przodków oraz o historycznym rozwoju regionu i kraju. Zachowanie łączność między przeszłością i przyszłością wymaga szczególnej troski o dziedzictwo narodowe.

Na terenie gminy znajdują się mogiły wojenne – głównie z lat 1944-45 tj. okresu walk na przyczółku sandomiersko-baranowskim oraz jedna związana z I wojną światową.

Włostów

- 1 Cmentarz parafialny, Obelisk kamienny (przeniesiony) z napisami "Pamięci Józefa Stępnia Bojownika POW Zamordowanego przez okupantów austriackich "- 1918 r.
- 2 Tablica z nazwiskami ofiar II wojny światowej na ścianie kościoła przed wejściem do kościoła parafialnego.
- 3 Pomnik przed murem kościelnym we Włostowie (poświęcony ofiarom II wojny światowej, m.in. pracownikom cukrowni Włostów).
- 4 Szkoła Podstawowa - tablica pamiątkowa z nazwiskami uczestników tajnego nauczania.

Lipnik

- 1 Stary budynek Szkoły - na ścianie szczytowej tablica upamiętniająca rozstrzelanych Polaków w Lipniku podczas II wojny światowej (z wykazem nazwisk).
- 2 Kościół - kaplica – tablica z nazwiskami ofiar II wojny światowej z terenu Gminy Lipnik.
- 3 Plac Czynu Niepodległościowego z pomnikiem ppłk. Antoniego Jabłońskiego.
- 4 Korytarz Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Lipniku - tablica pamiątkowa z nazwiskami uczestników tajnego nauczania.
- 5 Zewnętrzna ściana (frontowa) budynku Zespołu Szkolno- Przedszkolnego w Lipniku - tablica (epitafium) pamiątkowa patrona szkoły prof. Józefa Mikułowskiego-Pomorskiego.

Malice

- 1 Tablice wmurowane w ścianę wewnętrzną muru okalającego plac kościelny - nazwiska ofiar II wojny światowej i uczestników ruchu oporu z parafii w Malicach.
- 2 Dawny plac dworski - obelisk upamiętniający prof. Józefa Mikułowskiego-Pomorskiego.

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Kurów

- Pomnik rodziny, która zginęła w czasie bombardowania wsi.

Gołębiów

1 Las – mogiła partyzancka.

2 Mogiła wojenna - cmentarz dawny, bezwyznaniowy, pow. 0,1 ha, nieczynny. Jest to mogiła żołnierza prawdopodobnie Armii Czerwonej z 1945 r. Położona na północny- zachód od wsi, na pograniczu ze wsią Lipnik, cmentarz ma nieczytelny układ (jest całkowicie zniszczony).

3 Mogiła wojenna - założona w 1945 r., bezwyznaniowa, pow. 0,1 ha, nieczynna. Cmentarz stanowią groby żołnierzy Armii Radzieckiej. Położona przy drodze polnej na skraju wsi.

Międzygórz

- Pomnik poległych partyzantów w bitwie pod Pielaszowem (1944r.) pomnik w kształcie ostrosłupa, zachowała się tylko podstawa cokołu, mogiła jest nieczytelna.

Leszczków:

- cmentarz wojenny - założony w 1914 r., bezwyznaniowy, pow. 0,2 ha. Pogrzebani na nim zostali żołnierze armii rosyjskiej, niemieckiej i austro-węgierskiej. Położony przy drodze z Lipnika do Leszczkowa, naprzeciw przydrożnego krzyża. Charakter rozplanowania jest nieczytelny, cmentarz został całkowicie zniszczony i zaorany.

Włostów:

- mogiła wojenna – cmentarz bezwyznaniowy, pow. 0,02 ha, nieczynny. Położony w przypałacowym parku, z tyłu pałacu w południowo-zachodnim narożniku, jest to mogiła zbiorowa 100 żołnierzy niemieckich z 1945 r. poległych koło Sandomierza. Układ mogiły jest nieczytelny.

Na terenie gminy znajduje się **17 miejsc pamięci narodowej** upamiętniających wydarzenia związane z okresem I i II wojny światowej. Miejsca te znajdują się pod opieką Urzędu Gminy w Lipniku:

1 tablica pamięci na ścianie kaplicy w Lipniku z 1998 r.;

2 tablica pamięci na ścianie kaplicy w Lipniku z 1999 r.;

3 tablica zamontowana na ścianie zewnętrznej budynku przedszkola, pamięci 20 Polaków rozstrzelanych w tym miejscu przez hitlerowców 12.01.1944 r.;

4 mogiła z 1945 r. w formie płyty z tablicą, ogrodzona łańcuchem na metalowych słupkach, pamięci jeńców, żołnierzy AK rozstrzelanych w okresie II wojny światowej (położona na skraju małego dębowego lasu) w miejscowości Lipnik,

5 tablica pamięci nauczycieli tajnego nauczania, na ścianie budynku szkoły podstawowej w Usarzowie z 1995r.,

6 tablica katyńska pamięci pomordowanych przez NKWD w 1940 r. w Ostaszku, na ścianie budynku szkoły podstawowej w Usarzowie z 1995 r.,

7 Międzygórz - tablica pamięci 60 żołnierzy I batalionu 2 Pułku Piechoty Legionów AK poległych 30.07.1944 r. w czasie akcji „Burza”, umieszczona na krzyżu metalowym;

8 Kurów - krzyż metalowy z tablicą pamiątkową na miejscu zniszczonego cmentarza wojennego z I wojny światowej, przy drodze z Kurowa do Zachoinia z 1995 r.;

9 Leszczków - płyta z lastryką i krzyż metalowy z tablicą pamiątkową ogrodzony siatką na miejscu zniszczonego cmentarza wojennego żołnierzy 66 Pułku Tuleńskiego z okresu I wojny światowej z 1996-97 r.;

10 Gołębiów - betonowa kopia z tablicą pamiątkową na mogile żołnierzy Armii Radzieckiej z 1944 r., poległych w czasie walk na przyczółku sandomierskim, położona przy drodze polnej na skraju wsi;

11 Krzyż metalowy z tablicą pamiątkową na miejscu zniszczonego cmentarza wojennego żołnierzy niemieckich z 1944 r., położony w centrum wsi Gołębiów,

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

12 Malice - płyta lastrykowa z krzyżem i tablicą pamiątkową na cmentarzu parafialnym na mogile 8 niezidentyfikowanych żołnierzy AK z okresu II wojny światowej;

13 Płyta lastrykowa z metalowym krzyżem i tablicą pamiątkową na cmentarzu parafialnym w Malicach na mogile 2 żołnierzy z Sandomierza, którzy zginęli w Leszczkowie w 1945 r. przy rozminowywaniu terenu;

14 Tablica zamontowana na murze otaczającym plac przykościelny w Malicach pamięci dr Józefa Świeżyńskiego, I premiera II Rzeczypospolitej pochowanego w Malicach w 1948 r. z 1995 r.;

15 Tablica zamontowana na murze otaczającym plac przykościelny wdzięczności nauczycielom tajnego nauczania Marii Rogowskiej z Malic i Jana Sztaudyngera, którzy w latach 1939-1945 nauczali konspiracyjnie wiejskie dzieci (z 1995 r.);

16 Tablica Katyńska zamontowana na murze otaczającym plac przykościelny pamięci kpt. Macieja Pomorskiego z Leszczkowa i por. Jana Lasoty z Leszczkowa, oficerom WP zamordowanych przez NKWD w 1940r. (z 1995 r.);

17 Włostów - tablica zamontowana na ścianie korytarza w budynku szkoły podstawowej we Włostowie wdzięczności nauczycielom tajnego nauczania z 1998 r.

Parki podworskie - pomnikowe drzewa:

- Włostów- park wokół pałacu,
- Włostów- park przy dawnej cukrowni,
- Słabuszewice- park podworski (resztki),
- Leszczków- park podworski (resztki),
- Kurów- park podworski (resztki nikłe- znajduje się krzyż kamienny przydrożny),
- Gołębiów- park podworski (miejsce z nikłymi resztkami – znajduje się tu figura M. Boskiej na wysepce stawu dworskiego).

Park podworski w Słabuszewicach

Park razem z dworem pochodzący z XIX w., położony jest przy drodze ze Słabuszewic do Gołębiowa. Znajduje się na wzniesieniu górującym nad drogą. Działka o nr ewid. 132/2 i powierzchni 0,5 ha. Opis: wartość założenia – obiekt cenny, park historyczny zachowany w niezmiennych granicach. Stan drzewostanu – dobry, głównie powojenny – krzewy, lipy drobnolistne (o charakterze pomnikowym), sosny, kasztanowce, orzechy włoskie, bez, grupy i pojedyncze drzewa, starodrzew nieliczny – pozostałość dawnego sadu dworskiego. Pozostałości: budynek dawnego dworu, dawny budynek mieszkalny, dwa budynki gospodarcze, częściowo zasypana piwnica ziemna, mur oporowy z kamienia łamanego od strony drogi, sztucznie formowane skarpy ziemne oraz fragmenty dawnego podjazdu. Park po 1945 r. był użytkowany jako zieleń rekreacyjna, ozdobna i częściowo ogrodnicza towarzysząca szkole podstawowej mieszczącej się w budynku dawnego dworu. Obecnie własność osoby prywatnej.

Park podworski w Leszczkowie

pochodzący z XVIII w., razem z dworem (nieistniejącym obecnie) położony jest w północno-wschodniej części wsi, na szczycie wzgórza. Działka o nr ewid. 674/1 i powierzchni 2,05 ha.

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lipnik

zawiera łącznie 22 obiekty. Występujące w niej obiekty wpisane są do rejestru zabytków województwa świętokrzyskiego oraz obiekty znajdujące się na kartach adresowych GEZ (niefigurujące w rejestrze). Wśród obiektów w GEZ występują obiekty o funkcji sakralnej oraz obronnej. Budynki, które zostały ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków są w różnym stanie technicznym. W dobrym stanie jest np. odremontowany całkowicie budynek Szkoły w Lipniku - obecnie Posterunek Policji. W złym stanie technicznym zakwalifikowane jako trwała ruina są np. Ruiny Zamku w Międzygórzu. Sołectwami, w których jest ich najwyższa ilość są Włostów i Malice Kościelne.

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Tabela 1 Wykaz zabytków znajdujących się na terenie Gminy Lipnik
wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych Województwa Świętokrzyskiego

L.p.	Rejestr	Wykaz dokumentów	Przedmiot ochrony	Miejscowość
1	A	484 (t.) z 01.03.1993 A.516	cmentarz wojenny z I wojny światowej	Kurów
2	A	A.517 z 1.03.1967	bramka na cmentarz kościelny	Malice Kościelne
3	A	A.518 z 13.06.1988	cmentarz par. „nowy”,	Malice Kościelne
4	A	A.519 z 13.04.1988	cmentarz par. „stary”,	Malice Kościelne
5	A	A.520 z 31.03.1971 i z 14.06.1977	ruiny zamku, 2 poł. XVI-XVII	Międzygórz
6	A	A.521/1-3 z 1.10.1956, z 31.03.1971 i z 27.07.1988	Zbór ariański, 1630	Ublinek
7	A	A.522/1-2 z 2.10.1956, z 20.05.1966 i z 30.07.1982	kościół par. pw. św. Jana Chrzcziciela, XIII/XIV	Włostów
8	A	A.522/1-2 z 2.10.1956, z 20.05.1966 i z 30.07.1982	Ogrodzenie wokół kościoła	Włostów
9	A	A.523 z 14.06.1988	- cmentarz par., XVIII/XIX, - kaplica rodziny Karskich, 2 poł. XIX - kolumna z figurą Matki Boskiej - ogrodzenie z bramą	Włostów
10	A	A.524/1-6 z 44 z 1.09.1947, z 26.10.1956, z 19.12.1957, z 1.03.1967 i z 8.02.1978:	- zespół pałacowy, XVIII-XIX, - pałac - oficyna - brama parkowa - brama główna z lwami - park - lamus	Włostów

Źródło: Rejestr zabytków nieruchomych Województwa Świętokrzyskiego Stan na 31.12.2022r

Pałac Karskich we Włostowie

Pałac wzniesiony został w latach 1854–1860 na zlecenie Stanisława Karskiego (1838r.–1890r.), właściciela ziemskiego i działacza politycznego. Na majątek rodziny składała się m.in. cukrownia we Włostowie, która działała jeszcze do 2009r. Poza tym rodzina Karskich była właścicielami młynów, gorzelnii, stawów rybnych, plantacji chmielu i buraków cukrowych oraz stadniny koni. Za projekt neorenesansowej budowli we Włostowie odpowiadał Henryk Marconi (jednym z jego bardzo znanych projektów w naszym regionie jest sanatorium w Busku-Zdroju). Budowlę otaczał park o powierzchni ok. 10 hektarów. Sam pałac składał się z 30 pomieszczeń, w tym trzech salonów, sali balowej, sali bilardowej i biblioteki. Pozostałe pomieszczenia przeznaczono na sypialnie, bawialnie i pokoje gościnne, była również kaplica. W skład zespołu pałacowo-parkowego wchodził także lamus, wzniesiony znacznie wcześniej, bo w XVI wieku, który zwany był zborem braci polskich, choć nie ma źródeł, które potwierdzałyby takie pierwotne przeznaczenie budowli. Od zachodu do pałacu przylegała oficyna z kolumnowym portykiem, zbudowana w XVIII wieku. Do posiadłości wiodły dwie

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

bramy: jedna w pobliżu samego pałacu, z dwoma lwami, druga, zwana diabelską, od strony parku. Pałac był bardzo nowoczesny, jak na czasy, w których powstawał. Budowany był z najwyższej jakości drogich materiałów, miał marmurową posadzkę i schody. Pierwotną konstrukcję przebudowano na przełomie XIX i XX wieku - zostały doprowadzone media – prąd elektryczny, linia telefoniczna i wodociąg. Pałac wyposażono też w centralne ogrzewanie, a w jego łazienkach można było korzystać z ciepłej i zimnej wody.

Zdjęcie 1 Pałac Karskich we Włostowie w czasach świetności

Źródło: <https://www.zwiadowcahistorii.pl>

Zdjęcie 2 Wnętrze pałacu Karskich we Włostowie w czasach świetności

Źródło: <https://www.zwiadowcahistorii.pl>

Włostowski pałac gościł między innymi Stefana Żeromskiego, który we Włostowie pracował nad *Popiołami*, a także Achillesa Ratti, który gościł tu jako nuncjusz apostolski. W pałacu miał rezydencję biskup sandomierski Marian Ryx. Pałac popadł w ruinę już po zakończeniu II wojny światowej, gdy jego pomieszczenia zajęło Państwowe Gospodarstwo Rolne. Obecnie pozostały z niego fragmenty

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

ścian zewnętrznych i ruiny lamusa. W okresie PRL ucierpiał także przypałacowy park, w którym wycięto część starych drzew.

Zdjęcie 3 Ruiny Pałacu Karskich we Włostowie

Źródło: <https://www.zwiadowcahistorii.pl>

Kościół Parafialny pod wezwaniem Św. Jana Chrzciciela we Włostowie

Pierwszy kościół, według starej tradycji, wybudować miał we Włostowie Piotr Dunin Włast, herbu Łabędź. W tej właśnie świątyni miał być ochrzczony ok. 1160 r. bł. Wincenty Kadłubek, urodzony w pobliskim Karwowie.

Zdjęcie 4 Kościół parafialny pod wezwaniem świętego Jana Chrzciciela w miejscowości Włostów

Źródło: <https://diecezjasandomierska.pl/wlostow-sw-jana-chrzciciela/>

Parafia i murowany kościół pw. św. Jana Chrzciciela wzmiankowany jest w spisie odprowadzających świętopietrze w 1326r. Kościół parafialny został wzniesiony prawdopodobnie z fundacji Poraitów w II poł. XIII w. lub na początku XIV w. Pierwszą rozbudowę świątynia przeszła jeszcze w XIV w.

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Wtedy też mogła otrzymać wieżę. W I poł. XVI w. kościół został przekształcony (w 1586 r. dobudowana została kaplica, którą ufundowali ówczesni właściciele dóbr włostowskich Wojciech Wielicki i jego żona). Dalsze zmiany w architekturze tego zabytku nastąpiły w XVIII w. Włostowski kościół został silnie zniszczony w czasie działań wojennych w II poł. 1944 r. (spalony przez Niemców 6 sierpnia) i w styczniu 1945 r., kiedy to rejon ten znalazł się w ogniu ciężkich walk radziecko-niemieckich. W pierwszych powojennych latach nie nadawał się do użytku. Nabożeństwa odbywały się wtedy w kaplicy grobowej Karskich na cmentarzu. Kościół odbudowany został w latach 1945-1947 staraniem ks. Tadeusza Garbacza. W latach 1974-1984 kościół był restaurowany, malowany i został uroczystie poświęcony. Konserwacja świątyni miała miejsce również po 2000r. Świątynia jest romańska, z łamanego piaskowca i ciosu. Prostokątna nawa i prawie kwadratowe prezbiterium nakrywają sklepienia – nawę kolebkowe, prezbiterium krzyżowe. Z romańskich elementów konstrukcyjnych sklepień nawy pozostały tylko fragmenty żeber, starannie opracowane rzeźbiarsko i noszące ślady polichromii. Zachowała się też polichromia przy północnym ościeżu okna w prezbiterium, o motywach geometrycznych czworoliści. Od strony zachodniej dobudowana jest pięciokondygnacyjna gotycka wieża, a bryłę kościoła uzupełniają zakrystia i położony nad nią skarbczyk przy północnej ścianie prezbiterium (I poł. XVIw.), kaplica św. Wojciecha z kryptą przy północnej nawie (kon. XVI w.) oraz kruchta od południa (XVIII w.). Wschodnie szczyty nawy i prezbiterium są trójkątne, ozdobione gotyckimi sterczynami z I ćwierci XVI wieku. Z kruchty pod wieżą i z kruchty południowej prowadzą do nawy ostrołukowe, kamienne, gotyckie portale z XV w. Nad drzwiami łączącymi prezbiterium z zakrystią zachowały się fragmenty nadproża portalu gotycko-renesansowego z początków XVI stulecia.

Dawny zbór w miejscowości Ublinek

Obiekt niegdyś wchodzący w skład zespołu dworskiego. Budynek dawnego zboru ariańskiego z połowy XVI wieku w Ublinku to budowla murowana z kamienia z charakterystycznymi dla swej epoki przyporami na rogach, które miały na celu wzmocnienie całej konstrukcji. Nad wejściem zachowała się data 1630 i herb Godziemba. W XVII wieku ówczesny dziedzic Paweł Zagórski przeszedł z katolicyzmu na arianizm i od tamtego czasu budowla stała się zbozem.

Zdjęcie 5 Dawny zbór w miejscowości Ublinek

Źródło: <http://www.polskaniezwykla.pl>

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Dwór w Ublinku wystawiono przed 1630 rokiem z inicjatywy Piotra Żórawskiego. W XVII wieku znajdowała się w nim kaplica ariańska i mieszkanie obsługującego ją predykanta, o czym informuje opis budynku sporządzony przez proboszcza strzyżowskiego Jacka Struckiego między 1668 a 1711 rokiem. Od połowy XIX wieku po 1945 roku był on w rękach rodziny Winnickich. W latach 1944-1945 na skutek działań wojennych został uszkodzony. W 1946 roku rozparcelowano majątek Ublinek, a dwór przeznaczono na cele mieszkaniowe. W 1957 roku zrujnowany i opuszczony obiekt zabezpieczono, m.in.: wówczas wyremontowano dach. W kolejnych latach był doraźnie naprawiany. W 1988 roku został kupiony przez osobę prywatną, z której inicjatywy przeprowadzono jego kapitalny remont. Po 1997 roku prowadzono we wnętrzu prace budowlano-restauracyjne.

ZABYTKI MAŁEJ ARCHITEKTURY SAKRALNEJ NIEWPISANE DO REJESTRU

Na terenie gminy zlokalizowana jest duża ilość obiektów małej architektury będącej pamiątką dziedzictwa kulturowego i społecznego. Do obiektów tych zaliczyć należy pomniki, tablice pamiątkowe, kapliczki, figury i krzyże przydrożne.

Włostów:

- kolumna z piaskowca z 1918r.,
- kamienny krzyż na rozbudowanym postumencie,
- pomnik Wincentego Kadłubka z 1909r.,
- kolumna kamienna z figurą św. Jana,
- krzyż przydrożny,
- przydrożna pieta,

Kurów:

- krzyż kamienny,

Gołębiów:

- figura Matki Boskiej XX w.,
- kamienne figury na postumencie,

Leszczków:

- kamienna figura Matki Boskiej na postumencie z 1901r.,
- kamienny krzyż przydrożny,

Łownica:

- krzyż kamienny na postumencie upamiętniający wydarzenie z I wojny światowej,

Małżyn:

- kamienny krzyż na wysokim postumencie,

Sternalice:

- kamienny krzyż stojący obok starego cmentarza cholerycznego,

Słabuszewice:

- kamienna figura św. Jana Nepomucena na postumencie.

Na obszarze gminy odkryto ponad 1000 stanowisk archeologicznych, na których spotykany jest materiał pochodzący z różnych okresów pradziejów od paleolitu poprzez wczesny neolit, średniowiecze po okres nowożytny. Posiadają one zróżnicowaną wartość poznawczą. Większość z nich to ślady osadnictwa i niewielkie osady.

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Tabela 2 Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków na terenie gminy
Lipnik (dane na dzień 8 marca 2023)

OBSZAR AZP/NR ST	POWIAT	GMINA	MIEJSCOWOŚĆ	OKREŚLENIE OBIEKTU	NR REJ C	DATA WPISU
88-71/1	opatowski	Lipnik	Leszczków	Kurhan pradziejowy	425/A (t.)	12.03.1990

Źródło: Rejestr zabytków archeologicznych

Stanowiska archeologiczne na obszarze gminy Lipnik rozmieszczone są na 6 sekcjach AZP: 87-71, 88-70, 88-71, 88-72, 89-70 i 89-71, których karty ewidencji stanowiska archeologicznego znajdują się w siedzibie Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Kielcach Delegatura w Sandomierzu.

1.3 Obszary chronione na terenie Gminy Lipnik

Prawo ochrony przyrody regulowane jest w Polsce przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody*. W jej rozumieniu ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody tj.:

- dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów;
- roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową;
- zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia;
- siedlisk przyrodniczych;
- siedlisk roślin, zwierząt i grzybów zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych;
- tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt;
- krajobrazu;
- zieleni w miastach i na wsiach;
- zadrzewień.

Ww. ustawa wprowadza następujące formy ochrony przyrody:

- parki narodowe;
- rezerваты przyrody;
- parki krajobrazowe;
- obszary chronionego krajobrazu;
- obszary NATURA 2000;
- pomniki przyrody;
- stanowiska dokumentacyjne;
- użytki ekologiczne;
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe;
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie gminy Lipnik nie ma żadnych rezerwatów, Parku Krajobrazowego, Parku Narodowego, Obszaru Chronionego Krajobrazu, Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego, Obszarów Natura 2000 – obszary ptasie, Obszaru Natura 2000 - obszary siedliskowe. Na terenie gminy znajdują się trzy pomniki przyrody.

Tabela 3 Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Lipnik

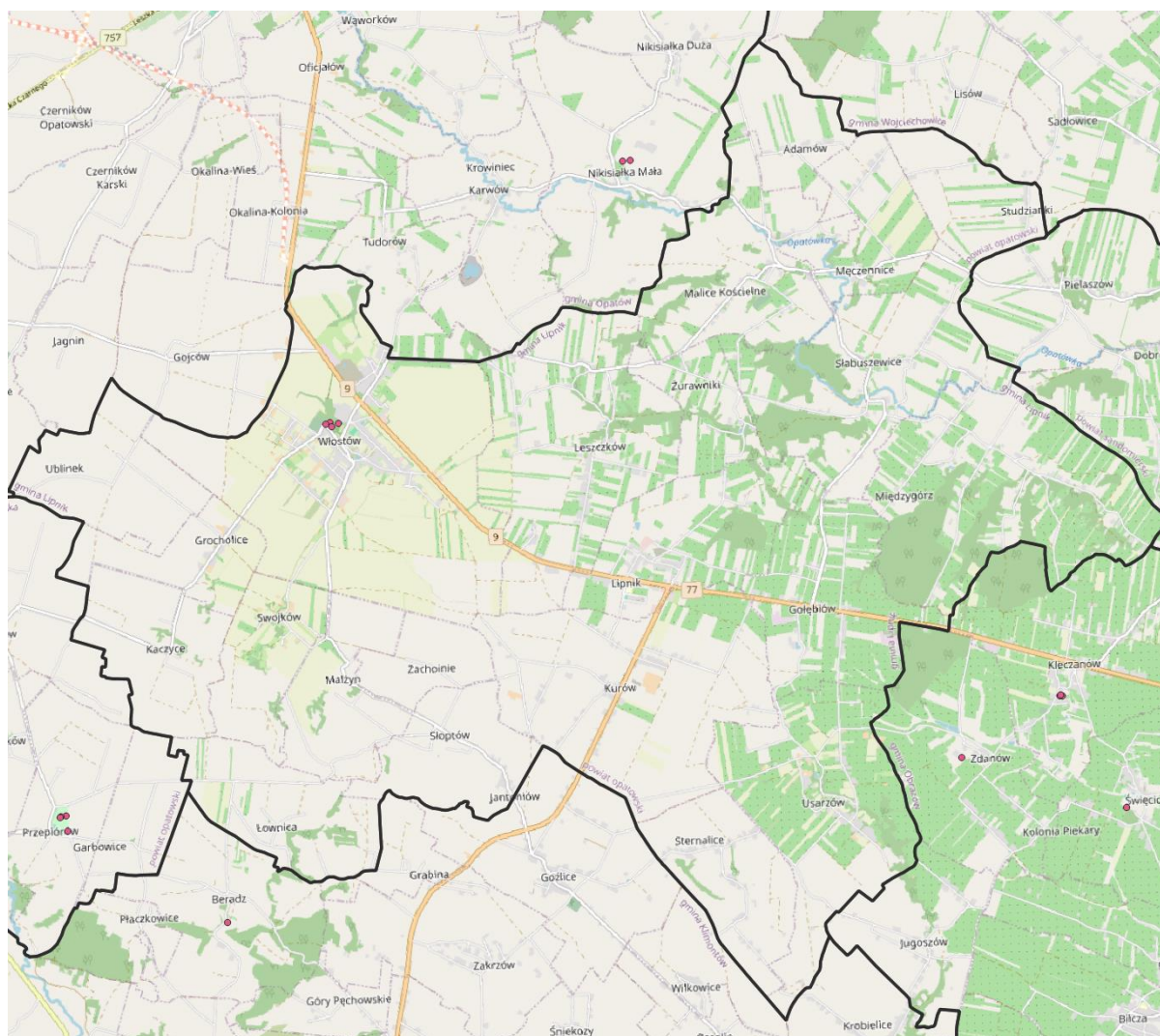
Numer w rek. RDOŚ	Nazwa pomnika Przyrody	Data Utworzenia	Miejscowość	Nr działki
560	Grab Pospolity	1988-12-30	Włostów	19
561	Lipa Drobnolistna	1988-12-30	Włostów	19

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

562	Klon Jawor	1988-12-30	Włostów	76/3
-----	------------	------------	---------	------

Źródło: <http://kielce.rdos.gov.pl/formy-ochrony-przyrody>

Mapa 1 Mapa obszarów chronionych na terenie Gminy Lipnik

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy>

Legenda:

- Rezerваты ■ Parki Krajobrazowe ■ Parki Narodowe ■ Obszar Chronionego Krajobrazu ■ Zespoły Przyrodniczo Krajobrazowe ■ Natura 2000 – obszary ptasie ■ Natura 2000 Obszary siedliskowe ● pomniki przyrody

Gmina Lipnik jest objęta limitami pozyskania ślimaka winniczka *Helix pomatia* w latach 2022-2031, gdzie roczny limit pozyskania wynosi 500 kg. Ślimak winniczek *Helix pomatia* jest gatunkiem wymienionym w załączniku nr 2 *Gatunki zwierząt objęte ochroną częściową* oraz w załączniku nr 3 *Gatunki zwierząt objęte ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane, oraz sposoby ich pozyskiwania* do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. W załączniku nr 3 ustawodawca określił, że ślimak winniczek może być pozyskiwany poprzez ręczny zbiór osobników o średnicy muszli nie mniejszej niż 30 mm w okresie od 20 kwietnia do dnia 31 maja.

1.4 Ochrona powietrza

Ochrona powietrza to jedno z bardziej istotnych zagadnień ochrony środowiska przez człowieka w szczególności przed zanieczyszczeniem z uwagi na to, że proces odnowy atmosfery jest długotrwały. Zagrożenia wynikające z zanieczyszczeń atmosfery stanowią duże niebezpieczeństwo, ponieważ z powodu ruchów mas powietrznych mogą być przenoszone na znaczne odległości. Substancje te mogą występować w postaci stałej, ciekłej lub gazowej i mogą wpływać na zdrowie ludzi, klimat, przyrodężywioną, glebę, wodę lub powodować inne szkody w środowisku. Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych, lub co najmniej na tych samych poziomach oraz
- zmniejszanie poziomów substancji szkodliwych w powietrzu do norm co najmniej dopuszczalnych.

Na stan jakości powietrza w gminie Lipnik wpływ ma:

- emisja ze źródeł stacjonarnych (zakłady produkcyjno-usługowe i sfera komunalno-bytowa),
- transport samochodowy, tzw. emisja komunikacyjna (liniowa),
- wielkość emisji napływowej (zanieczyszczenia podlegające procesowi rozprzestrzeniania się wraz z masami powietrza w szczególności z sąsiednich gmin).

Na obszarze gminy brak jest zbiorowego zaopatrzenia w ciepło. Potrzeby cieplne mieszkańców pokrywane są z szeregu indywidualnych źródeł ciepła. Najczęściej wykorzystywanym paliwem są paliwa stałe: węgiel, koks, miąłwęglowy i biomasa.

Stan czystości powietrza atmosferycznego na terenie gminy Lipnik

Zgodnie z art. 89 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity: Dz. U. 2021 poz. 1973) Główny Inspektor Ochrony Środowiska¹ (w tym Regionalne Wydziały Monitoringu Środowiska GIOŚ na poziomie województw) dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni, a następnie dokonuje klasyfikacji stref, dla każdej substancji odrębnie, według określonych kryteriów. Podstawowymi krajowymi aktami prawnymi, określającymi obowiązki, zasady i kryteria w zakresie prowadzenia oceny jakości powietrza w Polsce są:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*,
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. *w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu* (Dz. U. 2012 r., poz. 845) zmienione przez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2019 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu*,
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 czerwca 2018 r. *w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu* (Dz. U. 2018 r., poz. 1119),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. *w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza* (Dz. U. 2012 r.).

Na terenie województwa świętokrzyskiego dodatkowo obowiązuje uchwała nr XXII/292/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 czerwca 2020r. *w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa świętokrzyskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliwa*. Przedmiotowa uchwała wprowadza następujący harmonogram eliminacji nieekologicznych źródeł ciepła:

- od dnia 1 lipca 2021 r. nie wolno spalać najbardziej zanieczyszczających powietrze paliw stałych, tj.: mułów i flotokonzentratów węglowych, węgla brunatnego, węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm oraz paliw zawierających biomasę o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20%,

¹ Dalej także będzie używany skrót GIOŚ (Główny Inspektor Ochrony Środowiska)

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

- od dnia 1 lipca 2023 r. nie wolno użytkować kotłów pozaklasowych tzw. kopciuchów (według normy PN-EN 303-5:2012),
- od 1 lipca 2024 r. nie wolno użytkować kotłów posiadających 3 i 4 klasę,
- od 1 lipca 2026 r. wolno użytkować kotły spełniające wymagania ekoprojektu zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe,
- od 1 lipca 2026 r. nie wolno użytkować kotłów na paliwo stałe w budynkach, jeśli istnieje możliwość przyłączenia budynku do sieci gazowej lub ciepłowniczej.

Zatem od 1 lipca 2026r. na terenie województwa świętokrzyskiego będzie można użytkować tylko odnawialne bądź niskoemisyjne źródła ciepła takie jak: ciepło z sieci miejskiej, kotły na gaz lub olej opalowy, pompy ciepła, ogrzewanie elektryczne. Jedynie w sytuacji braku możliwości podłączenia budynku do sieci miejskiej bądź sieci gazowej, dopuszczalne będzie spalanie paliw stałych w kotłach spełniających wymagania ekoprojektu².

Roczna ocena jakości powietrza dokonywana przez GIOŚ i jest prowadzona w odniesieniu do wszystkich substancji, dla których obowiązek taki wynika z przepisów prawa³. Są to równocześnie substancje, dla których w prawie krajowym⁴ i w dyrektywach UE⁵ określono normatywne stężenia w postaci poziomów:

- dopuszczalnych,
- docelowych,
- celu długoterminowego w powietrzu ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin.

Lista zanieczyszczeń, jakie należy uwzględnić w ocenie dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia ludzi, obejmuje 12 substancji:

- dwutlenek siarki SO₂,
- dwutlenek azotu NO₂,
- tlenek węgla CO,
- benzen C₆H₆,
- ozon O₃,
- pył PM₁₀,
- pył PM_{2,5},
- ołów Pb w PM₁₀,
- arsen As w PM₁₀,
- kadm Cd w PM₁₀,
- nikiel Ni w PM₁₀,
- benzo(a)piren B(a)P w PM₁₀.

W ocenach dokonywanych pod kątem **spełnienia kryteriów odniesionych do ochrony roślin** uwzględnia się 3 substancje:

- dwutlenek siarki SO₂,
- tlenki azotu NO_x,

² Zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe

³ Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 8 czerwca 2018 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu

⁴ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu

⁵ 2008/50/WE i 2004/107/WE

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

- ozon O₃.

Zgodnie z art. 89 ustawy *Prawo ochrony środowiska*, kryteriami oceny i klasyfikacji stref w rocznej ocenie jakości powietrza są:

- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu⁶,
- dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji⁷,
- poziom docelowy substancji w powietrzu⁸,
- poziom celu długoterminowego (dla ozonu).

Zgodnie z definicjami zawartymi w dyrektywie 2008/50/WE:

- **poziom dopuszczalny** oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony na podstawie wiedzy naukowej, w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który powinien być osiągnięty w określonym terminie i po tym terminie nie powinien być przekraczany,
- **poziom docelowy** oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który ma być osiągnięty tam, gdzie to możliwe w określonym czasie,
- **poziom celu długoterminowego** oznacza poziom substancji w powietrzu, który należy osiągnąć w dłuższej perspektywie - z wyjątkiem przypadków, gdy nie jest to możliwe w drodze zastosowania proporcjonalnych środków - w celu zapewnienia skutecznej ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska.

Kryteria klasyfikacji stref ze względu na ochronę zdrowia ludzi w zakresie 12 wcześniej wymienionych substancji uwzględnionych **w ocenie dokonywanej** pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu **ochrony zdrowia ludzi** zamieszczono w tabeli poniżej.

Dla pyłu PM_{2,5} oraz ozonu zdefiniowane są kryteria dodatkowej klasyfikacji stref ze względu na ochronę zdrowia ludzi. Kryteria te zestawiono w tabelach poniżej.

Tabela 4 Kryteria klasyfikacji stref ze względu na ochronę zdrowia ludzi w zakresie: SO₂, NO₂, CO, C₆H₆, PM₁₀, PM_{2,5}, Pb, As, Cd, Ni, BaP, O₃

Zanieczyszczenie	Normowany poziom	Czas uśredniania	Klasa A	Klasa C
dwutlenek siarki	dopuszczalny	1-godz.	nie więcej niż 24 stężenia 1-godz. S1 > 350 µg/m ³	więcej niż 24 stężenia 1-godz. S1 > 350 µg/m ³
dwutlenek siarki	dopuszczalny	24-godz.	nie więcej niż 3 stężenia 24-godz. S24 > 125 µg/m ³	więcej niż 3 stężenia 24-godz. S24 > 125 µg/m ³
dwutlenek azotu	dopuszczalny	1-godz.	nie więcej niż 18 stężeń 1-godz. S1 > 200 µg/m ³	więcej niż 18 stężeń 1-godz. S1 > 200 µg/m ³
dwutlenek azotu	dopuszczalny	rok	Sa <= 40 µg/m ³	Sa > 40 µg/m ³
tlenek węgla	dopuszczalny	8-godz.	S8max <= 10 mg/m ³	S8max > 10 mg/m ³
benzen	dopuszczalny	rok	Sa <= 5 µg/m ³	Sa > 5 µg/m ³
pył zawieszony PM ₁₀	dopuszczalny	24-godz.	nie więcej niż 35 stężeń 24-godz. S24 > 50 µg/m ³	więcej niż 35 stężeń 24-godz. S24 > 50 µg/m ³

⁶ Z uwzględnieniem dozwolonej liczby przypadków przekroczeń poziomu dopuszczalnego, określonej dla niektórych zanieczyszczeń

⁷ Dozwolone przypadki przekroczeń poziomu dopuszczalnego odnoszą się także do jego wartości powiększonej o margines tolerancji.

⁸ Z uwzględnieniem dozwolonej liczby przypadków przekroczeń, określonej w odniesieniu do ozonu.

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

pył zawieszony PM10	dopuszczalny	rok	Sa <= 40 µg/m ³	Sa > 40 µg/m ³
pył zawieszony PM2,5	dopuszczalny – faza II*	rok	Sa <= 20 µg/m ³ (klasa A1)	Sa > 20 µg/m ³ (klasa C1)
pył zawieszony PM2,5	dopuszczalny – faza I*	rok	Sa <= 25 µg/m ³	Sa > 25 µg/m ³
ołów	dopuszczalny	rok	Sa <= 0.5 µg/m ³	Sa > 0.5 µg/m ³
arsen	docelowy	rok	Sa <= 6 ng/m ³	Sa > 6 ng/m ³
kadm	docelowy	rok	Sa <= 5 ng/m ³	Sa > 5 ng/m ³
nikiel	docelowy	rok	Sa <= 20 ng/m ³	Sa > 20 ng/m ³
benzo(a)piren	docelowy	rok	Sa <= 1 ng/m ³	Sa > 1 ng/m ³
ozon	docelowy	8-godz.	nie więcej niż 25 dni ze stężeniem S8max_d > 120 µg/m ³ (średnio dla ostatnich 3 lat)	więcej niż 25 dni ze stężeniem S8max_d > 120 µg/m ³ (średnio dla ostatnich 3 lat)

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim (raport wojewódzki za rok 2022)

Objaśnienia do tabeli:

Sa- stężenie średnie roczne

S1 – stężenie 1-godzinne,

S24 – stężenie średnie dobowe,

S8max – maksimum ze stężeń średnich ośmiogodzinnych kroczących (obliczanych ze stężeń 1-godzinnych) w ciągu roku kalendarzowego,

S8max_d – maksimum dobowe ze stężeń średnich ośmiogodzinnych kroczących obliczanych ze stężeń średnich jednogodzinnych; każdą wartość średnią ośmiogodzinną przypisuje się dobie, w której kończy się ośmiogodzinny okres uśredniania,

ołów, arsen, kadm, nikiel, benzo(α)pirn – oznaczane w pyłe zawieszonym PM10

* kryteria klasyfikacji stref dla PM2,5

- faza I – obowiązująca w Polsce do dnia 31 grudnia 2019 r

- faza II – obowiązująca w Polsce do dnia 1 stycznia 2020 r

Tabela 5 Kryteria klasyfikacji stref ze względu na ochronę roślin w zakresie dwutlenku siarki SO₂, tlenków azotu NO_x i ozonu O₃

Zanieczyszczenie	Normowany poziom	Czas uśredniania	Klasa A	Klasa C
dwutlenek siarki	dopuszczalny	rok kalendarzowy	Sa <= 20 µg/m ³	Sa > 20 µg/m ³
dwutlenek siarki	dopuszczalny	pora zimowa (okres od 01 X do 31 III)	Sw <= 20 µg/m ³	Sw > 20 µg/m ³
tlenki azotu	dopuszczalny	rok kalendarzowy	Sa <= 30 µg/m ³	Sa > 30 µg/m ³
ozon	docelowy	okres wegetacyjny (1 V – 31 VII)	AOT405L <= 18000 µg/m ³ *h (średnia z AOT40 dla ostatnich 5 lat)	AOT405L > 18000 µg/m ³ *h (średnia z AOT40 dla ostatnich 5 lat)

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim (raport wojewódzki za rok 2022)

Objaśnienia do tabeli:

Sa- stężenie średnie roczne

Sw- stężenie średnie w sezonie zimowym; sezon zimowy obejmuje okres od 1 października roku

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

poprzedzającego rok oceny do 31 marca w roku oceny.

AOT405L –suma różnic pomiędzy stężeniem średnim jednogodzinnym wyrażonym w $\mu\text{g}/\text{m}^3$ a wartością 80 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, dla każdej godziny w ciągu doby pomiędzy godziną 8:00 a 20:00 czasu środkowoeuropejskiego CET, dla której stężenie jest większe niż 80 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Wartość uśredniona dla kolejnych pięciu lat; w przypadku braku kompletnych danych pomiarowych z pięciu lat dotrzymanie dopuszczalnej częstości przekroczeń sprawdza się na podstawie danych pomiarowych z co najmniej trzech lat.

Oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy. Zgodnie z art. 87 ustawy - *Prawo ochrony środowiska* obecnie dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnianych w ocenach jakości powietrza strefę stanowią:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasto (nie będące aglomeracją) o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

Nazwy i kody stref określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza⁹.

W województwie świętokrzyskim, dla celów klasyfikacji w ocenie dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu **ochrony zdrowia ludzi** wyłoniono 2 strefy: **miasto Kielce i strefę świętokrzyską na terenie, której leży Gmina Lipnik.**

Tabela 6 Zestawienie stref w województwie świętokrzyskim w ocenie dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia ludzi

Lp.	Kod strefy	Nazwa strefy	Typ strefy	Powierzchnia strefy [km ²]	Liczba mieszkańców strefy	Klasyfikacja wg kryteriów dot. ochrony zdrowia [tak/nie]	Klasyfikacja wg kryteriów dot. ochrony roślin [tak/nie]
1	PL2601	miasto Kielce	miasto	110	185 478	tak	nie
2	PL2602	strefa świętokrzyska	reszta województwa	11 599	1 002 215	tak	tak

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim (raport wojewódzki za rok 2022)

Podsumowując wyniki oceny rocznej i klasyfikacji stref dla kryterium ochrony zdrowia ludzi strefa świętokrzyska uzyskała **klasę C** z powodu przekroczeń poziomu dopuszczalnego określonego dla pyłu zawieszonego PM₁₀ dla stężeń 24-godzinnych oraz przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀. W przypadku pyłu zawieszonego PM_{2,5} przekroczenia poziomu dopuszczalnego w klasyfikacji podstawowej (faza II) skutkowały nadaniem strefie świętokrzyskiej klasy C1. Dodatkowa klasyfikacja pod kątem zanieczyszczenia pyłem zawieszonym PM_{2,5} (poziom dopuszczalny określony dla fazy I) skutkowało nadaniem klasy A dla strefy miasta Kielce i klasę C dla strefy świętokrzyskiej. Przekroczenie poziomu celu długoterminowego określonego dla ozonu skutkowało nadaniem obu strefom klasy D2.

Dla pozostałych zanieczyszczeń, z uwagi na dotrzymanie poziomu dopuszczalnego lub docelowego, strefom nadano status klasy A.

⁹ Liczba stref w Polsce podlegających ocenie jakości powietrza za rok 2020 wynosiła 45, wśród których było 12 aglomeracji, 17 miast o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy (nie będących aglomeracją) oraz 16 stref – pozostałych obszarów województw. Ocena jakości powietrza pod kątem ochrony zdrowia ludzi za 2020 rok prowadzona była w każdej z 45 stref. W ocenach pod kątem ochrony roślin uwzględniono 16 stref – ocenie tej nie podlegają strefy - aglomeracje o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys. i strefy - miasta o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys.

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Ogólne wyniki klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim za 2022 rok ze względu na ochronę zdrowia ludzi przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 7 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2022 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu PM2,5)

Lp.	Nazwa strefy	Kod strefy	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	PM ₁₀	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM _{2,5}
1	miasto Kielce	PL2601	A	A	A	A	A ¹⁾	A	A	A	A	A	C	A1 ¹⁾
2	strefa świętokrzyska	PL2602	A	A	A	A	A ¹⁾	C	A	A	A	A	C	C1 ¹⁾

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim (raport wojewódzki za rok 2022)

1) Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefa uzyskała klasę D2.

2) Dla pyłu zawieszony PM_{2,5} – poziom dopuszczalny I faza, strefa uzyskała klasę A.

Wyniki oceny dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony roślin

Analizując wyniki oceny rocznej i klasyfikacji stref dla kryterium ochrony roślin, **strefę świętokrzyską** pod względem dotrzymania **wartości dopuszczalnych dla NO_x, SO₂ i poziomu docelowego ozonu zakwalifikowano do klasy A**. Natomiast z uwagi na **przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu**, strefę świętokrzyską **zaliczono do klasy D2**. Ogólne wyniki klasyfikacji stref w województwie świętokrzyskim ze względu na ochronę roślin przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 8 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C)

L.p.	Nazwa strefy	Kod strefy	SO ₂	NO _x	O ₃
1	strefa świętokrzyska	PL2602	A	A	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim (raport wojewódzki za rok 2022)

Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefa świętokrzyska uzyskała klasę D2

Podsumowanie obszaru „ochrona powietrza”

Na podstawie oceny jakości powietrza oraz klasyfikacji stref województwa świętokrzyskiego za rok 2022 według kryterium ochrony zdrowia ludzi stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych/ docelowych w 2 strefach województwa w zakresie następujących substancji:

- miasto Kielce (benzo(a)piren w pyłe zawieszonym PM₁₀,
- strefa świętokrzyska (pył zawieszony PM₁₀, pył zawieszony PM_{2,5}, benzo(a)piren w pyłe zawieszonym PM₁₀).

W obu strefach został również przekroczony poziom celu długoterminowego ozonu.

W odniesieniu do kryterium ochrony roślin ocenie podlegała strefa świętokrzyska – dla wszystkich analizowanych zanieczyszczeń strefa ta została zaliczona do klasy A. W przypadku oceny pod kątem poziomu celu długoterminowego dla ozonu strefa świętokrzyska uzyskała klasę D2.

Listę stref, w których wystąpiły przekroczenia wraz z charakterystyką sytuacji przekroczeń przedstawiono w tabeli poniżej:

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Tabela 9 Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń dla poszczególnych zanieczyszczeń w roku 2022w województwie świętokrzyskim z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony zdrowia

Kod strefy	Nazwa strefy	Typ normy	Czas uśredniania (parametr)	Powierzchnia obszaru przekroczenia [km ²]	Udział w powierzchni strefy [%]	Liczba mieszkańców obszaru przekroczenia	Udział w liczbie mieszkańców strefy [%]
Pył zawieszony PM10- ochrona zdrowia							
PL2602	strefa świętokrzyska	Poziom dopuszczalny	Śr. 24 -godz.	21,3	0,2	20 120	2,0
Pył zawieszony PM2,5- ochrona zdrowia							
PL2602	strefa świętokrzyska	Poziom dopuszczalny (faza II)	Śr. roczna	47,5	0,4	58 667	5,9
B(a)P w pyłe zawieszonym PM10- ochrona zdrowia							
PL2601	miasto Kielce	Poziom docelowy	Śr. roczna	109,6	99,6	185 478	100
PL2602	strefa świętokrzyska	Poziom docelowy	Śr. roczna	2 043,4	17,6	447 806	44,7
ozon- ochrona zdrowia							
PL2601	miasto Kielce	Poziom celu długoterminowego	Śr. 8 -godz.	109,6	99,6	185 478	100
PL2602	strefa świętokrzyska	Poziom celu długoterminowego	Śr. 8 -godz.	8959,6	77,2	753 470	75,2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim (raport wojewódzki za rok 2022)

Tabela 10 Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń dla poszczególnych zanieczyszczeń w roku 2021 w województwie świętokrzyskim z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony roślin

Kod strefy	Nazwa strefy	Typ normy	Czas uśredniania (parametr)	Powierzchnia obszaru przekroczenia [km ²]	Udział w powierzchni strefy[%]	Powierzchnia obszarów ekosystemów objętych przekroczeniem [km ²]*
Ozon – ochrona roślin						
PL2602	strefa świętokrzyska	Poziom celu długoterminowego	AOT40	11 535,2	99,4	10 764,1

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim (raport wojewódzki za rok 2022)

Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych wprowadza **Harmonogram realizacji działań naprawczych dla stref województwa świętokrzyskiego**, który został opracowany w oparciu o dokonaną diagnozę istniejącego stanu jakości powietrza oraz analizę podstawowych przyczyn niedotrzymania standardów. Działania naprawcze jakie według dokumentu gminy powinny wprowadzić to:

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

- ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych,
- prowadzenie działań promocyjnych i edukacyjnych (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjnych i szkoleniowych,
- prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów.

Działania podejmowane w Gminie Lipnik na rzecz ochrony powietrza

Ochrona powietrza to jedno z bardziej istotnych zagadnień ochrony środowiska człowieka. Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniem w obecnym czasie staje się koniecznością, gdyż proces odnowy atmosfery jest długotrwały. Zagrożenia wynikające z zanieczyszczeń atmosfery stanowią duże niebezpieczeństwo, ponieważ z powodu ruchów mas powietrznych mogą być przenoszone na znaczne odległości. Substancje te mogą występować w postaci stałej, ciekłej lub gazowej i mogą wpływać na zdrowie ludzi, klimat, przyrodężywioną, glebę, wodę lub powodować inne szkody w środowisku.

Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych samych poziomach oraz zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu, co najmniej do dopuszczalnych.

Opisując kwestię zagrożeń dla jakości powietrza na terenie gminy Lipnik oraz pozytywne oddziaływanie planu gospodarki niskoemisyjnej jako narzędzia przeciwdziałania tym zagrożeniom, nie można pominąć dotychczasowych działań podejmowanych na szczeblu lokalnym i ponadlokalnym na rzecz ograniczenia gazów cieplarnianych. W gminie te działania, jak do tej pory sprowadziły się do termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, zainstalowania pomp ciepła (280 kW) oraz ogniw fotowoltaicznych (0,097 MWe). W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lipnik wyznaczono tereny pod budowę elektrowni wiatrowych.

Gmina posiada „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Lipnik” przyjęty uchwałą Rady Gminy w Lipniku nr XXV/190/2021 z dnia 29 marca 2021r.

Od 2020r. gmina realizuje założenia *Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych*¹⁰. Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipniku prowadzi nabór wniosków o dochodowości, a wnioski o dofinansowanie odnośnie programu „Czyste Powietrze” można składać w Urzędzie Gminy.

W 2020 r. Gmina zawarła porozumienie z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach o współpracy przy realizacji Programu Priorytetowego *Czyste Powietrze*, który ma stanowić kompleksowy program, którego celem jest poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych¹¹. Konsekwencją podpisanej umowy było uruchomienie gminnego punktu konsultacyjno-informacyjnego programu „Czyste Powietrze”.

Tabela 11 Dane liczbowe realizacji programu „Czyste powietrze” na terenie Gminy wg stanu na koniec I kwartału 2023 r

Liczba złożonych <i>Wniosków o dofinansowanie</i>	63
Liczba zrealizowanych inwestycji	25
Kwota wypłaconych dotacji	624 002,49 zł

¹⁰ Zgodnie z uchwałą Nr XXII/291/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 czerwca 2020r.

¹¹ Program oferuje dofinansowanie wymiany starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła spełniające najwyższe normy.

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Lipniku

Gmina Lipnik zainteresowana jest realizacją projektów parasolowych dla mieszkańców polegających na możliwości dofinansowania:

- dostawy i montażu instalacji fotowoltaicznych, pomp ciepła, instalacji solarnych na/w budynkach mieszkalnych prywatnych (instalacje prosumenckie),
- likwidacji tzw. „kopciuchów” – kotłów c.o. starej generacji na ich wymiany na ekologiczne w ramach głębokiej termomodernizacji jednorodzinnych budynków mieszkalnych nieefektywnych energetycznie¹²

oraz projektami z zakresu termomodernizacji budynków użyteczności publicznej wraz z montażem odnawialnych źródeł energii oraz modernizacją oświetlenia ulicznego na energooszczędne.

Zadania inwestycyjne planowane do realizacji:

- prace termomodernizacyjne na budynkach użyteczności publicznej,
- montaż pomp ciepła (GOK Włostów, GOK Lipnik, Szkoła we Włostowie, NZOZ Włostów)
- montaż paneli fotowoltaicznych w gospodarstwach domowych,
- montaż kolektorów słonecznych w gospodarstwach domowych,
- montaż kotłów na palet i gazowych w gospodarstwach domowych.

Gmina Lipnik przystąpiła do udziału w projekcie pn.: „Zakup drzew i krzewów miododajnych przeznaczonych do nasadzeń na terenach zieleni dostępnych publicznie w województwie świętokrzyskim” finansowanego ze środków Samorządu Województwa Świętokrzyskiego dofinansowanego przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach. W ramach realizacji projektu nasadzono w obrębie Szkoły Podstawowej im. Romana Koseły we Włostowie 30 szt. drzew miododajnych (Klon tatarski 10 szt., Ewodia Aksaminta 10 szt. i Jabłoń Rajską 10 szt.) oraz 60 szt. krzewów miododajnych z gatunku Śnieguliczka biała. Drzewa i krzewy odpowiednio zabezpieczono przed uszkodzeniem przez zwierzynę oraz przed trudnymi warunkami atmosferycznymi. Realizacja projektu przyczyni się m.in. do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do środowiska, powstrzymania i odwrócenia procesu spadku liczebności owadów zapylających oraz zwiększenia bioróżnorodności terenów zieleni dostępnych publicznie.

Inne potrzeby zgłoszone na etapie Diagnozy:

1. Budowa farmy fotowoltaicznej pokrywającej zużycie energii oświetlenia ulicznego oraz budynków użyteczności publicznej oraz magazynów energii dla potrzeb JST.
2. Rozbudowa oświetlenia ulicznego w miejscach niedoświetlonych oraz na odcinkach, gdzie linia oświetleniowa nie istnieje, a powstają nowe zabudowania.
3. Modernizacja i budowa energooszczędnego-ekologicznego oświetlenia ulicznego na terenie gminy.

¹² Wyzwaniem dla całego regionu będzie wdrożenie uchwały nr XXII/292/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 czerwca 2020r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa świętokrzyskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliwa, która zakłada, że **od 01.07.2026r. na terenie województwa świętokrzyskiego będzie można użytkować tylko odnawialne bądź niskoemisyjne źródła ciepła takie jak: ciepło z sieci miejskiej, kotły na gaz lub olej opalowy, pompy ciepła, ogrzewanie elektryczne.**

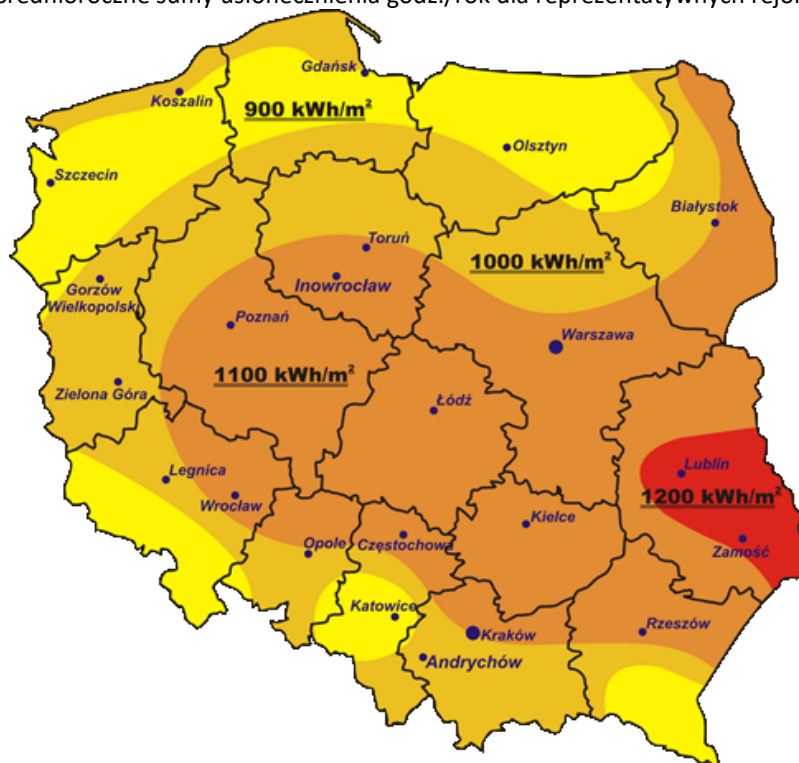
1.5 Zasoby naturalne

Klimat

Urozmaicona rzeźba terenu i spore deniwelacje powodują powstawanie inwersji termicznych w zagłębieniach terenowych, czyli dużych różnic w temperaturze między np. wysoczyzną, a dnem doliny (mogą one dochodzić do 35° C) z uwagi na to, że na dnie wąwozów i dolin zalega zimne i wilgotne powietrze. Cechą charakterystyczną Wyżyny Sandomierskiej jest również występowanie zboczy chłodnych (o wystawie północnej) i ciepłych (o wystawie południowej).

Według regionalizacji klimatycznej R. Gumińskiego, nawiązującej do potrzeb rolnictwa, obszar gminy położony jest w obrębie dzielnicy radomskiej, obejmującej stosunkowo wąski pas wzdłuż Wisły, na południe od ujścia Pilicy. Indywidualność tej dzielnicy zaznacza się wyraźnie w rozkładzie elementów termicznych i jest to obszar nieco cieplejszy w stosunku do terenów położonych na północ i na wschód. Średnia suma opadów rocznych wynosi 550-650 mm, okres wegetacyjny trwa 210 dni, początek robót polnych przypada już w drugiej dekadzie marca. Średnia temperatura roczna 7,2-7,5°C, długość zalegania trwałej pokrywy śnieżnej – około 60 dni. Najkorzystniejsze warunki klimatu lokalnego występują na stokach o ekspozycji S, SE i SW w obrębie Wyżyny, o spadkach od 5-20% z uwagi na dobre nasłonecznienie i przewietrzanie. Otrzymują one większe ilości ciepła w ciągu roku. Powierzchnie płaskie, pod warunkiem, że nie są to dna dolin, a więc wierzchowiny, również otrzymują duże ilości ciepła w ciągu roku przy umiarkowanym przewietrzaniu. Dlatego można je zaliczyć do obszarów o korzystnych warunkach topoklimatycznych. Również do tej grupy należą stoki o nachyleniu do 5% i ekspozycji N, NW i NE. Prowadzone badania wykazały, że suma usłonecznienia rzeczywistego w tym rejonie kształtuje się na poziomie 1200–1400 godzin w ciągu roku. O korzystnych warunkach solarnych świadczy również duży udział promieniowania bezpośredniego (bardziej efektywnego od rozproszonego i łatwiejszego technicznie do wykorzystania) w promieniowaniu całkowitym, wynoszący średniorocznie 52–54%, a w okresie zimowym 40–44%.

Mapa 2 Średnioroczne sumy usłonecznienia godz./rok dla reprezentatywnych rejonów Polski

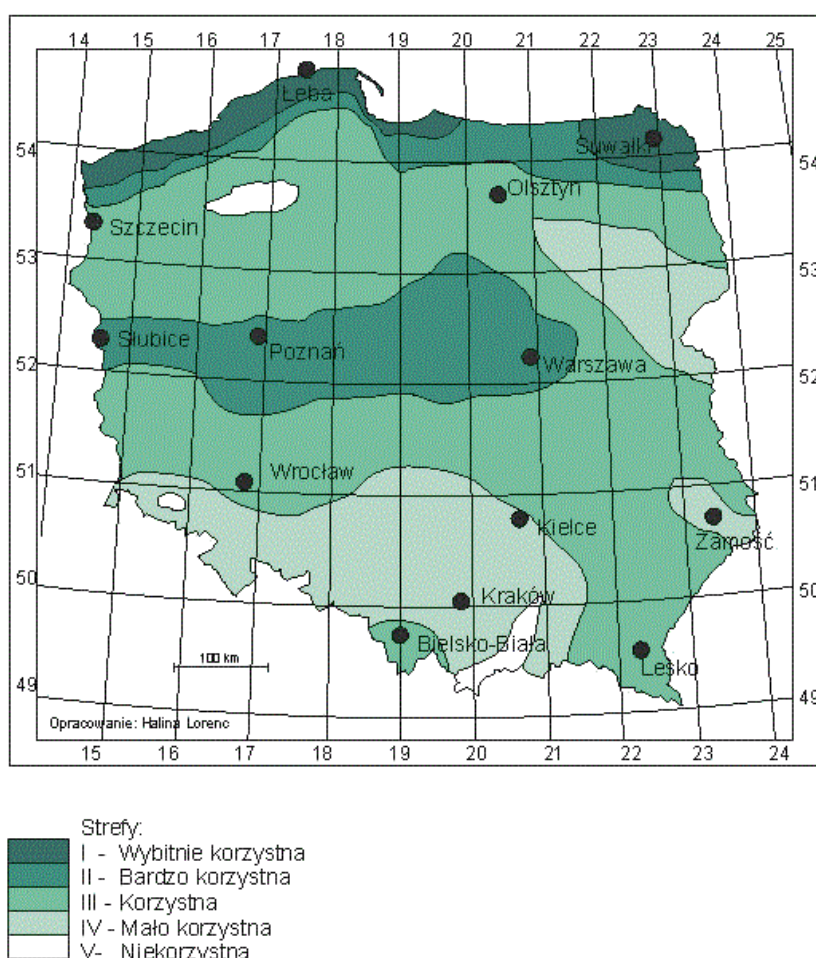

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej gminy Lipnik

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Na obszarze gminy istnieją dość korzystne warunki wietrzne (mapa 3), stąd też możliwość lokalizacji elektrowni wiatrowych. Do celu tego można wykorzystać tereny niezabudowane, położone w obszarze użytków rolnych. W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lipnik wyznaczono tereny obecnie wolne od zabudowy, dotychczas użytkowane rolniczo (forma użytkowania rolniczego pozostaje w dalszym ciągu niezmieniona), w obrębie, których mogą być lokalizowane siłownie wiatrowe, pojedyncze lub w zespołach, jako „farmy wiatrowe” z zachowaniem bezpiecznej odległości do najbliższej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i mieszkaniowej w zabudowie zagrodowej wskazanej w raportach oddziaływania na środowisko, wykonanych na potrzeby konkretnej inwestycji.

Mapa 3 Strefy energetyczne wiatru w Polsce

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Energetyka_wiatrowa_w_Polsce

Gleby

Na obszarze gminy przeważają gleby powstałe na podłożu lessowym dominują one w całej strukturze glebowej gminy Lipnik. Gleby wytworzone na lessach to najlepszej jakości czarnoziemy (przede wszystkim we Włostowie i okolicach (jest ich około 45%, z kolei w Lipniku i okolicach jest ich już „tylko” ok. 30% - w stosunku do innych gleb), posiadające dobre właściwości wodne i powietrzne, bogactwo składników pokarmowych stanowi o ich dużej urodzajności. Ze względu na występowanie dużej ilości gruntów ornym, nieostonięta roślinnością część gleb uległa degradacji tworząc czarnoziemy zdegradowane. Znaczny udział na obszarze gminy mają kompleksy gleb brunatnych. W dolinach rzecznych Opatówki oraz jej dopływów wykształciły się mady rzeczne oraz gleby brunatne wytworzone na deluwacjach rzecznych. Są to gleby żyzne, lecz o nieuregulowanych

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

stosunkach wodnych. W najniższej położonych częściach den dolinnych, o utrudnionym odpływie płytko zalegających wód gruntowych wykształciły się gleby mułowo – bagienne. Około 90% gruntów ornych, dominujących na obszarze gminy, zbonifikowana jest w klasach I – III. Użytki zielone, stanowiące niespełna 7% powierzchni użytków rolnych to w przewadze klasy II – IV. W użytkach rolnych obszaru gminy charakterystyczny jest znaczny udział gleb klasy I – blisko 18% ogólnej ich powierzchni.

Lasy

Powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy to zaledwie 316,12 ha (lesistość gminy wynosi zaledwie 3,9%). Urodzajna ziemia, wczesne osadnictwo, duże zaludnienie, to czynniki małej lesistości tego terenu. Największy las to kompleks w Międzygórzu, w sąsiednich Słabuszewicach dominują drzewa ponad 50 letnie. W dolinie Opatówki spotyka się miejscami las wilgotny, występujący u podnóża Opatówki pod Słabuszewicami, w dolinie Żychawy pod Żurawnikami, w wąwozie łączki w Międzygórzu. Dodać trzeba, że w tej dolinie występują łąki łąkowe, a w Malicach łąki grądowe.

Naturalny świat roślinny i zwierzęcy

Na górnych partiach zboczy doliny Opatówki, a także na ścianach wąwozów, rozdołów i na wzgórzach o wystawie południowej spotyka się stanowiska reliktovej roślinności stepowej. Niedostępne i trudne do uprawy wąwozy i jary są siedliskiem dla tworzenia się naturalnych zbiorowisk roślinnych - gdzie można obserwować wtórne powstawanie zespołów, często z udziałem roślin uprawianych przez człowieka. Dzikie i bujne ostoje są też dobrym środowiskiem dla dzikiej zwierzyny (zające, sarny, lisy, łasice, kuny, dzikie króliki, kuropatwy, bobry).

Świat zwierzęcy na obszarze gminy reprezentowany jest dość nielicznie, głównie przez gatunki pospolite i niezagrożone, charakterystyczne dla otwartych terenów rolnych oraz w dużo mniejszym stopniu formacji łąkowych i leśnych. Tereny rolne stanowią przestrzeń życiową dla bezkręgowców, ssaków (sarna polna, lis rudy, kret, nornik zwyczajny, mysz polna), polnych gatunków ptaków (najliczniejsze populacje to: zięba, skowronek, szpak, cierniówka, wróbel, bażant, kos). Bogatsze florystycznie zbiorowiska roślinne występujące w obrębie niewielkich izolowanych lasów i obrębie podmokłości doliny rzecznej Opatówki stanowią ekosystemy bardziej różnorodnej pod względem gatunkowym zwłaszcza ornitofauny.

Kopaliny

Na terenie gminy Lipnik występują pokłady kamienie łamane i bloczne, które można wykorzystywać w budownictwie drogowym. Poniższa tabela obrazuje rozpoznane złoża:

Tabela 12 Złoża surowców mineralnych zlokalizowane na terenie Gminy Lipnik

I.p	Zlokalizowane złoża surowców mineralnych	kopalina
1	Grocholice	Dolomit
2	Leszczków	Piaskowiec- piaskowiec - materiał do budowy dróg;
3	Międzybórz	Piaskowiec- piaskowiec glaukonitowy (ordowik) d/p kruszywa (tłuczeń, kliniec i grys) do robót drogowych oraz do nawierzchni betonowo-bitumicznych na dolną i górną część nawierzchni;
4	Słabuszewice	Piaskowiec- kamienia łamanego dla potrzeb budownictwa wodnego (do regulacji rzek - obciążnik materacy i faszynady, na narzuty podwodne, do umacniania brzegów
5	Żurawniki	Piaskowiec- piaskowiec kwarcytowy (lokalnie piaskowce kwarcytowe, dolny dewon) do budowy dróg (kamień gruby,

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

		tłuczeń, kliniec, grys);
6	Żurawniki	Dolomit- Decyzją GZ-7420/3/86 teren po eksploatacji złoża przeznaczono na wysypisko śmieci (obecnie zrekultywowane)
7	Żurawniki	Dolomit

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://geoportal.pgi.gov.pl/>

Warunki hydrologiczne

Główna rzeka przepływająca przez gminę Lipnik to Opatówka (dawniej zwana Łukawą). Mniejsze rzeczki to m.in.: Kurówka (zwana też za Groblą), Lisowski Potok, Jagnianka. Na terenie gminy położonych jest kilkadziesiąt źródeł i wysięków dobrej, ale twardej wody. Wyfluty z reguły zlokalizowane są u podnóży zboczy doliny Opatówki. Najwięcej źródeł znajduje się w okolicach Gołębiowa, Lipnika i przede wszystkim Międzygórza - w dolinach Chełmno, Zwaliska, Zapusty i Łączki. Dalej spotyka się źródła w Gozdawie, Leszczkowie, Żurawnikach Dolnych i Włostowie.

Woda wypływa z dolomitów i wapieni środkowo- dewońskich. Woda z tych źródeł ma wysoką jakość, a źródła sporą wydajność. Największą ma źródło w Międzygórzu - 9,5 l na sekundę. Źródła można też spotkać na zboczu Grzbietu Kleczanowskiego a więc w Gołębiowie, Uszarowie, Osinach i Sternalicach. Tam, gdzie kiedyś był brzeg morza miocenijskiego (w Kaczycach, Swojkowie, Marycinie, Słoptowie i Włostowie) źródła mają wypływy ze szczelin skalnych (wapieni i dolomitów). Mają czystą, twardą i zasadową w odczynie wodę. Pisząc o zasobach wodnych gminy należy wspomnieć o zbiornikach wodnych m.in. w Leszczkowie (staw ok. 3 ha), Kurowie, Lipniku (dawny kamieniołom) i niewielkim stawie w Gołębiowie. Naturalnymi zbiornikami są stawy we Włostowie i Swojkowie. W dolinie Opatówki (okolice Męczennic i Malic) występują mokradła na podmokłych łąkach.

Wody podziemne

Na terenie gminy Lipnik, we Włostowie, znajduje się jeden z głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) woj. świętokrzyskiego zaopatrujący w wodę mieszkańców kilku gmin. Włostowski zbiornik ma 108 km² powierzchni, w jego zasoby dyspozycyjne są szacowane na 500 m³/h. Charakter zbiornika szczelinowo-krasowy w skałach wapiennych i dolomitowych z dewonu środkowego i górnego.

Tabela 13 Wykaz jednolitych części wód powierzchniowych znajdujących się na terenie gminy Lipnik

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego	Przypisane cele środowiskowe
RW200006219449	Kozianka	NAT	zły stan wód	zagrożona	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C, IO, MMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
RW200006219489	Gorzyczanka	NAT	zły stan wód	zagrożona	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C, IO]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

					monitorowany wskaźnik diadromiczny D dobry stan chemiczny
RW200006231499	Opatówka	NAT	zły stan wód	zagrożona	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [OWO, przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C, IO]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w),fluoranten(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe>

Tabela 14 Wykaz jednolitych części wód podziemnych znajdujących się na terenie Gminy Lipnik

KOD JCWPd	Stan (ogólny)	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego	Przypisane cele środowiskowe	Działania
GW2000116	dobry	niezagrożona	dobry stan chemiczny dobry stan ilościowy	Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań podstawowych. Dla JCW nie zaplanowano żadnych dodatkowych działań uzupełniających.
GW2000117	dobry	niezagrożona	dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy	Działania podstawowe: 1. ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP) - wydanie rozporządzenia ustanawiającego obszar ochronny zbiornika wód śródlądowych, w drodze aktu prawa miejscowego dla GZWP nr 405 (Niecka radomska) 2. ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP) - wydanie rozporządzenia ustanawiającego obszar ochronny zbiornika wód śródlądowych, w drodze aktu prawa miejscowego dla GZWP nr 406 (Niecka lubelska (Lublin)) Działania uzupełniające: 1. wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP – wsparcie merytoryczne w zakresie zagadnień hydrogeologicznych i hydrodynamicznych związanych z ustanawianiem obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych (GZWP). Obejmować będzie m.in. przeniesienie informacji merytorycznych z dokumentacji hydrogeologicznych do dokumentów niezbędnych do opracowania wniosku o ustanowienie obszaru ochronnego GZWP (GZWP nr 406) 2. wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP - wsparcie merytoryczne w zakresie zagadnień hydrogeologicznych i hydrodynamicznych związanych z ustanawianiem obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych (GZWP). Obejmować będzie m.in. przeniesienie informacji merytorycznych z dokumentacji

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

				hydrogeologicznych do dokumentów niezbędnych do opracowania wniosku o ustanowienie obszaru ochronnego GZWP (GZWP nr 405)
--	--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne baza danych <https://apgw.gov.pl/>

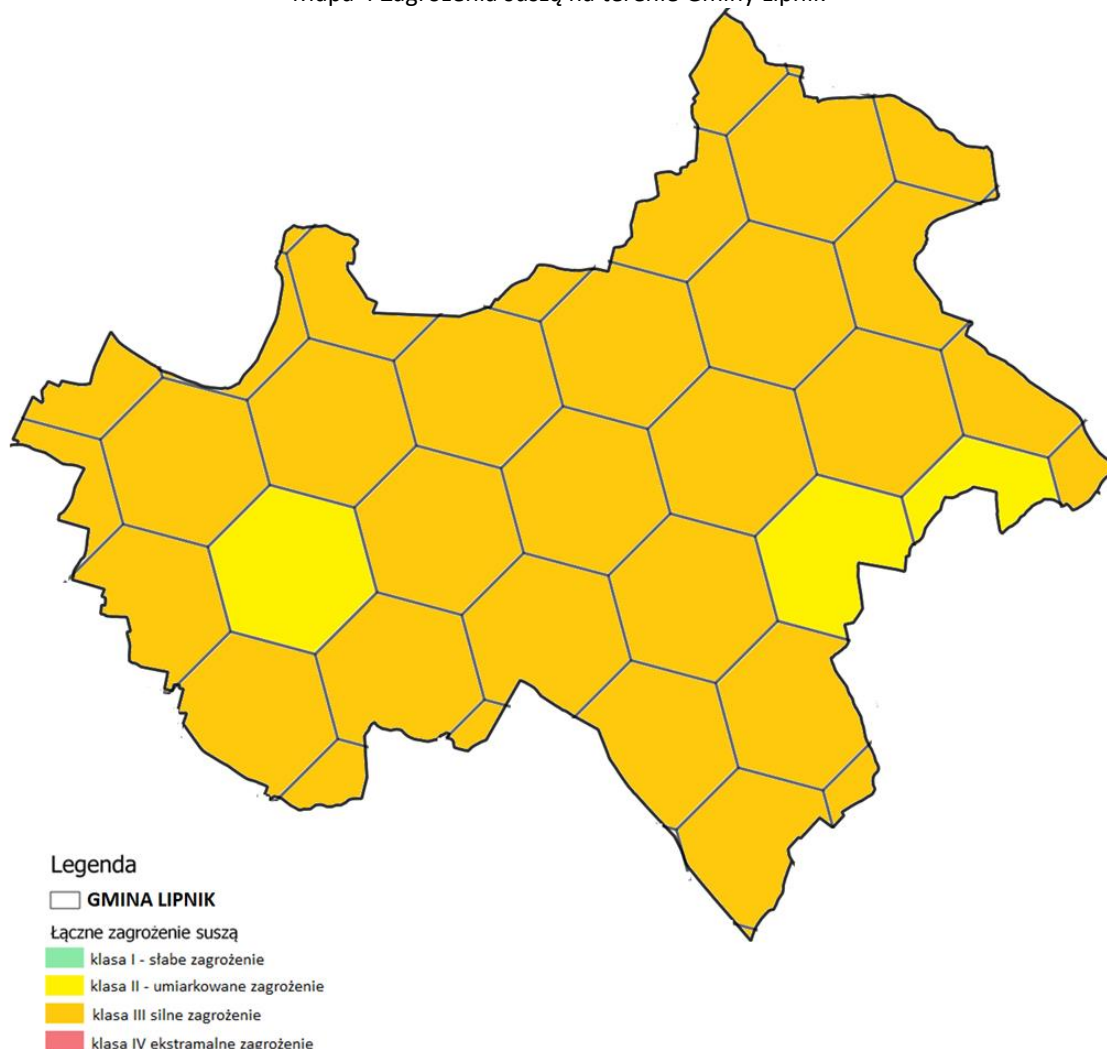
Działania przyczyniające się do osiągnięcia celów środowiskowych dla wód powierzchniowych i podziemnych oraz obszarów chronionych zostały zamieszczone w kartach Charakterystyki¹³.

Przedstawione na mapach zagrożenia suszą informacje wskazują, iż teren gminy Lipnik to obszar charakteryzujący się:

- bardzo silne i silnym zagrożeniem wystąpienia suszy rolniczej,
- umiarkowanym i silnym zagrożeniem wystąpienia suszy hydrologicznej oraz
- umiarkowanym zagrożeniem wystąpienia suszy hydrogeologicznej.

Według klas łączonego zagrożenia suszą na terenie gminy Lipnik występują obszary o umiarkowanym i silnym zagrożeniu suszą.

Mapa 4 Zagrożenia suszą na terenie Gminy Lipnik

Źródło: opracowanie własne przy użyciu programu QGIS

¹³ Znajdują się pod adresem [www: https://apgw.gov.pl/](https://apgw.gov.pl/) w zakładce KARTY CHARAKTERYSTYKI

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Na terenie gminy występują tereny zagrożenia powodziowego.

Zdiagnozowane potrzeby Gminy Lipnik w zakresie przedsięwzięć służących ochronie i racjonalnemu gospodarowaniu wodą oraz przeciwdziałanie skutkom zagrożeń naturalnych

1. Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury (m.in. zakładanie ogrodów deszczowych w przestrzeni publicznej i prywatnych gospodarstwach domowych, w tym wykonanie łąk kwietnych wspomagających bioretencję, itp.) m.in.:

- ✓ budowa zbiorników przeznaczonych do gromadzenia wód opadowych,
- ✓ odmulenie cieków odprowadzający wodę, remonty przepustów, czyszczenie skarp, grobli i dna z roślinności i namułu w stawach na terenie gminy,
- ✓ zagospodarowanie wód deszczowych w ramach nieruchomości,
- ✓ zakup zbiorników na wodę deszczową,
- ✓ zadrzewienia,
- ✓ ogrody (różnego rodzaju: kieszonkowe, deszczowe, na dachach, sensoryczne),
- ✓ zagospodarowanie zieleni np. na dachach i pionowych powierzchni budynków, a także filarach, wiaduktach, nieużywanym krańcach betonowych zabezpieczeń nadbrzeży, wiat przystankowych i śmietnikowych.

2. Ochrona wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych poprzez wdrożenie i przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej np. w zakresie braku nawożenia, składowania nawozów i kiszzonek w pobliżu cieków.

3. Zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych poprzez:

- ✓ prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb,
- ✓ prowadzenie prac przeciwerozyjnych,
- ✓ zalesienie,
- ✓ tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków,
- ✓ ochronę i odtwarzanie oczek wodnych i mokradeł,
- ✓ retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz
- ✓ zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych.

4. Ochrona gleb np. usuwanie odpadów pochodzących z działalności rolniczej tj. folii rolniczych, siatki i sznura do owijania balotów, opakowań po nawozach i typu Big Bag.

1.6 Atrakcyjność turystyczna – walory, oferta i infrastruktura turystyczna

Zabytkowy murowany dworek w stylu klasycystycznym w Lipniku w drugiej połowie XIX wieku należał do sędziego Konstantego Łaskiego¹⁴. Pod koniec XIX wieku posiadłość została własnością Marii Bzowskiej. Powojenne losy dworu były związane z Gminną Spółdzielnią, aktualnie dworek jest własnością prywatną. Został pięknie odrestaurowany i mieści się w nim restauracja "Dworek Markus" z przestronnymi, stylowo urządzonymi wnętrzami.

W Lipniku, przy drodze krajowej nr 9, na trasie Warszawa - Rzeszów, stoi budynek z 1902 roku w stylu dworku - jest to budynek dawnej szkoły z gankiem i czterema kolumnami. W czasie wojen służył za koszary, a później jako magazyn. Na ścianie wmurowana jest tablica z nazwiskami 20 Polaków rozstrzelanych przez Niemców w styczniu 1944 roku. Budynek jest odnowiony, a teraz mieści się w nim Posterunek Policji.

W Lipniku, na ogrodzonym placu między zespołem szkół a kaplicą stoi Pomnik Czynu Legionowego. Głównym jego elementem jest dwu i półmetrowa postać Antoniego Jabłońskiego w mundurze oficera Legionów Polskich. Obok na kamiennej płycie umieszczono napis: "ppłk. Antoniemu Jabłońskiemu Kawalerowi Krzyża Virtuti Militari, Dowódcy 11. Pułku Ułanów Legionowych oraz tym wszystkim mieszkańcom Ziemi Sandomierskiej, którzy walczyli o niepodległość w latach 1914-1920".

W niewielkiej dolince za budynkiem Urzędu Gminy w Lipniku w maju 2012 roku został uroczystie otwarty niewielki amfiteatr. Ten ciekawie zagospodarowany obiekt jest miejscem wielu okolicznościowych imprez kulturalnych, spotkań, wycieczek dla mieszkańców Lipnika jak i całej gminy.

Na terenie gminy znajduje się parę punktów gastronomicznych, jednym z nich w miejscowości Lipnik jest Karczma „Makowe Pole”, która funkcjonuje od 2008 r. nawiązuje w swym surowym drewnianym, ale przytulnym wystroju do wzoru staropolskiej karczmy. Wewnątrz znajduje się także kolekcja ludowych rzeźb.

Zdjęcie 6 Karczma „Makowe Pole” w miejscowości Lipnik

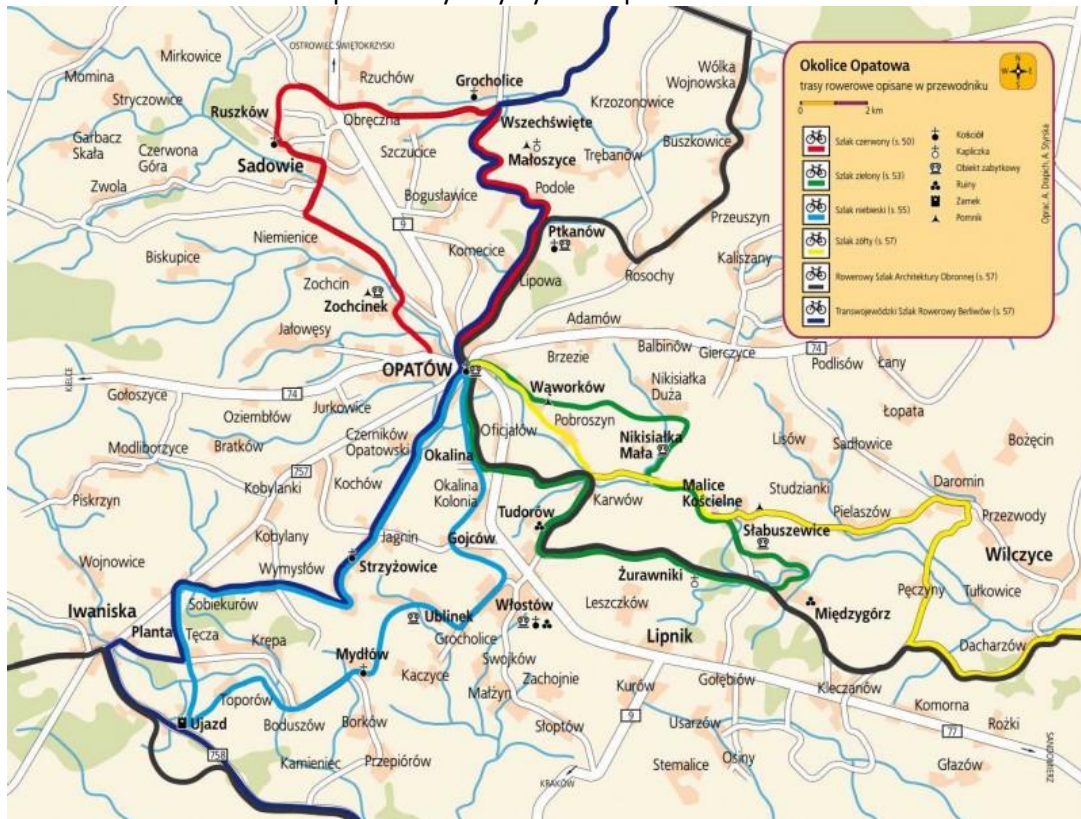
Źródło: https://opатов.travel/informator_turystyczny/gdzie_zjesc/karczma_makowe_pole

Przez teren gminy Lipnik przechodzi żółty, zielony, niebieski i czarny szlak rowerowy (zob. mapę nr 5) oraz trasy zlokalizowane na mapie nr 6: niebieski żółty i zielony

¹⁴ Sędzia pokoju, inżynier i rolnik Konstanty Łaski zmarł w 1882 roku i został pochowany na cmentarzu w pobliskich Goźlicach.

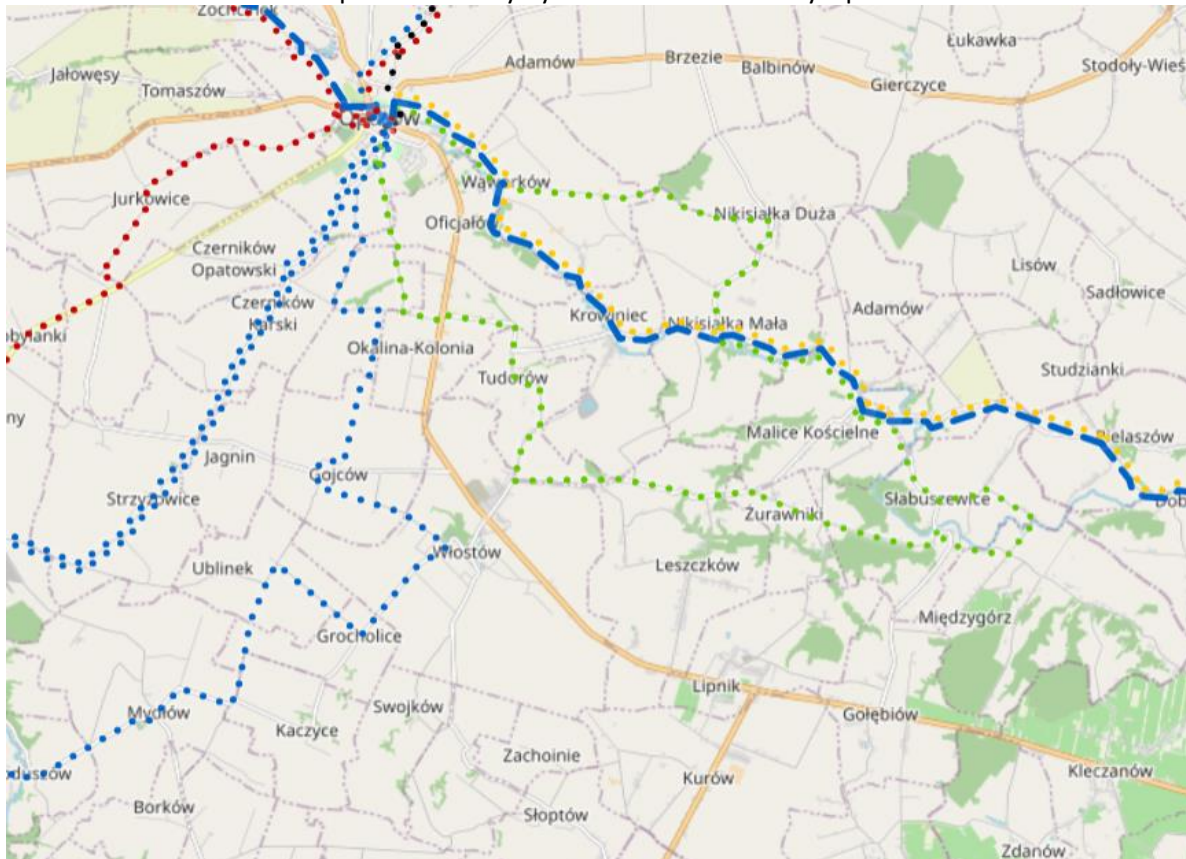
Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Mapa 5 Trasy turystyczne Opatów i okolice

Źródło: <https://www.umopatow.pl/index.php/dla-turysty/szlaki-turystyczne>

Mapa 6 Szlaki turystyczne na terenie Gminy Lipnik

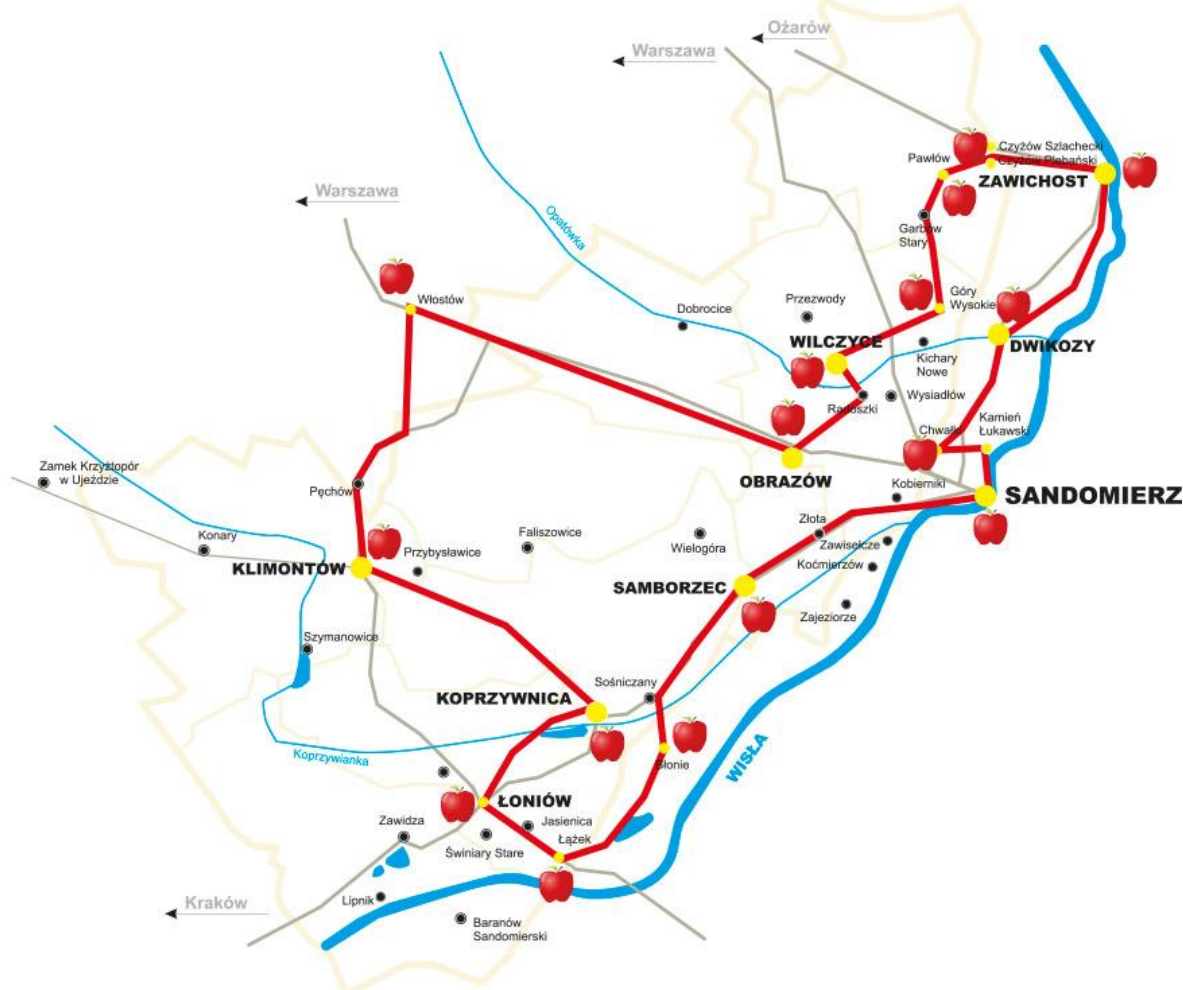

Źródło: <https://swietokrzyskie.szlaki.pttk.pl/mapa>

Sandomierski Szlak Apetyczny

Okolice Sandomierza mają specyficzny mikroklimat, który pozwala na wyprodukowanie owoców sandomierskich o wyjątkowym smaku i zapachu. Na szlaku nie brakuje pysznych przysmaków z jabłkiem w roli głównej, a goście mogą zakosztować domowej kuchni opartej na regionalnych, tradycyjnych potrawach. We Włostowie znajduje się stoisko „Kram u Leona” oferujące warzywa prosto z pola m.in. ziemniaki, pomidory, ogórki, cebulę, kalafiory, pietruszkę i wiele innych.

Mapa 7 Sandomierski Szlak Apetyczny

Źródło: <https://sandomierz.eu/429/sandomierski-szlak-jablkowy.html>

Zdiagnozowane potrzeby Gminy Lipnik w zakresie przedsięwzięć turystyczno- kulturalnych oraz z zakresu zachowania dziedzictwa kulturalnego:

1. Rozbudowa ścieżek rowerowych na terenie Gminy Lipnik zgodnie m.in. z „Koncepcją przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego” przyjętego Uchwałą Zarządu Województwa Świętokrzyskiego nr 4962/22 z dnia 02.03.2022 r.) w ramach trasy regionalnej nr 152 oraz wspólnie z innymi samorządami w ramach OSI Dolina. Na terenie gminy Lipnik planuje się trasę o długości 5,2 km.

Mapa 8 Koncepcja przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego

Źródło: Koncepcja przebiegu tras rowerowych na terenie województwa

2. Remont (konserwacja) obecnie funkcjonujących szlaków turystycznych oraz wytyczenie i oznakowanie nowych (w zależności od potrzeb).
3. Rozwój infrastruktury turystycznej:
 - budowa Miejsc Odpoczynku Rowerzystów,
 - utworzenie wypożyczalni rowerów,
 - interaktywne oznakowanie atrakcji turystycznych.
4. Zbudowanie sieci powiązań pomiędzy instytucjami i przedsiębiorcami sektora turystycznego i około turystycznego w celu realizacji wspólnych przedsięwzięć.
5. Włączenie obiektów i terenów zabytkowych w możliwości wykorzystania ich walorów na cele społeczne, rekreacyjne i turystyczne.
6. Poprawa stanu zabytków, pomników i miejsc pamięci, w tym remont obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków.
7. Organizacja różnego rodzaju imprez kulturalnych m.in. dożynki, festiwali i prezentacji folklorystycznych, itp.
8. Promocja turystyczna gminy.
9. Doposażenie Gminnej Biblioteki Publicznej w Lipniku, w tym m.in.:
 - automatyzacja procesów bibliotecznych,
 - zakup plenerowej sceny kulturalno-edukacyjnej wraz z zapleczem technicznym.

2. Diagnoza sytuacji przestrzennej

2.1 Położenie

Gmina Lipnik położona jest we wschodniej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie opatowskim. Od wschodu i południa graniczy z gminami powiatu sandomierskiego: Klimontów, Obrazów, Wilczyce, a od zachodu i północy z jednostkami należącymi do powiatu opatowskiego: gminą miejsko-wiejską Opatów oraz gminami Iwaniska i Wojciechowice. Gm. Lipnik jest najmniejszą pod względem powierzchni gminą w powiecie opatowskim, a jej obszar zajmuje 81,45 km², co stanowi 8,9% powierzchni powiatu oraz 0,7% powierzchni województwa świętokrzyskiego.

Gmina Lipnik położona jest w obrębie Wyżyny Sandomierskiej, między Sandomierzem (odległość 19 km) i Opatowem (12 km), na skrzyżowaniu dróg krajowych nr 9 (Radom – Rzeszów) oraz nr 77 (Lipnik – Przemyśl). Teren gminy jest głównie wyżynny, stosunkowo płaski, pokryty grubą warstwą lessu. Zasadniczą częścią wyżyny jest wysoczyzna lessowa, jej powierzchnia rozpościera się w środkowej części gminy (rejon wododziału Opatówki i Koprzywianki), a miejscami osiąga 280 m n.p.m. (głównie jest to 250–270 m n.p.m.), najwyższe spadki terenu raczej nie przekraczają 5%.

Mapa 1. Gmina Lipnik na tle powiatu opatowskiego

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Powiat_opatowski.svg

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Gmina podzielona jest na 22 sołectw:

1. Adamów,
2. Grocholice,
3. Gołębiów,
4. Kaczyce,
5. Kurów,
6. Leszczków,
7. Lipnik,
8. Łownica,
9. Malice Kościelne,
10. Małżyn,
11. Męczennice,
12. Międzygórz,
13. Słabuszewice,
14. Słoptów,
15. Sternalice,
16. Studzianki,
17. Swojków,
18. Włostów,
19. Ublinek,
20. Usarzów,
21. Zachoinie,
22. Żurawniki.

Na terenie gminy przeważają grunty orne (ponad 80% powierzchni).

Tabela 15 Rodzaje gruntów w Gminie Lipnik

Rodzaje gruntów	Powierzchnia	
	ha	%
Grunty orne	6 562,149	80,68
Sady	177,2807	2,18
Łąki	332,1831	4,09
Pastwiska	138,8868	1,70
Lasy	321,7873	3,95
Pozostałe	601,3411	7,4
Powierzchnia ogółem	8 133,628	100%

Źródło: dane Urzędu Gminy w Lipniku na dzień 19.06.2023r.

2.2 Dostęp do internetu oraz usługi świadczone elektronicznie

W całej Gminie Lipnik jest dostęp do internetu, który dostarczają prywatni dostawcy. Jakość internetu jest dobra. Część mieszkańców ma dostęp do szybkiego internetu szerokopasmowego.

Urząd Gminy w Lipniku systematycznie rozwija zakres usług świadczonych elektronicznie. Zidentyfikowane potrzeby w tym zakresie dotyczą:

- 1) wymiana wodomierzy na system zdalnego odczytu,
- 2) e-administracja – Cyfrowy urząd (wykorzystanie nowych technologii, m.in. chmury danych),
- 3) rozbudowa internetu szerokopasmowego,
- 4) rozwój e-zdrowia – przedsięwzięcia realizowane przez POZ.

2.3 Infrastruktura drogowa

Przez teren Gminy Lipnik nie przebiega żadna linia kolejowa. Najbliższe stacje kolejowe znajdują się w Sandomierzu i Ostrowcu świętokrzyskim. Transport zbiorowy na terenie gminy Lipnik odbywa się na regularnych liniach otwartych połączonych z dowozem dzieci do szkół. Ponadto od roku 2023 zostało uruchomionych 13 linii użyteczności publicznej tworząc sieć pokrywającą cały obszar gm. Lipnik.

Głównym elementem układu komunikacyjnego gminy Lipnik są:

- droga krajowa nr 9 Radom – Iłża – Ostrowiec Św. – Opatów – Lipnik – Klimontów – Łonów – Nagnajów – Kolbuszowa – Głogów Młp. – Rzeszów – Babica – Lutcza – Domaradz – Miejsce Piastowe – Dukla – Barwinek – gr. państwa (na terenie gminy 8,76 km), stan techniczny drogi bardzo dobry;
- droga krajowa nr 77 Lipnik – Sandomierz – Stalowa Wola – Leżajsk – Tryńcza – Jarosław – Radymno – Przemyśl (na terenie gminy 2,88 km), stan techniczny drogi bardzo dobry.
- drogi powiatowe - łącznie na terenie gminy Lipnik jest ich 40,65 km, stan nawierzchni dróg powiatowych jest zróżnicowany od zadawalającego do bardzo dobrego.
- drogi gminne - uzupełniającą sieć dróg publicznych, a łączna ich długość wynosi 102,85 km.

Drogi asfaltowe stanowią ok. 85 % wszystkich dróg na terenie gminy.

Pomimo dużego wysiłku inwestycyjnego gminy i powiatu w zakresie modernizacji infrastruktury drogowej, parametry techniczne i użytkowe części dróg powiatowych i gminnych nie odpowiadają wymaganym standardom. Wiele odcinków dróg nie posiada dostatecznej nośności - parametru technicznego bardzo ważnego przy obecnym stałym wzroście przewozu towarów transportem kołowym. Postępująca degradacja dróg wymaga przeprowadzania znacznego zakresu remontów bieżących, poprawy stanu poboczy i odwodnienia oraz uregulowania stanu prawnego pasów drogowych.

Tabela 16 Rodzaje dróg na terenie Gminy Lipnik

L.p.	Wyszczególnienie	Długość na terenie Gminy
1.	Drogi gminne	102.85
2.	Drogi powiatowe	40.65
3.	Drogi wojewódzkie	-
4.	Drogi krajowe	12.3
		155.8

Źródło: Urząd Gminy w Lipniku

Analiza stanu układu drogowego gminy wykazała, że posiada ona dostatecznie gęstą sieć uliczno - drogową, która zabezpiecza jej powiązania wewnętrzne, a także w większości zewnętrzne.

Tabela 17 Wykaz dróg gminnych na terenie Gminy Lipnik

Nr. Ewidencyjny drogi	Nazwa drogi	klasa drogi	długość drogi	szerokość drogi/pobocza	skrajnia pionowa	skrajnia pozioma w m
337001 T	Gołębiów Szlachecki - Wesotówka	L	4,018	4/0,75	brak utrudnień	6
337002 T	Kleczanów – Międzygórz	L	3,24	3,5/05	brak utrudnień	5

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

337003 T	Wesółka – Słabuszewice	D	1,582	3,5/05	brak utrudnień	7
337004 T	Słabuszewice – Męcennice	L	1,822	3,5/05	brak utrudnień	4
337005 T	Męcennice – Adamów	L	1,854	4,5/0,75	brak utrudnień	7
337006 T	Adamów – Męcennice Kolonia	L	2,704	4,5/0,75	brak utrudnień	6
337007 T	Męcennice Kol. – Studzianki	D	1,422	3/0,5	brak utrudnień	3,5 m wąwozy
337008 T	Pielaszów - Studzianki	D	0,838	4/0,75	brak utrudnień	5,5
337009 T	Męcennice Kol. – Studzianki	L	1,877	3,5/0,5	brak utrudnień	3,5 m wąwozy
337010 T	Malice Kościelne – Adamów	L	1,833	4,5/05	brak utrudnień	6
337011 T	Żurawniki – Szwagierków	D	2,32	3,5 - 4/0,5	brak utrudnień	4,5 wąwóz
337012 T	Żurawniki – Lipnik	L	3,914	3,5- 5 /0,5	brak utrudnień	5
337013 T	Żurawniki – Gozdawa	D	1,36	3,5/0,3	brak utrudnień	4,5
337014 T	Żurawniki - Leszczków	D	1,361	3,5/0,3	brak utrudnień	4,5
337015 T	Pęćławice – Lipówka	L	2,496	3/0,5	brak utrudnień	5
337016 T	Leszczków - Lipówka	D	0,836	3/0,5	brak utrudnień	5
337017 T	Leszczków – Pęćławice	D	0,962	3/0,5	brak utrudnień	5
337018 T	Lipnik – Gołębiów Szlachecki	L	1,913	4/0,5	brak utrudnień	6
337019 T	Grocholice – Ublinek	L	1,564	4/0,75	brak utrudnień	8
337020 T	Ublinek – Kaczyce	L	2,735	3 - 4/0,5	brak utrudnień	7
337021 T	Ublinek – Bartłomiejów	L	1,44	3,5/0,5	brak utrudnień	4,5
337022 T	Kaczyce – Kolonia Mydłów	D	1,203	4/0,5	brak utrudnień	6
337023 T	Włostów – Swojków	L	4,675	3/0,5	brak utrudnień	4 m Wąwóz
337024 T	Swojków – Małżyn	D	1,059	3/0,5	brak utrudnień	4
337026 T	Małżyn – Łownica	L	3,488	3- 3,5 / 0,5	brak utrudnień	4 m Wąwóz
337027 T	Łownica – Grabina	L	3,74	3,5 - 4,5/0,5	brak utrudnień	7 m wąwóz
337028 T	Maryncin - Helenów	D	2,272	3/0,5	brak utrudnień	4
337029 T	Łownica – Kolonia Garbowice	L	1,935	4/0,5	brak utrudnień	6
337030 T	Łownica – Kaczyce	D	1,774	3/0,3	brak utrudnień	3,5
337031 T	Słoptów – Kurów	L	2,895	4 - 4,5/ 0,5	brak utrudnień	5,5
337032 T	Zachoinie – Małżyn	L	2,007	3 - 4/0,5	brak utrudnień	4 m Wąwóz
337033 T	Kolonia Kurów – Kurów	D	1,909	3 - 3,5/0,5	brak utrudnień	5
337034 T	Kolonia Kurów w kierunku Antoniowa	D	1,073	3,5/05	brak utrudnień	4,5
337035 T	Kurów – Krzyże	D	1,808	3/0,5	brak utrudnień	4
337036 T	Kurów – Gołębiów	L	2,069	4/0,75	brak utrudnień	6
337037 T	Kurów – Usarzew	L	2,278	3/0,5	brak utrudnień	4
337038 T	Gołębiów wieś –	L	2,443	3,5/0,5	brak utrudnień	4,5

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

	Usarzów					
337039 T	Kurów – Sternalice	L	2,721	3,5-4/0,75	brak utrudnień	5,5
337040 T	Sternalice – Krobielice	D	3,387	3 - 3,5/0,5	brak utrudnień	5 m wąwóz
337041 T	Kozia Górka – Usarzów	L	2,902	3,5/0,5	brak utrudnień	5
337042 T	Usarzów - Zdanów	D	2,005	3 - 3,5/0,5	brak utrudnień	4,5
337043 T	Usarzów – Michalin	D	1,55	3,5/0,3	brak utrudnień	3,5 wąwóz
337044 T	Żurawniki - Słabuszewice	L	2,878	3,5-4/0,5	brak utrudnień	6
337045 T	Włostów 1	L	0,876	4,5/0,75	brak utrudnień	5,5
337046 T	Włostów 2	L	0,953	4,5/0,75	brak utrudnień	6
337047 T	Włostów 3	L	0,736	3,5- 5 /0,5	brak utrudnień	6
337048 T	Włostów 4	D	0,524	3,5/0,5	brak utrudnień	5
337049 T	Włostów 5	D	0,292	3,5/0,5	brak utrudnień	4,5
337050 T	Włostów 6	L	0,981	4/0,5	brak utrudnień	5
337051 T	Włostów 7	L	0,907	4/0,75	brak utrudnień	6
337052 T	Włostów 8	D	0,257	3,5/0,5	brak utrudnień	4,5
337053 T	Włostów 9	D	0,599	3/0,5	brak utrudnień	4
337054 T	Włostów 10	D	0,354	3/0,5	brak utrudnień	4
337055 T	Włostów 11	D	0,286	3,5/0,5	brak utrudnień	5
337056 T	Włostów 12	D	1,47	3-4/0,5	brak utrudnień	5

Źródło: Raport o stanie gminy za rok 2022

Potrzeby inwestycyjne Gminy Lipnik w obszarze infrastruktury drogowej

Jakość infrastruktury drogowej ma bardzo duże znaczenie dla generowania rozwoju gospodarczego regionu, ale także gminy. Dobry stan dróg, chodników, odpowiednia ilość ścieżek pieszo-rowerowych ma wpływ na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej danego obszaru. W gminie Lipnik istnieje potrzeba realizacji zadań mających na celu rozbudowę i modernizację infrastruktury drogowej i około drogowej, a do najważniejszych z nich zaliczamy:

1. Przebudowa i /lub rozbudowa i/lub modernizacja dróg gminnych i powiatowych.
2. Budowa i modernizacja chodników i przejść dla pieszych w miejscowościach, gdzie ma to uzasadnienie z uwagi na bezpieczeństwo mieszkańców.
3. Remont dróg tłuczniowo – żwirowych, przebudowa i modernizacja dróg dojazdowych do pól.
4. Budowa infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego – drogi, ścieżki i pasy rowerowe, strefy wolne od ruchu samochodowego w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu mobilności społeczeństwa poprzez rozwijanie infrastruktury rowerowej i spacerowej.
5. Rozwój systemów transportu publicznego zapobiegających wykluczeniu transportowemu.

2.4 Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Kanalizacja

Za gospodarkę wodno-ściekową w gminie Lipnik odpowiada Zakład Gospodarki Komunalnej. Na terenie gminy brak jest kompleksowej sieci kanalizacyjnej. Długość sieci kanalizacyjnej na koniec 2022r. wynosiła 58,4 km. Do sieci przyłączonych jest 503 gospodarstwa domowe. Mieszkańcy obrębów nie objętych siecią kanalizacyjną korzystają z przydomowych zbiorników bezodpływowych, które są opróżniane w miarę potrzeb i dowożone do oczyszczalni ścieków. Mieszkańcy korzystają również z przydomowych oczyszczalni ścieków. Na terenie gminy do 31.12.2021r. funkcjonuje 769 szt. zbiorników bezodpływowych gromadzących nieczystości ciekłe osób prywatnych oraz 13 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków.

System kanalizacji sanitarnej działa w oparciu o dwie zlewnie:

- Zlewnia Nr 1 – doprowadzająca ścieki do zmodernizowanej oczyszczalni „Włostów”;
- Zlewnia Nr 2 – doprowadzająca ścieki do oczyszczalni „Lipnik”.

Tabela 18 Kanalizacja sanitarna na terenie Gminy Lipnik

Kategoria	2017	2018	2019	2020	2021	2022
długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	49.8	49.8	49.8	49.8	56.3	58.4
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	494	495	496	498	503	503
awarie sieci kanalizacyjnej [szt.]	23	31	27	29	28	23
ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną [dam3]	57.4	50.4	50.2	60.3	58.4	53,1
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [osoba]	1749	1736	1715	1697	1682	1612
Wskaźnik skanalizowania gminy	32,9	32.9	32.9	33.0	33.3	33,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wodociąg

W gminie funkcjonuje system zbiorczego zaopatrzenia w wodę „Włostów”, który zaopatruje w wodę sołectwa: Włostów, Swojków, Malżyn, Zachoinie, Żurawniki, Ublinek, Usarzów, Międzygórz, Słabuszewice, Kurów, Łownica, Słoptów, Malice Kościelne, Leszczków, Kaczyce, Grocholice, Lipnik. Jedynie sołectwa: Studzianki, Adamów, Męcennice Kolonia zaopatrywane są z ujęcia „Lisów” w gminie Wojciechowice. Ponadto wodociąg dostarcza wodę na teren gminy Klimontów, Wilczyce i Obrazów. Wszystkie miejscowości posiadają sieć wodociągową.

Tabela 19 Wodociąg na terenie gminy Lipnik

kategoria	2017	2018	2019	2020	2021	2022
długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	116.0	116.0	116.0	116.0	116.0	-
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	1255	1257	1260	1263	1269	1269
awarie sieci wodociągowej [szt.]	34	28	20	16	18	17
woda dostarczona gospodarstwom domowym [szt.]	139.8	155.3	159.3	160.5	170.2	149,4

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [m ³]	26.1	29.3	30.5	31.8	34.3	30,7
ludność korzystająca z sieci wodociągowej [osoba]	4702	4663	4601	4541	4472	4289

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Potrzeby inwestycyjne Gminy Lipnik w obszarze infrastruktury wodno-kanalizacyjnej

Mimo znacznych inwestycji w tym obszarze w ostatnich latach, samorząd widzi potrzebę realizacji kolejnych inwestycji w infrastrukturę wodno – kanalizacyjną. W najbliższym czasie planowane są:

1. Przebudowa (modernizacja) i częściowa wymiana sieci wodociągowej.
2. Budowa kanalizacji sanitarnej w kolejnych miejscowościach, gdzie taka sieć jest uzasadniona ekonomicznie (wraz z monitoringiem sieci).
3. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach, w których nie będzie budowana sieć kanalizacyjna.
4. Rozbudowa monitoringu sieci wodociągowej.
5. Budowa sieci wodociągowej na obszarach, gdzie powstają nowe budynki mieszkalne.
6. Modernizacja sieci hydrantów wraz z inwentaryzacją i pomiarami ciśnienia.
7. Wymiana i modernizacja zasuw sieciowych wraz z inwentaryzacją.
8. Zakup i wymiana sprzętu specjalistycznego do obsługi obiektów i urzędzeń wodociągowych.

2.5 Gospodarka odpadami

Gospodarowanie odpadami – rozumie się przez to zbieranie, transport, odzysk i unieszkodliwianie odpadów, w tym również nadzór nad takimi działaniami oraz nad miejscami unieszkodliwiania odpadów. Ilość wytwarzanych odpadów uzależniona jest przede wszystkim od ilości ludności zamieszkującej dany region oraz od stopy życiowej. Poprawa poziomu życia mieszkańców adekwatnie powoduje zwiększenie ilości wytwarzanych odpadów.

Głównymi celami gospodarki odpadami w Gminie Lipnik jest zrealizowanie obowiązków wynikających z dyrektyw unijnych, czyli osiągnięcie we wskazanym terminie odpowiednich poziomów oraz efektywna poprawa czystości zarówno na prywatnych posesjach właścicieli nieruchomości, a także w miejscach publicznych (ze szczególnym uwzględnieniem bocznych dróg i poboczy).

Mieszkańcy gminy zamieszkują głównie w zabudowie jednorodzinnej i to oni są głównymi wytwórcami odpadów komunalnych. Od 2013 roku na terenie gminy funkcjonuje system gospodarowania odpadami komunalnymi, który podmiotem odpowiedzialnym za organizację i funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi czyni gminy. Gospodarką odpadami na terenie Gminy Lipnik zajmuje się obecnie Ekologiczny Związek Gmin Dorzecza Koprzywianki z siedzibą w Baćkowicach.

Odpady komunalne zbierane są w systemie workowym i pojemnikowym. Dla potrzeb selektywnej zbiórki odpadów komunalnych stosuje się przezroczyste, odpowiedniej grubości worki polietylenowe o pojemności 120l w następującej kolorystyce:

- niebieski z napisem „Papier” z przeznaczeniem na: odpady z papieru, w tym tektury, odpady opakowaniowe z papieru i tektury,
- zielony z napisem „Szkło” z przeznaczeniem na: odpady ze szkła, odpady opakowaniowe ze szkła (bezbabarwe i kolorowe),
- żółty z napisem „Metale i tworzywa sztuczne” z przeznaczeniem na: odpady metali, w tym odpady opakowaniowe z metali, odpady tworzyw sztucznych, w tym odpady opakowaniowe tworzyw sztucznych, odpady opakowaniowe wielomateriałowe,

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

- brązowy z napisem „Bio” z przeznaczeniem na odpady ulegające biodegradacji, ze szczególnym uwzględnieniem bioodpadów, oraz pojemnik z napisem „Pozostałe” z przeznaczeniem na pozostałości z sortowania, które nie nadają się do recyklingu (w tym popiół).

Tabela 20 Osiągnięte poziomy recyklingu w 2021r

GMINA	Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia w poszczególnych gminach [%]	Poziomi ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania	Poziom składowania odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych
LIPNIK	44,23	0	54,72

Źródło: <http://www.ezgdk.pl>

Miejscem zagospodarowania przez podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości z terenu gminy Lipnik jest RIPOK tj. Zakład Utylizacji Odpadów Komunalnych w Janczycach gm. Baćkowice.

Sukcesywnie przeprowadzane są mobilne zbiórki następujących odpadów:

- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- meble i odpady wielkogabarytowe,
- zużyte opony,
- odpady poremontowe,
- tekstylia i odzież.

Drugi filar selektywnej zbiórki odpadów stanowi Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, tzw. PSZOK zlokalizowany w miejscowości Janczyce, gm. Baćkowice. Do punktu stacjonarnego PSZOK można dostarczać:

- papier,
- szkło (bezbarwne i kolorowe)
- metale,
- tworzywa sztuczne i opakowania wielomateriałowe,
- innego typu szkło (w tym porcelana i ceramika),
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- meble i odpady wielkogabarytowe,
- zużyte baterie i akumulatory,
- chemikalia (w tym resztki farb, lakierów, klejów, rozpuszczalników, środki ochrony roślin i opakowania po nich),
- zużyte opony,
- przeterminowane i nieużyte leki oraz chemikalia,
- odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiące odpady komunalne,
- odpady niebezpieczne wydzielone z odpadów komunalnych (np. termometry, świetlówki, itp.),
- odpady ulegające biodegradacji w tym odpady zielone z przydomowych ogrodów,
- odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych, które powstają w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek,
- odpady tekstyliów i odzieży.

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Tabela 21 Odpady zebrane w ciągu roku na terenie Gminy Lipnik w latach 2017-2022

kategoria	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ogółem (t)	193.68	178.52	217.68	251.05	275.97	271,04
z gospodarstw domowych	160.78	149.39	187.00	209.91	231.76	229,74
z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji)	32.90	29.13	30.68	41.14	44.21	41,30
papier i tektura	1.62	0.22	0.10	11.30	10.74	10,84
szkło	0.00	0.00	0.00	59.92	64.08	70,34
tworzywa sztuczne	0.08	0.18	0.10	0.00	1.06	0,00
metale	8.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0,00
niebezpieczne	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0,00
zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne razem	0.54	0.40	0.68	6.04	6.24	5,58
wielkogabarytowe	18.66	14.28	28.32	53.62	30.46	25,88
biodegradowalne	0.00	0.00	0.00	0.00	16.28	24,30
baterie i akumulatory razem	0.18	0.10	0.00	0.17	0.29	0,52
Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca (kg)	-	-	196	219	219	209

Źródło: dane GUS Bank Danych Lokalnych

AZBEST

Gmina posiada „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lipnik na lata 2009-2032”. Program ten, daje możliwość dokładnego oszacowania występujących na terenie Gminy Lipnik wyrobów azbestowych, zarówno pod względem ilościowym jak i jakościowym (stan wyrobów). Dzięki temu umożliwia opracowanie harmonogramu ich bezpiecznego usuwania. Wskazuje również możliwości finansowe wspierania tych zadań, a także uświadamia społeczeństwo o niebezpieczeństwie wynikającym z niewłaściwego postępowania z wyrobami azbestowymi.

Płyty azbestowo-cementowe, popularnie zwane eternitem, należą do najpowszechniej stosowanych w zarówno w gminie jak i kraju wyrobów zawierających szkodliwe włókna azbestowe. Nie stwierdzono występowania innego rodzaju wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Lipnik.

Tabela 22 Szacunkowa liczba ton azbestu pozostająca do utylizacji wg stanu na 19.06.2023r.

L.p.	Wyszczególnienie	Szacunkowa liczba ton azbestu pozostająca do utylizacji	%
1.	Adamów	98.555	2.22
2.	Grocholice	253.9	5.72
3.	Gołębiów	59.902	1.35
4.	Kaczyce	282.133	6.35
5.	Kurów	370.735	8.35
6.	Leszczków	294.068	6.62
7.	Lipnik	197.575	4.45
8.	Łownica	168.705	3.80
9.	Malice Kościelne	152.02	3.42
10.	Małżyn	188.841	4.25

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

11.	Męczennice	55.075	1.24
12.	Międzygórz	263.375	5.93
13.	Słabuszewice	117.656	2.65
14.	Słoptów	210.887	4.75
15.	Sternalice	473.454	10.66
16.	Studzianki	96.465	2.17
17.	Swojków	60.824	1.37
18.	Włostów	155.465	3.50
19.	Ublinek	216.154	4.87
20.	Usarzów	553.779	12.47
21.	Zachoinie	123.96	2.79
22.	Żurawniki	47.36	1.07
	Razem	4440.888	100.00

Źródło: Urząd Gminy w Lipniku

Najwięcej wyrobów azbestowych znajduje się na budynkach gospodarczych w miejscowości Włostów, co wynika z największej liczby ludności i największego zagęszczenia budynków.

Potrzeby gminy w tym obszarze:

1. Usuwanie azbestu z budynków użyteczności publicznej i prywatnych na terenie gminy.
2. Współpraca z innymi samorządami w zakresie organizacji gospodarki odpadami.
3. Wyposażenie obiektów użyteczności publicznej w kosze do segregacji z tablicą informacyjną.
4. Edukacja ekologiczna w tym programy skierowane dla dzieci w zakresie gospodarki odpadami, w tym m.in. promocja kompostowania odpadów biodegradowalnych w gospodarstwach domowych.
5. Dofinansowanie zbiorek odpadów niekwalifikujących się jako odpady komunalne m.in. opony ponadwymiarowe (np. rolnicze), odbiór folii rolniczej, itp.
6. Wyposażenie Zakładu Gospodarki Komunalnej w Lipniku w maszyny, urządzenia i środki transportu służące do odbioru odpadów komunalnych /w przypadku świadczenia usług odbioru/.
7. Zakup automatu kaucyjnego na zużyte butelki i puszki.

2.6 Gazownictwo

Przez obszar gminy przebiega gazociąg wysokoprężny relacji Sandomierz - Ostrowiec Świętokrzyski. Na w/w gazociągu zrealizowano stacje redukcyjno-pomiarowe I: „Włostów”, która zaopatruje kilka sąsiednich gmin, lecz posiada znaczne rezerwy. Dotychczas zgazyfikowano sieć średnioprężną następujące sołectwa: Gołębiów, Usarzów, Lipnik, Kurów, Leszczków i Włostów. Zrealizowany układ sieci stwarza możliwość dalszej jego rozbudowy na obszar całej gminy. Operatorem systemu jest Karpacka Spółka Gazownicza Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Sandomierzu. W 2022 roku z gazu sieciowego korzystało 37,5% mieszkańców gminy.

Tabela 23 Sieć gazowa na terenie gminy Lipnik

kategoria	2017	2018	2019	2020	2021	2022
długość czynnej sieci ogółem w m	56,231	56,518	56,518	56,597	56,597	60,238
długość czynnej sieci dystrybucyjnej w m	47,513	47,800	47,800	47,879	56,597	60,328
czynne przyłącza do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych)	600	606	611	622	627	616
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych	505	511	515	526	531	581

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe)	458	464	466	481	493	504
odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe) ogrzewający mieszkania gazem [szt]	277	280	284	299	326	341
zużycie gazu przez gospodarstwa domowe w MWh	3150.9	3184.3	5005.5	5964.0	10885.5	4 653,9
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań przez gospodarstwa domowe w MWh	2505.3	2472.4	4281.4	2145.6	2840.9	4290,3
ludność korzystająca z sieci gazowej [osoba]	1,424	1,420	1,407	1,429	1,435	1,819

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 24 Dostęp do infrastruktury wodno-kanalizacyjno-gazowej na terenie Gminy Lipnik

Lp.	SOŁECTWO	Czy dana miejscowość ma dostęp do infrastruktury		
		WODOCIĄGOWEJ	KANALIZACYJNEJ	GAZOWEJ
1	Adamów	X		
2	Gołębiów	X	x	x
3	Grocholice	X		
4	Kaczyce	X		
5	Kurów	X	X	X
6	Leszczków	X	X (część przy drodze krajowej nr 9 i drodze powiatowej od drogi krajowej	X (część przy drodze krajowej nr 9 i drodze powiatowej od drogi krajowej
7	Lipnik	X	x	x
8	Łownica	X		
9	Malice Kościelne	X		
10	Małżyn	X		
11	Męczennice	X		
12	Międzygórz	X		
13	Słabuszewice	X		
14	Słoptów	X		
15	Sternalice	X		
16	Studzianki	X		
17	Swojków	X		
18	Ublinek	X		
19	Usarzów	X		x
20	Włostów	X	x	x
21	Zachoinie	X		
22	Żurawniki	X		

Źródło: dane Urzędu Gminy Lipnik (stan na 15.06.2023)

Tabela 25 Liczba ludności korzystająca z instalacji [%] w Gminie Lipnik

kategoria	2017	2018	2019	2020	2021	2022
wodociąg	88.4	88.4	88.4	88.4	88.4	88,5
kanalizacja	32.9	32.9	32.9	33.0	33.3	33,2
gaz	26.8	26.9	27.0	27.8	28.4	37,5

Źródło: Dane GUS, Bank danych lokalnych

2.7 Energetyka i telekomunikacja

Stan infrastruktury elektroenergetycznej w gminie jest zadowalający. Podstawowym Głównym Punktem Zasilania gminy w energię elektryczną jest GPZ 110/15 kV „Opatów” i „Klimontów”, rezerwowym GPZ „Gerlachów”. Obszar gminy zasilany jest napięciem 15 kV. Energia elektryczna wyprowadzona jest z w/w GPZ-tów liniami napowietrznymi:

- 15 kV „Opatów – Klimontów I”
- 15 kV „Opatów – Włostów Cukrownia”
- 15 kV „Opatów – Leszczków”
- 15 kV „Opatów – Klimontów II”
- 15 kV „Opatów – Gerlachów”
- 15 kV „Klimontów – Lipnik”
- 15 kV „Klimontów – Gerlachów1”

do 67 stacji transformatorowych 15/0,4 kV znajdujących się w poszczególnych miejscowościach gminy. Stacje te są głównym źródłem zasilania odbiorców bytowo-komunalnych i sieci oświetleniowej. Wszystkie stacje transformatorowe są stacjami napowietrznymi. Obszar gminy w zakresie infrastruktury elektroenergetycznej obsługiwany jest przez PGE Dystrybucja S.A. Oddział Rzeszów Rejon Energetyczny Staszów.

W dziedzinie łączności telekomunikacyjnej mieszkańcy gminy korzystają z usług stacjonarnych firmy Orange (dawniej Telekomunikacja Polska) oraz operatorów komórkowej telefonii cyfrowej: Plus, T-Mobile, PLAY oraz Orange. Dostęp do internetu możliwy jest zarówno poprzez sieć naziemną jak i radiową.

Źródłem energii do ogrzewania pomieszczeń w gminie Lipnik są paleniska piecowe, a głównym czynnikiem grzewczym jest węgiel oraz inne produkty węgl pochodne, czasem olej opałowy lub gaz płynny (propan). W budynkach mieszkalnych działają instalacje centralnego ogrzewania, a do celów kulinarnych wykorzystywane są paleniska kuchenne, kuchnie na propon-butan, kuchnie elektryczne, czasem do podgrzania wody uzupełniająco termy elektryczne. Większe urządzenia energetyczne spalania paliw działają w kotłowniach w budynkach użyteczności publicznej.

2.8 Infrastruktura sportowo-rekreacyjna

Ważnym elementem infrastruktury technicznej są obiekty sportowe, rekreacyjne i kultury, które pełnią ważne funkcje społeczne. Na terenie gminy Lipnik znajdują się liczne place zabaw, tereny rekreacyjne, świetlice wiejskie oraz boiska sportowe. Większość z nich zlokalizowana jest w pobliżu szkół lub przy budynkach remiz strażackich.

Tabela 26. Wykaz infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie Gminy Lipnik

Sołectwo	BOISKA	SIŁOWNIE WEWNĘTRZNA	SIŁOWNIE ZEWNĘTRZNE	PLAC ZABAW	ALTANA	PLAŻÓWKI	Razem
Adamów							0
Grocholice							0
Gołębiów	3				1		4
Kaczyce							0
Kurów	1			1			2
Leszczków	1			1			2
Lipnik	2			2	1	1	6
Łownica	1						1
Malice	1				1		2

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Kościelne							
Małżyn					1		1
Męczennice							0
Międzygórz				1	1		2
Słabuszewice	1			1	1		3
Słoptów	1			1			2
Sternalice	1			1			2
Studzianki							0
Swojków	1				1		2
Włostów	1		1	2	1		5
Ublinek	1				1		2
Usarzów	1			1	1		3
Zachoinie							0
Żurawniki							0
Razem	16	0	1	11	10	1	39

Źródło: Urząd Gminy Lipnik (stan na 30.06.2023r.)

Potrzeby inwestycyjne Gminy Lipnik w obszarze infrastruktury społecznej oraz sportowo-rekreacyjnej

Infrastruktura społeczna oraz sportowo-rekreacyjna będzie w najbliższych latach wymagała dodatkowych nakładów (głównie związanych z modernizacją co wynika z naturalnego „starzenia się” obiektów i ich eksploatacji). W najbliższym czasie planowane są następujące inwestycje związane z infrastrukturą sportowo – rekreacyjną:

- budowa bazy rekreacyjno-sportowej i społecznej (skate-park, boisko ze sztuczną nawierzchnią),
- zagospodarowanie terenów zielonych m.in. poprzez poprawę ich estetyki i funkcjonalności,
- remont (przebudowa) boisk sportowych na terenie gminy,
- urządzenie terenów rekreacyjnych wraz z budową boisk i placów zabaw na terenie poszczególnych miejscowości, gdzie będzie taka potrzeba,
- budowa sal gimnastycznych przy szkołach podstawowych,
- budowa (rozbudowa) i/lub modernizacja (remont) stadionu/zaplecza dla klubu sportowego,
- budowa (rozbudowa), przebudowa, modernizacja (remont) zewnętrznej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (siłowni zewnętrznych, placów zabaw, altan, itp.) w miejscowościach, w których istnieje taka potrzeba,
- poprawa estetyki i funkcjonalności centrum gminy i poszczególnych miejscowości (uporządkowanie, odnowienie i przystosowanie przestrzeni publicznych do pełnienia nowych funkcji, w tym rekreacyjnych i integracyjnych).

3. Diagnoza sytuacji społecznej

3.1 Ludność i procesy demograficzne

Jednym z warunków rozwoju gminy jest stały wzrost potencjału ludzkiego. Samorządy rywalizują o niego poprzez pozyskiwanie nowych mieszkańców, głównie młodych i z wysokimi kwalifikacjami, co z jednej strony pozwala na budowanie lokalnego kapitału społecznego i intelektualnego oraz przyczynia się do „spowolnienia” starzenia się społeczeństwa i „odsunięcie” w czasie działań związanych z tworzeniem oferty dla ludzi starszych. Z drugiej strony, wzrost liczby mieszkańców stanowi źródło potencjalnych przyszłych dochodów gminy. Dla samorządów wiejskich oddalonych od dużych ośrodków miejskich kolejnym ważnym wyzwaniem jest stworzenie warunków do życia i rozwoju mieszkańców, aby Ci, zwłaszcza w młodym wieku, zdecydowali się pozostać w gminie, a nie migrowali do większych ośrodków.

Gmina Lipnik ma 4 849 mieszkańców, z czego 49,4% stanowią kobiety, a 50,6% mężczyźni. W latach 2002-2022 liczba mieszkańców zmalała o 18,8%. Średni wiek mieszkańców wynosi 43,0 lata i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa świętokrzyskiego oraz średniego wieku mieszkańców całego kraju. Gęstość zaludnienia w 2022r. na terenie gminy wynosiła 60 os./km² i była niższa niż średniej dla powiatu sandomierskiego (112 os. na km²) oraz średniej dla województwa (107 os./km²).

- 59,06% mieszkańców gminy Lipnik jest w wieku produkcyjnym,
- 16,48% w wieku przedprodukcyjnym, a
- 24,46% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 27 Struktura ludności na terenie Gminy Lipnik w latach 2017-2022

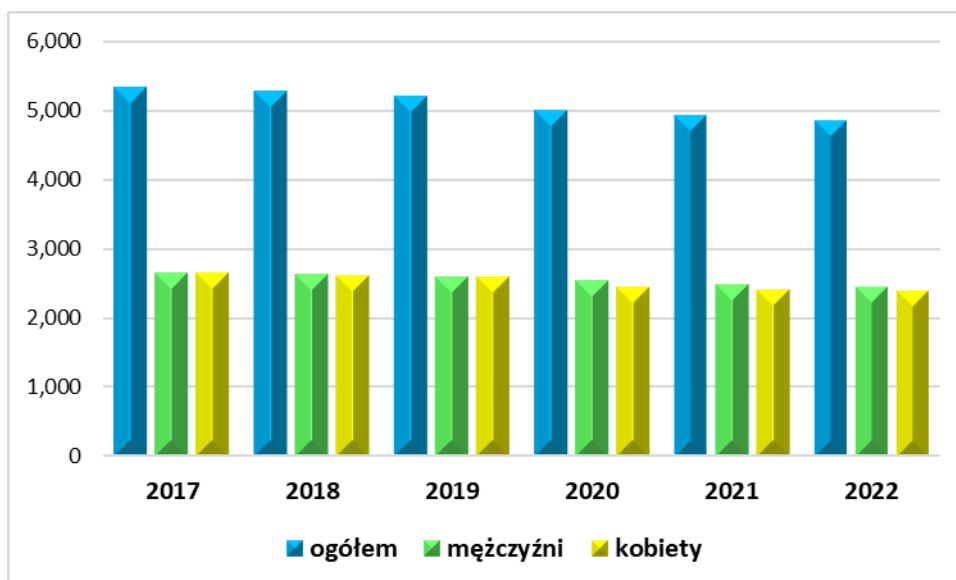
kategoria	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ogółem	5322	5277	5206	5001	4923	4849
mężczyźni	2662	2650	2610	2540	2499	2455
kobiety	2660	2627	2596	2461	2424	2394
w wieku przedprodukcyjnym	862	858	844	840	816	799
mężczyźni	438	443	432	454	436	425
kobiety	424	415	412	386	380	374
w wieku produkcyjnym	3323	3256	3177	2974	2929	2864
mężczyźni	1848	1809	1764	1643	1609	1576
kobiety	1475	1447	1413	1331	1320	1288
w wieku produkcyjnym mobilnym	2034	2003	1954	1774	1730	1682
mężczyźni	1086	1077	1049	945	918	900
kobiety	948	926	905	829	812	782
w wieku produkcyjnym niemobilnym	1289	1253	1223	1200	1199	1182
mężczyźni	762	732	715	698	691	676
kobiety	527	521	508	502	508	506
w wieku poprodukcyjnym	1137	1163	1185	1187	1178	1186
mężczyźni	376	398	414	443	454	454
kobiety	761	765	771	744	724	732

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

W 2021 roku zarejestrowano 33 zameldowania w ruchu wewnętrznym oraz 51 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Lipnik -18. W tym samym roku nikt nie zameldował się z zagranicy oraz zarejestrowano 1 wymeldowanie za granicę, co daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące -1.

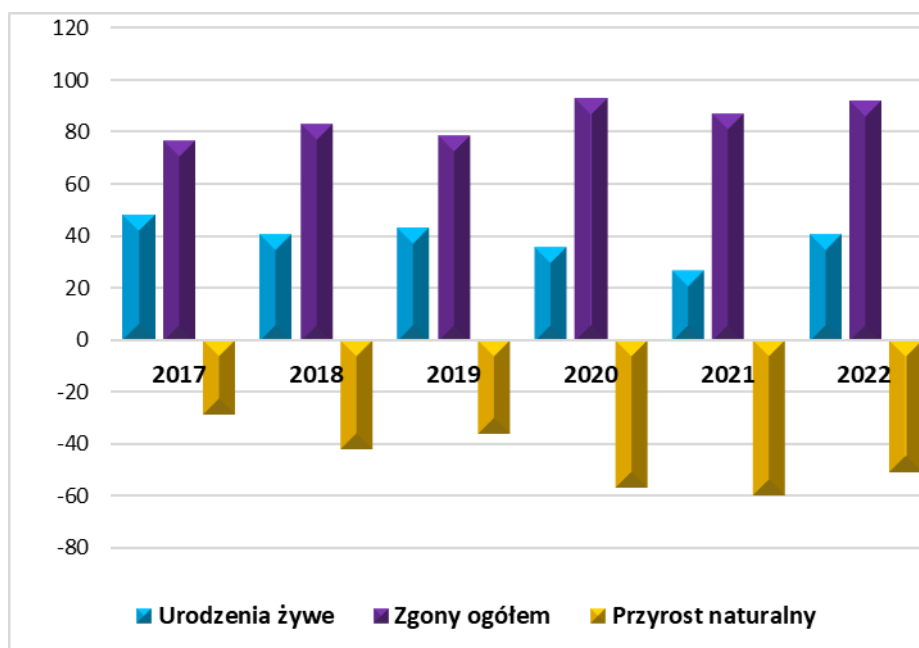
Wykres 1 Struktura ludności na terenie Gminy Lipnik w latach 2017-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W analizowanym okresie (2017-2022) Gmina Lipnik ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -60, co odpowiada przyrostowi naturalnemu -12,10 na 1000 mieszkańców gminy Lipnik. W 2021 roku urodziło się 27 dzieci, w tym 55,6% dziewczynek i 44,4% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 329 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,41 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz kraju.

Wykres 2 Przyrost naturalny w Gminie Lipnik w latach 2017-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

W 2022 roku 36,5% zgonów w gminie Lipnik spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 19,3% zgonów były nowotwory, a 6,1% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Lipnik przypada 17.55 zgonów i jest to znacznie więcej od wartości średniej dla województwa świętokrzyskiego oraz średniej dla całego kraju.

Tabela 28 Przyrost naturalny w Gminie Lipnik w latach 2017-2022

kategoria	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Urodzenia żywe	48	41	43	36	27	41
mężczyźni	29	31	17	19	12	22
kobiety	19	10	26	17	15	19
Zgony ogółem	77	83	79	93	87	92
mężczyźni	39	45	47	45	39	57
kobiety	38	38	32	48	48	35
Przyrost naturalny	-29	-42	-36	-57	-60	-51
mężczyźni	-10	-14	-30	-26	-27	-35
kobiety	-19	-28	-6	-31	-33	-16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Proces starzenia się społeczeństwa

Starzenie się społeczeństwa to proces biologiczny związany z konkretnymi zmianami demograficznymi i oznacza, że w danej populacji jest więcej osób starszych niż młodszych. Starzenie się społeczeństwa polskiego, jak i europejskiego zaobserwowano już dość dawno (i mimo różnych inicjatyw) tego procesu nie udało się na razie zatrzymać. Zjawisko to jest poważnym zagrożeniem dla stabilności gmin wiejskich, w tym gm. Lipnik.

Tabela 29 Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Lipnik w latach 2017- 2022r.

kategoria	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ogółem	5322	5277	5206	5001	4923	4849
0-4	205	210	202	214	187	176
5-9	237	230	220	229	239	230
10-14	255	252	260	259	247	247
15-19	265	275	265	254	260	244
20-24	367	322	298	259	258	269
25-29	420	423	428	330	310	289
30-34	392	398	379	341	327	310
35-39	381	373	376	362	359	348
40-44	374	378	370	366	359	368
45-49	334	347	336	345	358	361
50-54	364	350	336	312	313	327
55-59	361	339	354	368	360	343
60-64	409	409	383	353	327	322
65-69	318	328	353	361	376	363
70 i więcej	640	643	646	648	643	652

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Przyczyny starzenia się społeczeństwa to m.in.:

- wydłużenie się życia osób starszych związane z rozwojem opieki medycznej, zdolnością hamowania wielu chorób, wcześniejszego ich diagnozowania i leczenia,
- spadek przyrostu naturalnego związany z różnymi czynnikami: coraz późniejszym urodzeniem pierwszego dziecka, innym modelem rodziny (najczęściej 2+1, a nie jak jeszcze kilkanaście lat temu 2+2 czy 2+3).

Na etapie *Diagnozy* zidentyfikowano następujące obszary pomocy dla seniorów, które należy rozwijać:

- usługi opiekuńcze w terenie świadczone osobom starszym,
- organizacja Klubu/ów Seniora, Senior+, Dziennych Domów Senior+,
- posiłki z dowozem do domu,
- pomoc sąsiedzka,
- lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii,
- rozwijanie usług opiekuńczych i zdrowotnych prowadzonych w przyjaznych warunkach, w domach lub niewielkich placówkach.

Tabela 30 Ludność w wieku 65 + w Gminie Lipnik

	na 31.12.2017r.	na 31.12.2022r.
Ludność w wieku 65+	958	1 015
% osób w wieku 65+ do ogółu liczby mieszkańców	18,00%	20,93%

Źródło: opracowanie własne wg danych GUS

Prognoza demograficzna 2030

Według „Prognozy ludności na lata 2014-2050” opracowanej przez GUS ogólna liczba mieszkańców województwa świętokrzyskiego, a co za tym idzie również powiatu opatowskiego będzie sukcesywnie spadać do roku 2050.

Tabela 31 Prognoza demograficzna dla powiatu opatowskiego i województwa świętokrzyskiego do roku 2050r.

Wyszczególnienie	2030	2040	2050
Ogółem powiat opatowski	48571	44358	39730
Mężczyźni	24221	22127	19955
Kobiety	24350	22231	19775
Ogółem województwo świętokrzyskie	1 157 417	1 071 560	976 938
Mężczyźni	564 561	522 939	479 846
Kobiety	592 856	548 621	497 092

Źródło: opracowanie własne wg danych Głównego Urzędu Statystycznego

Prognozy demograficzne dla Gminy Lipnik również wskazują na spadek liczby ludności.

Tabela 32 Prognoza ludności Gminy Lipnik na lata 2023-2030

Płeć	Wiek	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Ogółem	Ogółem	5,087	5,051	5,016	4,980	4,944	4,909	4,875	4,841
	przedprodukcyjny	809	793	781	776	758	742	733	732
	produkcyjny	3,007	2,983	2,948	2,908	2,893	2,871	2,826	2,775
	mobilny	1,790	1,767	1,730	1,689	1,650	1,623	1,584	1,530
	niemobilny	1,217	1,216	1,218	1,219	1,243	1,248	1,242	1,245

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

	poprodukcyjny	1,271	1,275	1,287	1,296	1,293	1,296	1,316	1,334
	0-14	657	642	629	620	618	621	613	621
	15-59	3,008	2,969	2,928	2,895	2,859	2,817	2,769	2,725
	60+	1,422	1,440	1,459	1,465	1,467	1,471	1,493	1,495
	15-64	3,333	3,306	3,284	3,251	3,204	3,153	3,108	3,044
	65+	1,097	1,103	1,103	1,109	1,122	1,135	1,154	1,176
	80+	261	246	234	222	227	235	240	255
Mężczyźni	Ogółem	2,525	2,510	2,491	2,471	2,450	2,429	2,409	2,388
	przedprodukcyjny	420	410	407	399	387	376	368	365
	produkcyjny	1,630	1,624	1,608	1,587	1,576	1,563	1,539	1,515
	mobilny	933	919	890	865	840	831	816	784
	niemobilny	697	705	718	722	736	732	723	731
	poprodukcyjny	475	476	476	485	487	490	502	508
	0-14	340	330	321	312	308	308	305	309
	15-59	1,559	1,539	1,522	1,505	1,481	1,456	1,425	1,410
	60+	626	641	648	654	661	665	679	669
	15-64	1,710	1,704	1,694	1,674	1,655	1,631	1,602	1,571
	65+	475	476	476	485	487	490	502	508
	80+	72	68	63	59	61	70	77	88
	Kobiety	Ogółem	2,562	2,541	2,525	2,509	2,494	2,480	2,466
przedprodukcyjny		389	383	374	377	371	366	365	367
produkcyjny		1,377	1,359	1,340	1,321	1,317	1,308	1,287	1,260
mobilny		857	848	840	824	810	792	768	746
niemobilny		520	511	500	497	507	516	519	514
poprodukcyjny		796	799	811	811	806	806	814	826
0-14		317	312	308	308	310	313	308	312
15-59		1,449	1,430	1,406	1,390	1,378	1,361	1,344	1,315
60+		796	799	811	811	806	806	814	826
15-64		1,623	1,602	1,590	1,577	1,549	1,522	1,506	1,473
65+		622	627	627	624	635	645	652	668
80+		189	178	171	163	166	165	163	167
15-49		1,100	1,088	1,070	1,054	1,029	1,002	995	973

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Prognoza dla gmin, pomimo istotnie skróconego horyzontu czasowego (w porównaniu do prognoz dla powiatów i województw), również przewidują szybki proces starzenia się ludności, który będzie miał miejsce w niedalekiej przyszłości. Według prognozy GUS do roku 2030 na obszarze Gminy Lipnik należy spodziewać się:

- sukcesywnego spadku liczby ludności (wg GUS w 2030r. teren gminy będzie zamieszkiwać 4,841 osób, w tym 2,453 kobiet i 2,388 mężczyzn),
- znacznego wzrostu liczby mieszkańców gminy w wieku poprodukcyjnym, który będzie wynosić 27,5% ogółu ludności,
- spadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym.

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Tabela 33 Struktura ludności w Gminie Lipnik w roku 2022 i 2030 wg prognoz GUS

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
wiek	2022	2030
	ogółem	
przedprodukcyjny	16.48	15.12
produkcyjny	59.06	57.32
poprodukcyjny	24.46	27.56
	mężczyźni	
przedprodukcyjny	17.31	15.28
produkcyjny	64.20	63.44
poprodukcyjny	18.49	21.27
	kobiety	
przedprodukcyjny	15.62	14.96
produkcyjny	53.80	51.37
poprodukcyjny	30.58	33.67

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030
 - tablice wojewódzkie

GUS prognozuje, że przyrost naturalny będzie w każdym roku ujemny. Dodatkowo na tak znaczny odpływ mieszkańców będzie miała wpływ migracja wewnętrzna, która również będzie się utrzymywać na ujemnym poziomie.

Tabela 34 Ruch naturalny i wędrownkowy – prognoza GUS dla Gminy Lipnik

Rok	Ludność	Urodzenia	Zgony	Napływy wewn.	Odpływy wewn.	Saldo wewn.	Imigracja zagr.	Emigracja zagr.
2023	5,087	43	62	31	52	-21	3	1
2024	5,051	44	61	30	51	-21	3	1
2025	5,016	44	60	29	50	-21	3	1
2026	4,980	41	59	29	49	-20	3	1
2027	4,944	41	58	28	49	-21	3	1
2028	4,909	40	57	28	48	-20	3	1
2029	4,875	40	57	28	47	-19	3	1
2030	4,841	40	56	27	47	-20	3	1

Źródło: Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 - tablice wojewódzkie

Wszystkie powyższe zjawiska powinny zostać uwzględnione w dokumencie strategicznym, bowiem np. wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym sugeruje potrzeby w zakresie infrastruktury społecznej, kulturalnej, a także w zakresie organizacji czasu wolnego seniorów np. poprzez działalność Klubów Seniora.

Najważniejsze konsekwencje procesów demograficznych w gminie to:

- 1) spadek liczby urodzeń,
- 2) zwiększanie się udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności i rozwój zjawiska starzenia demograficznego (dodatkowo przyczyną starzenia demograficznego jest wydłużenie się okresu trwania życia ludzkiego, które bezpośrednio prowadzi do zwiększenia się udziału osób starszych w społeczeństwie),
- 3) istotny wpływ na sytuację demograficzną w gminie mają też procesy migracyjne, które prowadzą do znacznego zmniejszenia odsetka osób młodych w lokalnej społeczności.

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Tabela 35 Podsumowanie struktury ludności Gminy Lipnik wg ekonomicznych grup wiekowych w roku 2017 i 2022

kategoria	2017	2022
ogółem	5322	4849
mężczyźni	2662	2455
kobiety	2660	2394
WZROST/SPADEK	-473	
w wieku przedprodukcyjnym	862	799
mężczyźni	438	425
kobiety	424	374
WZROST/SPADEK	-63	
w wieku produkcyjnym	3323	2864
mężczyźni	1848	1576
kobiety	1475	1288
WZROST/SPADEK	-459	
w wieku poprodukcyjnym	1137	1186
mężczyźni	376	454
kobiety	761	732
WZROST/SPADEK	49	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Z analizy danych wynika, że na przestrzeni ostatnich lat (2017/2022) odnotowano następujące zjawiska demograficzne:

- ogólny spadek liczby ludności aż o 473 osoby,
- wzrost osób w wieku poprodukcyjnym (o 49 os., co świadczy o zjawisku starzenia się społeczeństwa),
- znaczny spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym (459 osób),
- spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym (o 63 osoby).

Podsumowując diagnozę sytuacji demograficznej w Gminie Lipnik wydaje się ona na dziś stabilna. Jednak perspektywy sugerują, że mieszkańców będzie ubywać, zwłaszcza w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a przybywać będzie seniorów w wieku poprodukcyjnym, co jest zjawiskiem negatywnym. Szczególnie mocno mogą odczuć to zjawisko sołectwa o największej liczbie mieszkańców oraz najmniejsze, gdzie będzie narastał problem osób starszych i samotnych. Dlatego na obszarze całej gminy należy zadbać o to, aby zapewnić właściwe rozwiązania wspierające dla osób w wieku poprodukcyjnym, które z jednej strony umożliwią wykorzystanie potencjału i wiedzy tych osób, a drugiej pozwolą na godne starzenie się.

3.2 Pomoc społeczna

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane na terenie gminy przez Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) w Lipniku, który jest wyodrębnioną jednostką organizacyjną Gminy Lipnik, realizującą zadania pomocy społecznej. Zakres działania Ośrodka określa szczegółowo jego statut, ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. oraz akty wykonawcze do tej ustawy.

Ośrodek realizuje zadania zlecone i zadania własne gminy z zakresu pomocy społecznej, m.in.:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

- prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów ostonowych,
- opracowanie i realizacja projektów socjalnych.

Najczęstszą przyczyną korzystania z pomocy ośrodka w 2022r. było ubóstwo, niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba.

Tabela 36 Powody przyznawania pomocy społecznej przez OPS w Lipniku w 2022r.

Wyszczególnienie	2022	
	Liczba osób	Liczba rodzin
Bezrobocie	28	56
Ubóstwo	40	83
Niepełnosprawność	41	82
Długotrwała lub ciężka choroba	40	78
Przemoc	3	8
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w tym: rodziny niepełne, rodziny wielodzietne	3	13
Trudności po opuszczeniu zakładów karnych	0	0
Alkoholizm	7	16
Sytuacja kryzysowa	0	0
Zdarzenia losowe	0	0

Źródło: dane OPS w Lipniku

OPS dofinansowuje posiłki w szkołach dla dzieci z rodzin ubogich. W 2022r. z posiłków korzystało 34 dzieci, w roku 2021- 20 a w 2020 - 50 dzieci.

Tabela 37 Liczba dzieci korzystająca z dożywiania w szkołach (posiłki finansowane przez OPS w Lipniku w latach 2020-2022)

L.p.	Sołectwo	2020	2021	2022
1.	Adamów	0	0	0
2.	Grocholice	0	0	0
3.	Gołębiów	7	1	0
4.	Kaczyce	0	0	0
5.	Kurów	3	4	6
6.	Leszczków	1	0	2
7.	Lipnik	0	0	0
8.	Łownica	4	0	6
9.	Malice Kościelne	0	0	1
10.	Małżyn	0	0	2
11.	Męczennice	0	0	0
12.	Międzygórz	1	0	0
13.	Słabuszewice	6	0	0
14.	Słoptów	3	2	4

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

15.	Sternalice	0	0	0
16.	Studzianki	0	0	0
17.	Swojków	0	0	0
18.	Włostów	19	8	7
19.	Ublinek	4	4	4
20.	Usarzów	2	1	2
21.	Zachoinie	0	0	0
22.	Żurawniki	0	0	0
	Razem	50	20	34

Źródło: dane OPS w Lipniku

Tabela 38 Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy OPS w Lipniku w latach 2020-2022 w podziale na sołectwa

	Sołectwo	2020		2021		2022	
		Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
1.	Adamów	2	2	3	3	3	5
2.	Grocholice	3	1	4	2	0	0
3.	Gołębiów	14	4	18	5	6	4
4.	Kaczyce	2	2	1	1	1	1
5.	Kurów	19	8	25	10	28	12
6.	Leszczków	18	7	9	5	9	5
7.	Lipnik	18	9	13	5	7	2
8.	Łownica	9	4	9	4	13	4
9.	Malice Kościelne	2	2	7	3	6	3
10.	Małżyn	12	3	5	2	15	4
11.	Męczennice	0	0	0	0	0	0
12.	Międzygórz	13	6	3	3	5	4
13.	Słabuszewice	16	8	16	10	10	9
14.	Słoptów	6	1	7	2	6	1
15.	Sternalice	9	3	4	2	6	3
16.	Studzianki	1	1	1	1	1	1
17.	Swojków	4	2	6	3	1	1
18.	Włostów	76	31	6	30	63	28
19.	Ublinek	17	7	18	8	18	8
20.	Usarzów	16	7	15	6	3	5
21.	Zachoinie	3	1	7	2	8	3
22.	Żurawniki	3	1	0	0	0	0
	Razem	263	110	177	107	209	103

Źródło: dane OPS w Lipniku

OPS realizuje szereg programów wspierających rodziny:

Program „Rodzina 800+” to systemowe wsparcie polskich rodzin. Świadczenie wychowawcze przysługuje przede wszystkim matce lub ojcu dziecka, opiekunowi faktycznemu dziecka (czyli osobie

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

faktycznie opiekującej się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu opiekuńczego o przysposobienie dziecka), opiekun prawny dziecka oraz – w określonych, nielicznych przypadkach – dyrektor domu pomocy społecznej.

Dodatkowe wsparcie w wysokości 500 zł mogą otrzymać także rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego oraz rodzinne domy dziecka, na każde dziecko, na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Dodatkowe wsparcie w wysokości 500 zł miesięcznie na dziecko otrzymują także placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego, interwencyjnego i specjalistyczno-terapeutycznego, regionalne placówki opiekuńczo- terapeutyczne oraz interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Za życiem

Od 1 stycznia 2017r. z tytułu urodzenia się żywego dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, przysługuje prawo do jednorazowego świadczenia na wsparcie zdrowotne.

"Dobry Start" dla ucznia

Świadczenie "Dobry Start" przysługuje raz w roku na rozpoczynające rok szkolny dzieci do ukończenia 20 roku życia. Dzieci niepełnosprawne uczące się w szkole otrzymują je do ukończenia przez nie 24 roku życia. Wsparcie udzielane niezależnie od posiadanego dochodu.

Karty Dużej Rodziny

Od 1 stycznia 2019 r. prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny przysługuje wszystkim rodzicom oraz małżonkom rodziców, którzy mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci.

Przez rodzica rozumie się także rodzica zastępczego lub osobę prowadzącą rodzinny dom dziecka. Prawo do Karty Dużej Rodziny przysługuje także dzieciom:

- w wieku do 18. roku życia,
- w wieku do 25. roku życia – w przypadku dzieci uczących się w szkole lub szkole wyższej,
- bez ograniczeń wiekowych w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności.

3.3 Ochrona zdrowia

Na terenie gminy Lipnik nie funkcjonują podmioty lecznicze, zarządzane przez gminę. Natomiast funkcjonują dwa podmioty niepubliczne zaspokajające potrzeby zdrowotne mieszkańców Gminy Lipnik tj.

1. Niepubliczny Ośrodek Zdrowia „MEDYK” Wojciech Dziurzyński w Opatowie, świadczy usługi w Ośrodku Zdrowia we Włostowie.
2. Niepubliczny Ośrodek Zdrowia „SIERANT” Maciej Sierant świadczy usługi zdrowotne w Ośrodku Zdrowia w Lipniku.

W NOZ Sierant zatrudnionych jest 3 lekarzy i 3 pielęgniarki: Lekarz Medycyny, Internista, Specjalista Medycyny Ogólnej, Specjalista Medycyny Rodzinnej, Pediatria, Pielęgniarka Podstawowej Opieki Zdrowotnej Środowiskowo-Rodzinna, Pielęgniarki Podstawowej Opieki Zdrowotnej, Zabiegowa i Szczępień.

Ośrodek wyposażony jest w następujący sprzęt medyczny: USG Aloka Hitachi F37 do badań ogólnych i naczyniowych, EKG, Holter RR (ciśnieniowy), Aparat do analizy moczu Clinitek, glukometry, aparaty do mierzenia ciśnienia u osób dorosłych i dzieci, nebulizatory, wagi elektroniczne, aparaty tlenowe.

Na terenie Gminy Lipnik znajduje się jeden punkt apteczny we Włostowie. Według danych GUS na terenie gminy Lipnik w 2022r. udzielono 23 987 porad medycznych.

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Tabela 39 Liczba udzielonych porad w Gminie Lipnik w latach 2017-2022

kategoria	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba udzielonych porad	17370	22534	36213	30655	22732	23987

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

Na terenie gminy w 2021 r. funkcjonowały dwa punkty szczepień przeciwko koronawirusowi SARS-CoV-2 we Włostowie i w Lipniku. Według stanu na dzień 30.03.2022r. na terenie Gminy Lipnik w pełni zaszczepionych było 54,02% mieszkańców (tj. 2789 osoby). Liczba osób zaszczepionych minimum jedną dawką wynosi 2846 osób.

Tabela 40 liczba osób zaszczepionych przeciwko COVID-19 w Gminie Lipnik (stan na 20.03.2022)

COVID	liczba osób zaszczepionych	% zaszczepienia
zaszczepieni 1 dawką	2846	55.04%
w pełni zaszczepieni	2789	54.02%
Przedział wiekowy	Liczba zaszczepionych min. 1 dawką	Liczba w pełni zaszczepionych
0-11 lat	34	32
12-19 lat	144	140
20-39 lat	698	687
40-59 lat	902	886
60-69 lat	522	508
70+	546	536

Źródło: <https://www.gov.pl/web/szczepienia-gmin#/poziomwyszczepienia>

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Lipniku i we Włostowie w najbliższym czasie należy doposażyć w nowoczesny sprzęt oraz rozszerzyć zakresu usług skierowanych do seniorów np. fizjoterapia, rehabilitacja.

Zdiagnozowane potrzeby:

1. Modernizacja obiektów Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej w Lipniku/we Włostowie wraz z ich wyposażeniem, w tym m.in. aparaty EKG, USG, bilirubinometr, defibrylator, lampy UV-C.
2. Doposażenie POZ w niezbędny sprzęt rehabilitacyjny.
3. Rozwój e-usług zdrowotnych - wyposażenie POZ w sprzęt informatyczny (informatyzacja Ośrodków Zdrowia).
4. Lepszy dostęp do rehabilitacji i terapii zwłaszcza dla osób w wieku senioralnym.
5. Realizacja programów profilaktyki zdrowotnej.
6. Ochrona zdrowia mieszkańców:
 - pakiety świadczeń zdrowotnych wykraczających poza zakres badań podstawowych,
 - umożliwienie dostępu do specjalistycznych badań lekarskich poprzez uczestnictwo w akcjach ogólnopolskich i z własnej inicjatywy,
 - pakiety rehabilitacyjne i warsztaty terapeutyczne dla pracowników, w tym Urzędu Gminy Lipnik i jednostek podległych,
 - poprawa dostępu do specjalistów, w tym pediatrów,
 - wyposażenie stanowisk pracy w celu poprawy ergonomii i bezpieczeństwa pracy,
7. Zwiększenie dostępu do wysokospecjalistycznej opieki medycznej.

3.4 Edukacja i wychowanie

Edukacja jest bardzo ważną dziedziną życia społecznego, dlatego dla zapewnienia wysokiej jakości kształcenia należy stworzyć spójny i efektywny program działań służących optymalnemu rozwojowi najważniejszych podmiotów edukacji – dziecka na etapie wczesnoszkolnym, ucznia i dorosłego uczestnika kształcenia ustawicznego, a także nauczyciela, zaangażowanego w proces edukacji.

Na terenie gminy funkcjonują 2 placówki oświatowe prowadzone przez Gminę Lipnik:

1. Szkoła Podstawowa im. Romana Koseły we Włostowie,
2. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lipniku.

Na terenie Gminy Lipnik obecnie funkcjonują 2 ośrodki wychowania przedszkolnego:

1. Przedszkole Samorządowe w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Lipniku,
2. Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej im. Romana Koseły we Włostowie,

Tabela 41 Placówki oświatowe na terenie Gminy Lipnik

Szkoły Podstawowe		
L.p.	Nazwa szkoły	Organ prowadzący
1.	Szkoła Podstawowa im. Romana Koseły we Włostowie	Gmina Lipnik
2.	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lipniku	Gmina Lipnik
Przedszkola/ Punkty Przedszkolne		
L.p.	Nazwa przedszkola	Organ prowadzący
1.	Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej im. Romana Koseły we Włostowie.	Gmina Lipnik
2.	Przedszkole Samorządowe w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Lipniku	Gmina Lipnik

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Lipnik

Historia Szkoły w Lipniku

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lipniku

Pod koniec XIX wieku ówczesny wójt Gminy Jan Jankowski podsunął myśl zbudowania szkoły w Lipniku. W tym celu zakupiono 6 mórg ziemi, ale dopiero pisarz gminny Adam Wróbel zrealizował projekt poprzedników. W roku 1902 ukończono budowę szkoły. W październiku rozpoczęło edukację 170-ciu uczniów pod opieką Franciszka Gautnera. W latach 1904-1912 funkcję kierownika szkoły pełnił Józef Świątkowski.

W roku 1913 kierownikiem szkoły zostaje Wincenty Bystrzeński, który pracuje do wybuchu I wojny światowej. Podczas I wojny światowej w szkole początkowo były rosyjskie koszary wojskowe, a w 1915r. Lipnik przeszedł pod zabór austriacki. W latach 1920-1924 szkoła była dwuklasowa prowadzona przez kierownika Wincentego Bystronia. Następnie została przekształcona na trzyklasową. W tym czasie dobudowano nowe budynki i poprawiono stan sanitarny szkoły. Rok później w szkole uczyło się 165 uczniów. W okresie międzywojennym w szkole uczyło się ok. 180 dzieci w 5 oddziałach. Szkoła została pokryta gontem, a w klasach wstawiono podłogi. Kierownikiem szkoły był wtedy Piotr Tochowicz.

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Zdjęcie 7 Budynek Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lipniku

Źródło: <https://www.facebook.com>

W roku 1931/32 rozpoczęło naukę 249 uczniów z 9-ciu miejscowości. W następnym roku szkolnym naukę rozpoczęło 308 uczniów, których uczyło 4 nauczycieli. W szkole w tym czasie istniały 2 biblioteki. Jedna dla dzieci licząca 120 książek i druga dla nauczycieli z 12-toma książkami. W roku szkolnym 1933/34 kierownikiem zostaje Ferdynand Potocki. W tym czasie w szkole rozwija się szeroka działalność kulturalna, zorganizowane jest dożywianie dzieci. Już w latach 1935-38 zostaje obniżony stopień organizacyjny na czteroklasowy. Kierownikiem został Teodor Snopek, który zorganizował kurs, przedpoborowych, zadbał o powiększenie boiska szkolnego. W tym czasie budynek szkolny z 1902 roku stał się magazynem zbożowym. Nowy drewniany budynek wzniesiony trudem i wysiłkiem miejscowej ludności, grona nauczycielskiego stał się siedzibą żandarmerii. Po II wojnie światowej dla uczczenia ofiar hitlerowskiej zbrodni wmurowano tablicę pamiątkową, a młodzież szkolna oddaje hołd pomordowanym po dziś dzień. Już w lutym rozpoczęły się, w jednej z wyremontowanych sal, zajęcia szkolne. W wakacje wyremontowano salę w budynku murowanym, a na fundamentach zniszczonego baraku sprzed wojny wybudowano nowy. Liczba nauczycieli zwiększyła się do ośmiu, szkołę wyposażono w pomoce naukowe i uruchomiono bibliotekę. Ludzie wysiedleni wracają do domów, a wraz z nimi dzieci, które natychmiast podejmują naukę w szkole. Szkoła powiększyła się organizacyjnie do 11 oddziałów. Najbardziej aktywne było harcerstwo prowadzone przez Szymona Kocielskiego.

W latach 1963/73 kierownictwo szkoły obejmuje Mieczysław Nowak. Razem z nim pracuje 11 nauczycieli. W szkole uczy się 291 uczniów w 11 klasach mając do dyspozycji 7 sal lekcyjnych mieszczących się w dwóch budynkach. W tym czasie, szkoła tętniła życiem. Dla rodziców odbywały się zajęcia Uniwersytetu Wieczorowego. Wtedy też zawiązuje się Komitet Budowy Szkoły pod przewodnictwem Feliksa Czerwińskiego, który wraz z nauczycielami prowadził zbiórkę funduszy od społeczeństwa. Innym źródłem dochodów wspomagających Fundusz Budowy Szkoły były organizowane imprezy artystyczne i zabawy ludowe. Kierownik szkoły Mieczysław Nowak z Komitetem Rodzicielskim w składzie: Władysław Szytynder, Jan Sidor, Sabina Szymczyk, Henryk Wieczorek, Zofia Kowalska, Alfreda Snopek, Stanisław Skrok, Marian Rokosz, Jan Przysucha, Adam Ordyl i Zygmunt Witaszek poczynili starania by 2 grudnia 1972 roku wmurować akt erekcyjny pod budowę nowej szkoły. 1 września 1973 roku dyrektorem szkoły zostaje Henryk Kępa. 2 września

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

1973 roku w obecności władz powiatowych i gminnych nastąpiło uroczyste otwarcie nowego budynku szkolnego. Nie zrealizowano jedynie budowy sali gimnastycznej, na którą trzeba było poczekać 27 lat. W latach 1974-81 w Lipniku funkcjonuje Zbiorcza Szkoła Gminna, której dyrektorem pozostaje Henryk Kępa. W szkole obowiązuje jednolity ubiór, rozpoczyna funkcjonowanie stołówka szkolna, która jest czynna do dziś. W szkole działa chór i zespół muzyczny grający na cymbałkach i instrumentach perkusyjnych. Prężnie funkcjonuje harcerstwo. Uczniowie biorą udział w olimpiadach przedmiotowych na szczeblu gminnym, rejonowym i wojewódzkim. Od roku szkolnego 1981/82 dyrektorem szkoły zostaje Adam Pawlica, który pełni tę funkcję do sierpnia 1999 roku. Od roku 1982 placówkami filialnymi szkoły w Lipniku są szkoły w Łownicy i w Osinach (klasy I-III). W szkole uczy się około 200 uczniów w 11 oddziałach. W sierpniu 1997 roku z inicjatywy władz gminnych rozpoczęto budowę sali gimnastycznej. W tradycję szkoły wchodzi uroczyste Wigilie, udział w realizacji programów dotyczących zapobieganiu patologiom, uczniowie angażują się w liczne akcje środowiskowe. W szkole działa sklepik szkolny, który funkcjonuje do dziś.

Od 1 września 1999r. wraz z wejściem reformy oświatowej w Lipniku powstał Zespół Szkół obejmujący szkołę podstawową i gimnazjum, którego dyrektorem została Ewa Biernacka. W pierwszym roku reformy szkoła podstawowa miała 11 oddziałów (250 uczniów), zaś gimnazjum 2 oddziały (40 uczniów). W drugim roku reformy we wrześniu 2000 roku do Zespołu Szkół należały dwie filie szkół podstawowych w Malicach Kościelnych i Słabuszewicach, które zlikwidowano w 2007r. W trzecim roku reformy Zespół Szkół funkcjonuje z 14 oddziałami w szkole podstawowej (260 uczniów), w gimnazjum 7 oddziałów (199 uczniów). W grudniu 2000 roku została oddana do użytku nowoczesna sala gimnastyczna wraz z dwiema dodatkowymi salami lekcyjnymi. We wrześniu 2001 powstała pracownia komputerowa oraz utworzono dodatkowe 2 sale lekcyjne. W 2002 roku nadano szkole im. Józefa Mikułowskiego-Pomorskiego. W 2008/2009 dokonano malowania elewacji wewnętrznej budynku. Do wszystkich pomieszczeń zakupiono nowe drzwi i okna, powstała nowoczesna sala językowa i komputerowa. Monitoring wewnątrz i zewnątrz szkoły sprzyja bezpieczeństwu uczniów.

Szkoła Podstawowa im. Romana Koseły we Włostowie

Patronem Szkoły Podstawowej jest Roman Koseła urodzony 13 stycznia 1894 roku we Włostowie. Z Włostowem związany był tylko w latach szkoły podstawowej. Później, jego ojciec chcąc zapewnić synom wykształcenie, przeniósł się do Sandomierza.

Zdjęcie 8 Szkoła Podstawowa im. Romana Koseły we Włostowie

Źródło: <http://zswlostow.szkolna.net/>

Koseła już jako uczeń gimnazjalny kolportuje nielegalne pisma i ulotki, przywożąc je z Krakowa. Aktywnie też działa w drużynie harcerskiej oraz w tajnym kursie uczniowskim na którym prowadził wykłady. Przez 12 lat Koseła pracował społecznie w Towarzystwie Biblioteki Publicznej im. Jana Długosza w Sandomierzu. W roku 1938 zaczął wydawać czasopismo „COP”, które stało się

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

nieoficjalnym organem prasowym powstającego w naszym regionie Centralnego Okręgu Przemysłowego¹⁵. Podczas okupacji Koseła należał do podziemnej organizacji Związku Walki Zbrojnej. W nocy z 15 na 16 marca 1942 r. gestapo aresztowało Romana Kosełę. Przez dwanaście dni przebywał on na zamku sandomierskim, gdzie był torturowany. 28 marca został wywieziony do Oświęcimia. 15 lipca 1942 r. zginął wraz z bratem i siostrzeńcem w komorze gazowej w Brzezince. Roman Koseła był publicystą regionalnym, autorem wielu opowiadań i legend. Do najbardziej znanych należą: "Sandomierka" i "Sandomierskie strony". W "Ziemi Sandomierskiej" zamieścił opowiadanie pt.: "Świat nadprzyrodzony Włostowa - diabeł", a w "Sandomierce" ujął lokalną legendę "Włostowska kłonica".

Liczba dzieci w szkołach podstawowych na terenie gminy w ostatnich trzech latach szkolnych systematycznie maleje (natomiast rośnie liczba dzieci objętych edukacją przedszkolną).

Tabela 42 Liczba uczniów w placówkach edukacyjnych w Gminie Lipnik w latach 2018-2022

Wyszczególnienie	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Szkoła Podstawowa im. Romana Koseły we Włostowie	134	132	131	131	119
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lipniku	259	212	196	196	195
Razem	393	344	327	327	314

Źródło: Raport o stanie gminy za rok 2018, 2019, 2020, 2021, 2022 dane Urzędu Gminy w Lipniku

Tabela 43 Liczba przedszkolaków w punktach przedszkolnych na terenie Gminie Lipnik latach 2018-2022

Wyszczególnienie	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej im. Romana Koseły we Włostowie.	41	40	45	45	52
Przedszkole Samorządowe w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Lipniku	82	89	91	91	86
Razem	123	129	136	136	138

Źródło: Raport o stanie gminy za rok 2018, 2019, 2020, 2021- Dane Urzędu Gminy w Lipniku

Sieć publicznych szkół podstawowych jest zorganizowana w sposób umożliwiający wszystkim dzieciom spełnianie obowiązku szkolnego, z uwzględnieniem, iż droga dziecka z domu do szkoły nie może przekraczać:

- 3 km – w przypadku uczniów klas I–IV szkół podstawowych;
- 4 km – w przypadku uczniów klas V–VIII szkół podstawowych.

Gmina Lipnik zgodnie z art. 39 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (t.j. Dz.U. 2023 poz. 900 z późn. zm.) zapewnia bezpłatny transportu i opiekę podczas dowozu do szkół.

Tabela 44 Dowóz uczniów do szkół na terenie gminy Lipnik w latach 2018-2022

Kategoria	2018	2019	2020	2021	2022
Szkoła Podstawowa im. Romana Koseły we Włostowie	33	35	36	36	40
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lipniku	229	201	175	175	143

¹⁵ Wydawanie „COP” przerwał wybuch II wojny światowej.

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Razem	262	236	211	211	183
-------	-----	-----	-----	-----	-----

Źródło: Raport o stanie gminy za rok 2018, 2019, 2020, 2021, 2022- Dane Urzędu Gminy w Lipniku

Tabela 45 Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty

kategoria	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem	23.46	28.38	30.48	29.20	28.66
mężczyźni	2.91	3.45	3.50	3.28	3.43
kobiety	20.55	24.93	26.98	25.92	25.23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych

Szczegółnej uwagi wymaga problem dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Najliczniejszą grupę stanowią uczniowie o obniżonych funkcjach percepcyjno – motorycznych. Dzieci z tego rodzaju dysfunkcją uczestniczą w zajęciach korekcyjno – kompensacyjnych. Natomiast uczniowie z zaburzeniami mowy korzystają z terapii logopedycznej. Kolejną grupę stanowią dzieci z niepełnosprawnością. Dyrektor szkoły ma obowiązek zorganizować naukę dziecku niepełnoprawnemu na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży. Decyzja o liczbie godzin podejmowana jest przez dyrektora szkoły i organ prowadzący po uzyskaniu orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania lub indywidualnego nauczania systemem szkoły specjalnej z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.

Działalność dydaktyczna (przedmiotowa), wychowawczo-opiekuńcza szkoły wspierana jest dodatkowymi godzinami, które można podzielić na następujące kategorie zajęć z uczniami:

1. opieka świetlicowa,
2. praca biblioteki szkolnej,
3. praca pedagoga szkolnego,
4. dodatkowe zajęcia i czynności wspomagające naukę i rozwój uczniów np. zajęcia logopedyczne, rewalidacyjne, rozwijające kompetencje kluczowe.

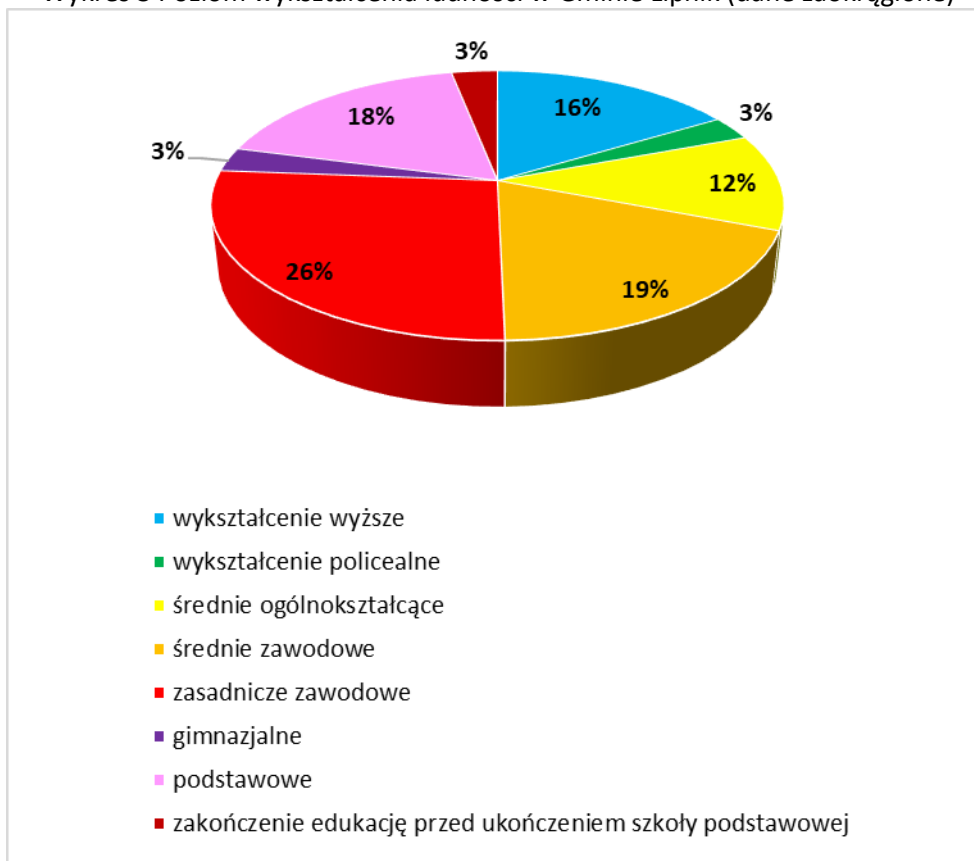
Poziom wykształcenia mieszkańców:

1 125 mieszkańców gminy Lipnik jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 539 kobiet oraz 586 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku

- 16,4% mieszkańców Gminy Lipnik posiada wykształcenie wyższe,
- 2,9% wykształcenie policealne,
- 11,6% średnie ogólnokształcące,
- 18,8% średnie zawodowe.
- 26,6% wykształcenie zasadnicze zawodowe
- 2,9% gimnazjalne,
- 17,8% podstawowe
- 3,1% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Wykres 3 Poziom wykształcenia ludności w Gminie Lipnik (dane zaokrąglone)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Narodowy Spis Powszechny 2021

W porównaniu do całego województwa świętokrzyskiego mieszkańcy gminy Lipnik mają porównywalny poziom wykształcenia. Wśród kobiet największy odsetek ma wykształcenie wyższe (20,6%) oraz zasadnicze zawodowe (20,10%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (33,5%) oraz średnie zawodowe (21,1%).

Tabela 46 Poziom wykształcenia ludności w Gminie Lipnik w podziale na płeć

Wykształcenie	Ogółem %	K %	M %
Wyższe	16.40	20.60	17.10
Policealne	2.90	3.70	1.90
Średnie ogólnokształcące	11.60	15.00	8.30
Średnie zawodowe	18.80	15.90	21.10
Zasadnicze zawodowe	26.60	20.10	33.50
Gimnazjalne	2.90	2.30	2.90
Podstawowe ukończone	17.80	19.20	16.50
Podstawowe nie ukończone	3.10	3.30	3.40

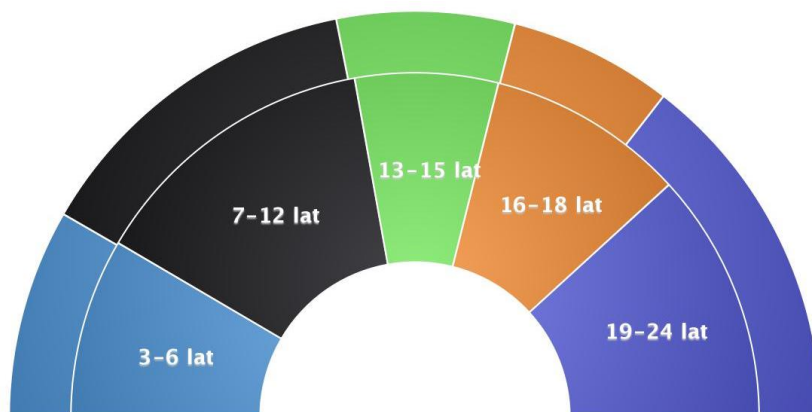
Źródło: opracowanie własne na podstawie Narodowy Spis Powszechny 2021

16,9% mieszkańców gminy Lipnik jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) i zalicza się do przedziału 3-6 lat - wychowanie przedszkolne (15,0% wśród dziewczynek i 18,6% wśród chłopców). W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie podstawowym (7-12 lat) kształcą się 27,5% ludności (26,5% wśród dziewczynek i 28,3% wśród chłopców). Na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada 17,4 uczniów. Współczynnik skolaryzacji brutto (stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych do osób w wieku 7-12 lat) wynosi 84,18.

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie ponadgimnazjalnym (16-18 lat) kształcą się 18,6% mieszkańców (20,8% wśród dziewczyn i 16,7% wśród chłopaków). W przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (19-24 lat) znajduje się 23,6% mieszkańców gminy Lipnik w wieku potencjalnej nauki (24,4% kobiet i 22,8% mężczyzn).

Wykres 4 Edukacyjne grupy wieku

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Wyniki uzyskane w ogólnopolskich egzaminach

Osiągnięcia edukacyjne uczniów są badane co roku poprzez egzaminy zewnętrzne. Reforma systemu oświaty przeprowadzona w 2017 roku zlikwidowała gimnazja oraz zmodyfikowała system klas podstawowych z 1-6 na klasy 1-8. Reforma, po ukończeniu szkoły podstawowej, wprowadziła (do wyboru):

- 4-letnie liceum ogólnokształcące,
- 5-letnie technikum,
- 3-letnią szkołę branżową I stopnia,
- 2-letnią szkołę branżową II stopnia.

Od roku szkolnego 2017/18 nie prowadziło się już rekrutacji do klas I dotychczasowego gimnazjum oraz zasadniczej szkoły zawodowej (przekształcanej w szkołę branżową I stopnia). 31 sierpnia 2019 roku był ostatnim dniem funkcjonowania tych szkół w ustroju szkolnym.

Sprawdzian 8-klasy

Tabela 47 Wyniki uczniów szkół podstawowych z Gminy Lipnik z egzaminu ósmoklasisty w 2022r.

Wyszczególnienie	język polski		matematyka		język angielski	
	liczba zdających	wynik średni (%)	liczba zdających	wynik średni (%)	liczba zdających	wynik średni (%)
SZKOŁA PODSTAWOWA IM. ROMANA KOSEŁY WE WŁOSTOWIE	21	47	21	39	21	46
SZKOŁA PODSTAWOWA IM. PROF. JÓZEFA MIKUŁOWSKIEGO-POMORSKIEGO W LIPNIKU	39	62	39	47	39	63
Gmina	60	57	60	44	60	57
Powiat	599	57	599	52	595	60
Województwo świętokrzyskie	14837	59	14834	57	14684	65

Źródło: dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Interpretacja wyników sprawdzianu 8-klasy - 2022

J. angielski – średnie wyniki:

- ✓ kraju (67%),
- ✓ dla powiatu (60%),
- ✓ dla województwa (65%).

1 na 2 szkoły w gminie uzyskała wynik lepszy od średniej gminnej i powiatowej.

Matematyka – średnie wyniki:

- ✓ kraju (57%),
- ✓ dla powiatu (52%),
- ✓ dla województwa (57%).

Żadna szkoła nie uzyskała wyniku lepszego od średniej krajowej, wojewódzkiej i powiatowej.

J. polski – średnie wyniki:

- ✓ kraju (60%),
- ✓ dla powiatu (57%),
- ✓ dla województwa (59%).

1 na 2 szkoły w gminie uzyskała wynik lepszy od średniej gminnej, powiatowej, wojewódzkiej i krajowej.

Analiza umiejętności uczniów wskazuje, iż największe braki występują w zakresie korzystania z informacji oraz wykorzystania wiedzy w praktyce, a analiza wyników sprawdzianu wskazuje na potrzebę większego zaangażowania kadry pedagogicznej w wyrównywaniu efektów kształcenia na wszystkich poziomach edukacji, a nie tylko w ramach jednego poziomu. Należałoby również wprowadzić więcej innowacji pedagogicznych, które uatrakcyjniłyby proces nauczania.

W związku z pandemią COVID-19 i zajęciami zdalnymi ujawniły się problemy związane z alienacją uczniów, wzrostem epizodów depresyjnych co jest spowodowane ograniczeniem kontaktów społecznych w ramach lock-downów.

Zdiagnozowane potrzeby Gminy Lipnik w zakresie przedsięwzięć edukacyjnych:

1. Remonty (w tym ew. przebudowa/rozbudowa) i doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne m.in. sprzęt i wyposażenie TIK.
2. Rozwój edukacji przedszkolnej w zakresie realizacji dodatkowych zajęć w przedszkolach i punktach przedszkolnych, wydłużenie godzin pracy oraz modernizacji i doposażenia obiektów przedszkolnych.
3. Zwiększenie ilości miejsc żłobkowych poprzez budowę nowego obiektu lub adaptację już istniejącego na żłobek wraz z jego doposażeniem, wprowadzeniem zajęć dodatkowych oraz wydłużeniem godzin pracy.
4. Podniesienie jakości edukacji przedszkolnej m.in.:
 - wydłużenie godzin pracy,
 - tworzenie nowych miejsc przedszkolnych,
 - organizacja zajęć dodatkowych (rytmika, język angielski, logopedia),
 - doposażenie placówek edukacji przedszkolnej,
 - wsparcie dzieci ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami,
 - podnoszenie kwalifikacji nauczycieli przedszkolnych,
5. Organizacja zajęć dodatkowych (pozalekcyjnych) w szkołach obejmujących m.in.:
 - ✓ przygotowanie do egzaminów ósmoklasisty,
 - ✓ organizację zajęć podnoszących kompetencje kluczowe w szczególności w zakresie języka obcego oraz cyfrowe (zajęcia z wykorzystaniem TIK),

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

- ✓ wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym dla uczniów z niepełnosprawnościami, orzeczeniami z poradni psychologiczno-pedagogicznych,
 - ✓ wsparcie w obszarze edukacji włączającej,
 - ✓ doposażenie placówek szkolnych w nowoczesny sprzęt i pomoce edukacyjne,
 - ✓ organizację dodatkowych zajęć dla uczniów, w tym zajęć wyrównawczych, rozwijających pasje i zainteresowania,
 - ✓ rozwój kompetencji miękkich i interpersonalnych przez uczniów i nauczycieli,
 - ✓ organizację zajęć twórczych dla dzieci,
 - ✓ pomoc w uzupełnianiu zaległości w nauce,
 - ✓ organizację zajęć szachowych w szkołach,
 - ✓ doradztwo zawodowe.
6. Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli m.in. poprzez organizację szkoleń wzmacniających i uzupełniających kompetencje nauczycieli w zakresie rozumienia i organizacji procesu uczenia się i kształtowania wśród uczniów kompetencji kluczowych.
 7. Działania szkoleniowo-doradcze dla dyrektorów i nauczycieli w zakresie zarządzania zmianą (pomoc w przeprowadzeniu diagnozy i opracowania planu działań dla zespołu nauczycielskiego).
 8. Zakup niezbędnego wyposażenia informatycznego (komputery, laptopy, tablety, serwerownie, modernizacja sieci informatycznych, oprogramowanie, tablice interaktywne, itp.).
 9. Działania przeciwdziałające skutkom COVID-19 wśród uczniów z uwagi na alienację i ograniczenie kontaktów społecznych w trakcie nauki zdalnej:
 - wzmocnienie roli szkoły w profilaktyce problemów psychologicznych dzieci i młodzieży,
 - zatrudnienie psychologów dziecięcych,
 - prowadzenie terapii oraz zajęć grupowych i indywidualnych dla uczniów,
 - warsztaty i doradztwo dla rodziców,
 - szkolenia dla pedagogów i psychologów szkolnych,
 - organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych dla różnych grup wiekowych.
 10. Programy wczesnego wykrywania i rehabilitacji wad postawy wśród dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym.
 11. Programy zdrowotne w zakresie zwalczania nadwagi i otyłości.

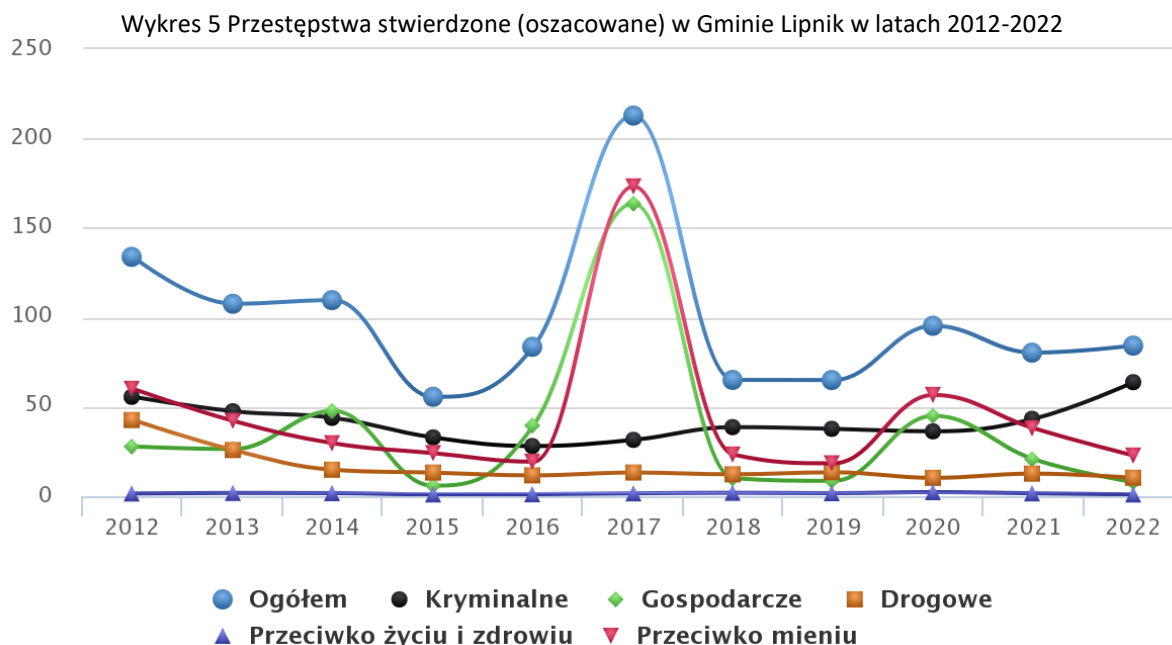
3.5 Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie Lipnik funkcjonuje Posterunek Policji. Gmina podlega pod komisariat Policji w Opatowie. Policjanci kierując się odpowiedzialnością za stan bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Lipnik - podejmują działania przyczyniające się do zwiększania poczucia bezpieczeństwa, zapobiegania występowania sytuacji kryzysowych i sprawnego likwidowania ich następstw. Wykonywanie działań prowadzone jest przy ścisłej współpracy z Państwową Strażą Pożarną, samorządem lokalnym i ochotniczymi strażami pożarnymi z terenu gminy.

Tabela 48 Przepęczność w latach 2020-2022 na terenie gminy Lipnik

L.p.	Wyszczególnienie	2020	2021	2022
1	Zabójstwo	0	0	0
2	Rozboje i wymuszenia	0	1	0
3	Bójki i pobicia	2	2	0
4	Kradzieże rzeczy	3	4	4
5	Kradzieże z włamaniem	2	3	2
6	Požary	0	0	0
7	Przemoc w rodzinie/znęcanie	3	0	5
8	Inne	48	37	46

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Opatowie

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lipnik

W 2022 roku w gminie Lipnik stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 84 przestępstwa, co oznacza, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 17,29 przestępstw i jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla kraju. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Lipnik wynosi 80,80% i jest większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa świętokrzyskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całego kraju.

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Tabela 49 Liczba przestępstw i wykroczeń występujących na terenie Gminy Lipnik w latach 2020-2022

L.p.	Kategoria przestępstwa	2020	2021	2022
1	Nietrzeźwi kierujący	9	11	20
2	Znęcanie się nad osobą najbliższą	3	0	5
3	Kradzież z włamaniem	2	3	2
4	Wypadek drogowy	3	2	1
5	Kradzież mienia	3	4	4
6	Naruszenie zakazu sądowego	2	3	1
7	Uszkodzenie mienia	2	0	1
8	Oszustwo	8	6	9
9	Niealimentacja	12	9	7
10	Uszkodzenie ciała	3	0	0
11	Spowodowanie zagrożenia dla zdrowia i życia	0	0	0
12	Posiadanie narkotyków	1	1	1
13	Samobójstwo	1	2	1
14	Wyręb drewna	0	0	1
15	Nieumyślne spowodowanie śmierci	3	2	2
16	Podrobienie podpisu	0	0	0
17	Paserstwo	0	1	0
18	Kradzież dokumentu	0	0	0
19	Przywłaszczenie mienia	1	1	0
20	Fałszowanie znaków granicznych	0	0	0
21	Groźby karalne	2	0	0
22	Naruszenie miru domowego	0	0	0
23	Z ustawy o rybactwie śródlądowym	0	0	0
24	Pobicie	2	2	0
25	Posiadanie papierosów bez akcyzy	0	0	0
26	Znieważenie funkcjonariusza Policji	0	0	1
27	Rozbój	0	0	0
28	Wypadek lotniczy	0	0	0
29	Podpalenie	0	0	0
30	Uporczywe nękanie	1	0	0
31	Kradzież linii telefonicznej	0	0	0
32	Podrobienie oleju napędowego	0	0	0
33	Korupcja	0	0	0

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Opatowie

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Lipnik najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 13,09 (wykrywalność 80%) oraz przeciwko mieniu - 4,66 (wykrywalność 42%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,12 (100%), o charakterze gospodarczym - 1,61 (49%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,20 (90%).

Tabela 50 Przestępstwa i wykroczenia w poszczególnych miejscowościach Gminy Lipnik w latach 2020-2022

L.p.	Miejscowość	2020	2021	2022
1	Adamów	1	1	2
2	Grocholice	1	0	1

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

3	Gołębiów	4	3	2
4	Kaczyce	1	2	1
5	Kurów	7	9	11
6	Leszczków	3	3	2
7	Lipnik	9	8	12
8	Łownica	1	0	2
9	Malice Kościelne	2	3	1
10	Małżyn	3	0	2
11	Męczennice	1	0	1
12	Międzygórz	0	0	1
13	Słabuszewice	1	3	2
14	Słoptów	0	0	0
15	Sternalice	0	0	0
16	Studzianki	3	0	1
17	Swojków	1	0	0
18	Włostów	11	13	11
19	Ublinek	4	0	2
20	Usarzów	2	4	2
21	Zachoinie	2	0	0
22	Żurawniki	1	1	1
	Razem	58	50	57

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Opatowie

Na terenie gminy funkcjonuje **12 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych**.

Tabela 51 Wykaz jednostek straży pożarnej działających na terenie Gminy Lipnik

L.p.	Nazwa
1	Ochotnicza Straż Pożarna w Lipniku
2	Ochotnicza Straż Pożarna w Gołębiowie
3	Ochotnicza Straż Pożarna w Kurowie
4	Ochotnicza Straż Pożarna w Leszczkowie
5	Ochotnicza Straż Pożarna w Łownicy
6	Ochotnicza Straż Pożarna w Małżynie
7	Ochotnicza Straż Pożarna w Męczennicach
8	Ochotnicza Straż Pożarna w Słoptowie
9	Ochotnicza Straż Pożarna w Słabuszewicach
10	Ochotnicza Straż Pożarna w Sternalicach
11	Ochotnicza Straż Pożarna w Usarzowie
12	Ochotnicza Straż Pożarna we Włostowie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KRS

Jedna jednostka, tj. OSP Lipnik włączona jest do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego (KSRG). System ten to integralna część organizacji bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, mający na celu ratowanie życia, zdrowia, mienia lub środowiska oraz prognozowanie, rozpoznawanie i zwalczanie pożarów, klęsk żywiołowych lub innych miejscowych zagrożeń. System skupia jednostki

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

ochrony przeciwpożarowej, inne służby, inspekcje, straże, instytucje oraz podmioty, które dobrowolnie w drodze umowy cywilnoprawnej zgodziły się współdziałać w akcjach ratowniczych. Głównym celem KSRG jest zapewnienie ochrony życia, zdrowia, mienia lub środowiska, w ramach działań podejmowanych przez Państwową Straż Pożarną i inne podmioty ratownicze (ze szczególnym uwzględnieniem OSP), poprzez:

- gaszenie pożarów,
- likwidację miejscowych zagrożeń (działania ratownicze),
- ratownictwo chemiczne i ekologiczne,
- ratownictwo techniczne,
- ratownictwo medyczne w zakresie udzielania kwalifikowanej pierwszej pomocy (KPP).

Krajowy system ratowniczo-gaśniczy w ramach posiadanych sił i środków współpracuje z właściwymi organami i podmiotami podczas zdarzeń nadzwyczajnych wywołanych zagrożeniem czynnikiem biologicznym, w tym podczas zdarzeń o charakterze terrorystycznym.

Jednostki wyposażone są w samochody pożarnicze i sprzęt pożarniczy niezbędny do użycia w działaniach ratowniczych. Systematycznie co roku wykonuje się przeglądy gaśnic, agregatów prądotwórczych i sprzętu pożarniczego. Na terenie Gminy Lipnik jest sieć wodociągowa ze sprawnymi hydrantami, które służą do zabezpieczenia wody podczas działań ratowniczo - gaśniczych. Jednostki OSP są przygotowane do działań ratowniczo-gaśniczych.

Zdiagnozowane potrzeby:

1. Doposażenie jednostek OSP z terenu gminy Lipnik w sprzęt niezbędny do bezpiecznego przeprowadzania akcji ratowniczo-gaśniczych (w szczególności jednostki wchodzącej w skład KSRG) w tym samochodów bojowych i innego wyposażenia.
2. Współpraca z Policją oraz Państwową Strażą Pożarną w celu zapewnienia i poprawy bezpieczeństwa na terenie gminy.

3.6 Instytucje kultury i ich działalność

W gminie Lipnik rolę koordynatora działalności kulturalno-oświatowej pełnią:

- Gminny Ośrodek Kultury we Włostowie,
- Centrum Kształcenia w Lipniku,
- Gminna Biblioteka Publiczna.

Gminny Ośrodek Kultury we Włostowie (GOK) utworzony na mocy uchwały Nr IV/8/84 Gminnej Rady Narodowej w Lipniku z dnia 28.12.1984r. to samorządowa instytucja kultury, która stwarza możliwość aktywnego spędzania wolnego czasu i samorealizacji w różnych dziedzinach sztuki i edukacji kulturalnej, takich jak: muzyka, taniec, plastyka i fotografia. W ramach GOK realizowane są zajęcia artystyczne i hobbystyczne, koncerty, spektakle, wycieczki, imprezy plenerowe. Ponadto jednostka wspiera inicjatywy kulturalno-społeczne na terenie gminy współpracując ze stowarzyszeniami i społecznością lokalną.

Kwalifikacje pracowników oraz instruktorów GOK zapewniają wysoki poziom organizowanych wydarzeń kulturalnych i zajęć artystycznych. Różnorodna działalność programowa sprawia, że GOK spełnia funkcje edukacyjne i animuje życie kulturalne społeczności lokalnej. Ośrodek Kultury promuje swoją działalność na facebook'u GOK&CK, oraz na kanale na YouTube GOK & CK. Wybrane zajęcia prowadzone przez GOK w Lipniku i we Włostowie:

- zajęcia muzyczne (nauka gry na gitarze, akordeonie, pianinie, zajęcia wokalne),
- zajęcia plastyczne,
- nauka gry w szachy,
- organizacja imprez plenerowych oraz okolicznościowych (biesiada świętojańska),
- organizacja zawodów sportowych: turniej tenisa stołowego, wakacje na sportowo.

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Centrum Kształcenia w Lipniku jest instytucją kulturalną, której podstawowym celem jest przygotowanie społeczeństwa do aktywnego uczestnictwa oraz rozwijania kultury na terenie gminy. Jednostka posiada kafejkę internetową dysponującą 10 stanowiskami komputerowymi w której organizowane są kursy i szkolenia. Centrum kształcenia organizuje wiele warsztatów w postaci zajęć: wokalnych, plastycznych, fitness, naukę gry na gitarze a także naukę języka angielskiego oraz imprezy plenerowe jak dzień dziecka czy dożynki.

Gminna Biblioteka Publiczna w Lipniku wraz z filią we Włostowie utworzona na mocy Zarządzenie Nr 11/74 Naczelnika Gminy w Lipniku z dnia 16.09.1974r. jest samorządową instytucją kultury działającą na terenie Gminy Lipnik, która działa na podstawie:

- ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej,
- ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach,
- Statutu Gminnej Biblioteki Publicznej w Lipniku.

Do podstawowych zadań biblioteki należy:

1. gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych;
2. udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie do domu;
3. prowadzenie działalności informacyjno- bibliograficznej;
4. organizowanie czytelnictwa i udostępnianie materiałów bibliotecznych ludziom niepełnosprawnym;
5. popularyzacja książek i czytelnictwa;
6. współdziałanie z innymi instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami społecznymi.

Biblioteka gromadzi książki o różnej tematyce. Największą ilość stanowią literatura piękna dla dzieci i młodzieży, dorosłych oraz literatura popularno - naukowa. W bibliotece gromadzone są wydawnictwa encyklopedyczne słownikowe oraz akademickie. Co roku dokonuje się zakupu nowości wydawniczych. Czytelnicy mogą korzystać z sali komputerowej z dostępem do internetu.

Stan księgozbioru w 2022r. wynosił 31 121 wolumenów. Tabela poniżej przedstawia dane na temat czytelników i wypożyczeni:

Tabela 52 Zasoby Gminnej Biblioteki Publicznej w Lipniku

Kategoria	2018	2019	2020	2021	2022
biblioteki i filie	2	2	2	2	2
pracownicy bibliotek (działalności podstawowej)	3	2	2	2	2
księgozbiór (wol.)	28652	29017	29249	30254	31121
czytelnicy w ciągu roku	745	774	620	648	642
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	14307	13684	9539	10995	10511

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym aspektem pracy jest działalność kulturalno-oświatowa i kultywowanie tradycji regionu. Biblioteka prowadzi również działania mające na celu integrację społeczności gminy poprzez współpracę ze stowarzyszeniami i grupami nieformalnymi organizując spotkania, konkursy i imprezy okolicznościowe. Biblioteka współpracuje z Kołami Gospodyń Wiejskich, Klubem Seniora, szkołami i OSP.

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Tabela 53 Stan komputeryzacji biblioteki w Lipniku na przełomie lat 2018-2022

Kategoria	2018	2019	2020	2021	2022
komputery użytkowane w bibliotece ogółem	10	10	10	10	10
komputery użytkowane w bibliotece dostępne dla czytelników	6	6	6	6	6
komputery podłączone do Internetu dostępne dla czytelników	6	6	6	6	6
biblioteki, które oferują katalog on-line	0	0	0	2	2
biblioteki, które oferują możliwość zdalnego składania zamówień na materiały biblioteczne	2	2	2	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zespół folklorystyczny „ŚWIĘTOKRZYSKIE UŚMIECHY” powstał w 2009r. Zespół prezentując folklor regionu świętokrzyskiego odnosi duże sukcesy estradowe i uświetnia swoimi występami różnego rodzaju imprezy okolicznościowe organizowane na terenie gm. Lipnik. Zespół reprezentuje także gminę w różnego rodzaju konkursach i festiwalach muzycznych (regionalnych, powiatowych, wojewódzkich oraz ogólnopolskich). Zespół tworzy grupa 9 osobowa składająca się z dzieci i młodzieży z terenu gminy Lipnik. Założycielem i instruktorem muzycznym zespołu jest Dyrektor GOK we Włostowie & Centrum Kształcenia w Lipniku Pan Sebastian Szymański.

Do największych osiągnięć i sukcesów zespołu należą:

I miejsce - Regionalne Harcerskie Spotkania Artystyczne Ożarów

I miejsce - Chorągwiane Spotkania Artystyczne Zespołów Tanecznych i folklorystycznych WDK Kielce

II miejsce - Dziecięca Estrada Folkloru – Kielce

Zdjęcie 9 Zespół folklorystyczny „ŚWIĘTOKRZYSKIE UŚMIECHY”

Źródło: http://gok-ck.pl/swietokrzyskie_usmiechy.html

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Grupa Wokalna

Działa ona w ramach GOK we Włostowie i obejmuje grupę dzieci i młodzieży, której pasją jest śpiew. Pod okiem instruktorów, młodzi adepci śpiewu udoskonalają swój warsztat, aby potem godnie reprezentować GOK na wszelkich uroczystościach.

Imprezy organizowane w gm. Lipnik w 2022 roku wraz z liczbą uczestników:

- imprezy ogółem: 16 (uczestnicy: 2 640),
- wystawy: 1 (uczestnicy: 70),
- koncerty: 2 (uczestnicy: 1 500),
- imprezy turystyczne i sportowo - rekreacyjne: 4 (uczestnicy: 800),
- pokazy teatralne: 5 (uczestnicy: 150),
- warsztaty: 4 (uczestnicy: 120).

Klub seniora w Kurowie został utworzony w 2019r. w ramach programu Senior+. Do klubu mogą należeć osoby z terenu gminy nieaktywne zawodowo, mające ukończone 60 lat. Klub zapewnia poczęstunek kawowy, ciasto. Mieszkańcy mogą przynosić własne posiłki. W budynku świetlicy w Kurowie jest kuchnia z lodówką, mikrofalówką. Zajęcia odbywają się pięć razy w tygodniu od poniedziałku do piątku, w godzinach od 10 do 14. Osobom spoza Kurowa gmina zapewnia dojazd z danego sołectwa. Klub zapewnia ciekawe zajęcia gimnastyczne, ruchowe, kulinarne, prace manualne np. wyrób stroików na święta, palm wielkanocnych. Tradycją są wspólne obchody urodzin, gdyż na specjalnej tablicy wypisane są daty urodzin poszczególnych członków. Przewidziane są także wycieczki, wyjazdy studyjne do innych klubów. Ciekawie prowadzona jest kronika klubu, organizowane są wyjazdy edukacyjne.

Zdjęcie 10 Wycieczka do Sandomierza w ramach Klubu Seniora

Źródło: <https://www.opslipnik.pl>

Świetlice wiejskie

To obiekty przeznaczone do spędzania czasu wolnego, rozwijania zainteresowań, działań na rzecz rozwoju kultury i edukacji oraz miejsca integracji społeczności lokalnych.

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Tabela 54 Obiekty kulturalne i społeczne w Gminie Lipnik

sołectwo	Infrastruktura sportu i rekreacji: boisko, orlik plac zabaw, siłownia, (stan zły, zadowalający, dobry)	Infrastruktura szkolnictwa: szkoła podstawowa	Infrastruktura kultury (biblioteka, świetlica, muzeum, izba regionalna) Stan: zły, zadowalający, dobry
Adamów	-	-	-
Grocholice	-	-	-
Gołębiów	3 Boiska (dobry)	-	Świetlica (dobry)
Kaczyce	-	-	Świetlica (dobry)
Kurów	Boisko (dobry), Plac zabaw (zadowalający)	-	Świetlica (dobry)
Leszczków	Boisko(dobry), Plac zabaw(dobry)	-	Świetlica (zadowalający)
Lipnik	2 Place zabaw (dobry), 2 Boiska (dobry)	Szkoła podstawowa im. Prof. J. Mikułowskiego-Pomorskiego	Świetlica Biblioteka (w budynku Urzędu Gminy) (dobry)
Łownica	Boisko (dobry)	-	Świetlica (dobry)
Malice Kościelne	Boisko (dobry)	-	Świetlica (dobry)
Małżyn	-	-	Świetlica (zadowalający)
Męczennice	-	-	-
Międzygórz	Plac zabaw (b. dobry)	-	Świetlica (dobry)
Słabuszewice	Boisko (zadowalający), plac zabaw (zadowalający)	-	Świetlica (dobry)
Słoptów	Boisko (dobry), plac zabaw(dobry)	-	Świetlica (zadowalający)
Sternalice	Boisko(dobry), plac zabaw(dobry)	-	Świetlica (dobry)
Studzianki	-	-	-
Swojków	Boisko (dobry)	-	-
Włostów	2 Place zabaw (dobry), Boisko (dobry), siłownia zewnętrzna (dobry)	Szkoła Podstawowa im. R. Koseły	Świetlica (dobry)
Ublinek	Boisko (dobry)	-	-
Usarzów	Boisko (zadowalający), plac zabaw (dobry)	-	Świetlica (dobry)
Zachoinie	-	-	-
Żurawniki	-	-	-

Źródło: dane Urzędu Gminy w Lipniku

Świetlice środowiskowe

Gmina Lipnik utworzyła w 2020r. placówkę wsparcia dziennego - świetlicę środowiskową w Kurowie prowadzoną w formie opiekuńczo-wychowawczej. Obiekt funkcjonuje od poniedziałku do piątku. Głównym celem placówki jest zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom oraz nauczenie ich prawidłowego i aktywnego organizowania czasu wolnego. Zadaniem świetlicy jest także rozwijanie

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

indywidualnych zainteresowań wśród dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach. W placówce podopieczni mogą rozwijać swoje zainteresowania z różnych dziedzin kultury, kształtować dobre zachowania w życiu codziennym oraz umiejętność zgodnego przebywania, funkcjonowania i współdziałania w grupie rówieśniczej. Dodatkowo dzieci uczą się wzajemnej odpowiedzialności za siebie. Wychowawcy świetlicy zapewniają również pomoc i wsparcie dzieciom poprzez wspólne spędzanie czasu, gry i zabawy, a przede wszystkim prowadzone podczas nich rozmowy, które służą wspomaganiu rozwoju społecznego, emocjonalnego i psychicznego. Dzieci mają dzięki temu możliwość zaczerpnięcia porad od wychowawców dotyczących bieżących spraw i problemów, na które się napotyka w codziennym życiu. Świetlice oferują również wsparcie psychologiczne i pedagogiczne dla rodziców.

Zdjęcie 11 Zajęcia w świetlicy środowiskowej w Kurowie

Źródło: <https://www.opslipnik.pl>

Oferta świetlicy środowiskowej w Kurowie:

- pomoc w nauce (odrabianie lekcji),
- organizacja czasu wolnego,
- organizacja zabaw i zjadac sportowych,
- rozwijanie zainteresowań:
 - zajęcia z informatyki / robotyki,
 - zajęcia teatralno – muzyczne,
 - język angielski,
 - zajęcia kulinarne.

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Zdiagnozowane potrzeby mające na celu zwiększenie poczucia tożsamości lokalnej wśród mieszkańców:

1. Wspieranie inicjatyw lokalnych poprawiających jakość życia.
2. Wspieranie m.in. Kół Gospodyń Wiejskich i Ochotniczych Straży Pożarnych – jako organizacji przyczyniających się do kultywowania tożsamości lokalnej mieszkańców.
3. Rozwijanie patriotyzmu do ojczyzny (w szczególności wśród dzieci i młodzieży), organizacja uroczystości patriotycznych.
4. Dbanie o miejsca pamięci, krzyże przydrożne i inne elementy kultury materialnej i niematerialnej.
5. Stworzenie Izby Historii Lokalnej.
6. Organizacja lokalnych i ponadlokalnych imprez kulturalnych, turystycznych, sportowych.
7. Modernizacja/przebudowa (remont) obiektów kulturalno-społecznych (świetlic/remiz OSP) oraz ich wyposażenie.
8. Wspieranie działalności Gminnego Ośrodka Kultury we Włostowie oraz Centrum Kształcenie w Lipniku.

ORGANIZACJE SPOŁECZNE

to grupy, które są tworzone przez ludzi, którzy dzielą opinie, wartości, światopogląd, zainteresowania i troski w celu planowania strategii dla osiągnięcia celów i zadań dla dobra grupy ludzi lub społeczności.

Obecnie na terenie Gminy Lipnik funkcjonują **34 organizacje społeczne** (pozarządowe/zorganizowane grupy nieformalne). Inicjatywy podejmowane przez mieszkańców w ramach stowarzyszeń świadczą o dużym potencjale kapitału ludzkiego.

Stowarzyszenia i organizacje wspierające rolnictwo:

- Gminny Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w Lipniku,
- Kółko Rolnicze w Słabuszewicach,
- Kółko Rolnicze w Leszczkowie,
- Kółko Rolnicze w Lipniku,
- Kółko Rolnicze w Międzygórzu.

Ochotnicze Straże Pożarne w Lipniku, Gołębiowie, Kurowie, Leszczkowie, Łownicy, Małżynie, Męcennicach, Słoptowie, Słabuszewicach, Sternalicach, Usarzowie i we Włostowie.

Koła Gospodyń Wiejskich

- w Sternalicach,
- w Kurowie,
- w Gołębiowie,
- w Malicach Kościelnych,
- w Słabuszewicach,
- „Nasz Usarzów”,
- Kaczyce,
- we Włostowie,
- w Międzygórzu,
- Łownica,
- Zachoinie oraz
- Koło Gospodarzy i Gospodyń Wiejskich w Lipniku.

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Pozostałe stowarzyszenia:

- Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe w Lipniku,
- Stowarzyszenie "Gołębiów nasz dom",
- Stowarzyszenie Razem dla Leszczkowa,
- Stowarzyszenie Nasza Przeszłość i Przyszłość w Dolinie Opatówki,
- Fundacja Rozwoju Doliny Opatówki.

Zdiagnozowane potrzeby:

1. Wspólna realizacja projektów partnerskich JST z organizacjami pozarządowymi.
2. Wdrożenie budżetu obywatelskiego.
3. Zwiększanie aktywności obywatelskiej i społecznej mieszkańców poprzez stworzenie inkubatora organizacji pozarządowych, Centrum Wolontariatu oraz Wsparcia Organizacji Pozarządowych.
4. Stworzenie skutecznego systemu konsultacji społecznych prowadzonych w sprawach ważnych dla mieszkańców.
5. Udostępnienie lokalnych zasobów publicznych dla działań wolontarystycznych.
6. Wypromowanie wolontariatu jako działania realizującego hobby, zainteresowania, wykorzystującego potencjał różnych grup społecznych.
7. Podniesienie efektywności i skuteczności działań realizowanych w sferze pożytku publicznego.
8. Usprawnienie systemu dofinansowywania i współfinansowania działań realizowanych przez NGO.
9. Wsparcie osób w wieku senioralnym, w tym m.in.:
 - ✓ utworzenie (i wspieranie działalności) Uniwersytetu III Wieku,
 - ✓ wsparcie dziennych domów pobytu, zajęć dla seniorów w różnego rodzaju klubach seniora,
 - ✓ zakup i wypożyczanie opasek „Teleopieka”,
 - ✓ świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania,
 - ✓ rozwój placówek Klubów Seniora na terenie gminy.
10. Utworzenie grup wsparcia dla opiekunów faktycznych osób niepełnosprawnych.

4. Diagnoza sytuacji gospodarczej

4.1 Gospodarka

Ze względu na strukturę użytkowania gruntów, przyszłość gminy będzie w dalszym ciągu wiązała się z rozwojem rolnictwa, głównie sadownictwa. Z drugiej strony coraz większe znaczenie będzie miał rozwój funkcji usługowych, produkcyjnych, a przede wszystkim rekreacyjnych (turystycznych).

Gmina Lipnik, jest terenem typowo rolniczym. Posiada ona dobrej jakości gleby, 94 % upraw rolnych sklasyfikowanych jest w klasach od I do III. W klasie IV sklasyfikowanych jest zaledwie 4,25 % użytków rolnych. O bardzo dobrej jakości gleb świadczy również znikomy udział lasów i gruntów leśnych w powierzchni gminy.

Gospodarstwa rolne na terenie gminy Lipnik specjalizują się w uprawie pszenicy, rzepaku, jęczmienia. Znaczną powierzchnię gospodarstw zajmują sady, głównie: jabłoniowe (817,75 ha) i wiśniowe (431,97 ha). Rozwój ogrodnictwa w tym rejonie stał się możliwy dzięki dobrym warunkom klimatyczno-glebowym.

Tabela 55 Największe uprawy na terenie gminy Lipnik wg ich powierzchni

L.p.	Uprawa	Powierzchnia upraw w ha
1	pszenica ozima	1 458,00
2	rzepak ozimy	809,42
3	kukurydza	315,95
4	jęczmień jary	289,74
5	pszenica jara	225,71
6	proso	216,88
7	tuz	208,32
8	porzeczka	201,85
9	burak cukrowy	142,9
10	jęczmień ozimy	107,03
11	czereśnia	76,96
12	groch	65,15
13	śliwa	51,62
14	ziemniak	50,18

Źródło: Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (dane za 2022r)

W gminie Lipnik w roku 2022 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 321 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 249 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 21 nowych podmiotów, a 20 firm zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2022 najwięcej podmiotów zarejestrowano w roku 2018 (48), a najmniej w roku 2014 (13). W tym samym okresie najwięcej podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2018 roku (24), najmniej podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2020 roku (9).

Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Lipnik najwięcej stanowi spółki cywilne (11). Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej jest mikro-przedsiębiorstw zatrudniających do 9 pracowników (314).

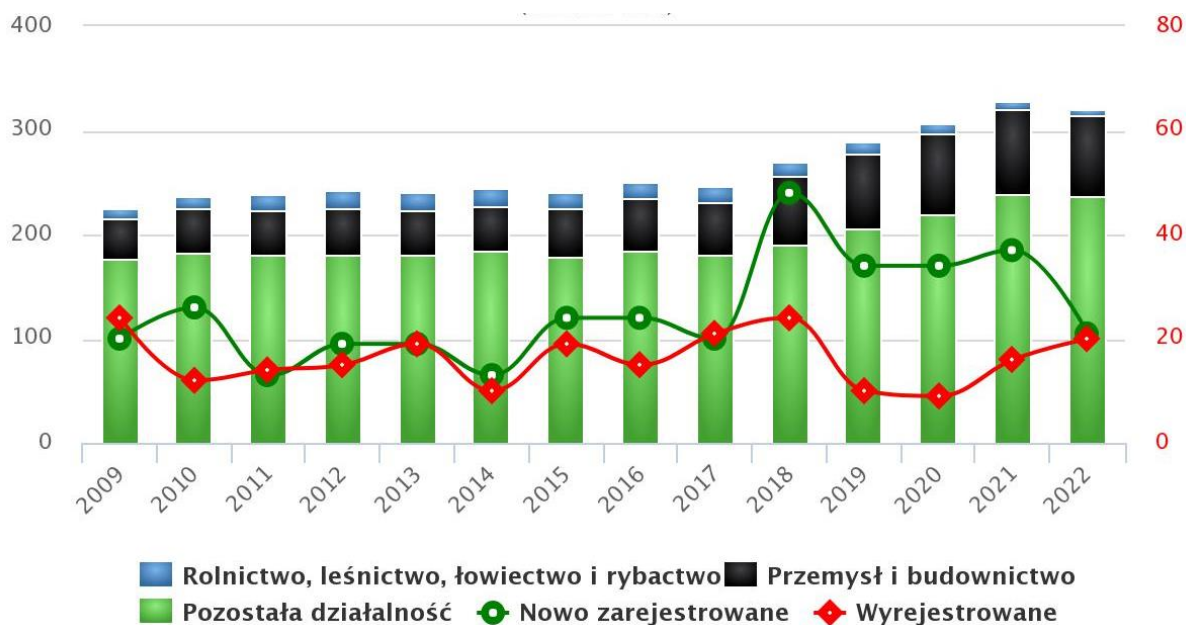
- 1,9% (6) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo,
- 24,3% (78) podmiotów deklarowało przemysł i budownictwo jako swój rodzaj działalności,
- 73,8% (237) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Lipnik najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są:

- handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (26,9%) oraz
- budownictwo (22,1%).

Wykres 6 podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2009-2022

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego

W Gminie Lipnik w roku 2022 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 321 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 98% firm jest mikroprzedsiębiorstwami zatrudniającymi do 9 pracowników.

Tabela 56 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2017-2022 na terenie Gminy Lipnik według klas wielkości

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021	2022
ogółem	269	290	307	329	321
zatrudniający do 9 pracowników	262	282	299	322	314
zatrudniający od 10-49 pracowników	7	8	8	7	7
zatrudniający od 50- 249 pracowników	0	0	0	0	0
zatrudniający od 250- 999 pracowników	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 57 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2018-2022 na terenie Gminy Lipnik wg form prawnych

Kategoria	2018	2019	2020	2021	2022
podmioty gospodarki narodowej ogółem	269	290	307	329	321
sektor publiczny - ogółem	10	10	10	10	10

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	7	7	7	7	7
sektor prywatny - ogółem	256	277	295	318	310
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	208	221	238	259	249
spółki handlowe	3	3	3	5	6
spółdzielnie	0	0	0	0	0
fundacje	1	1	1	1	1
stowarzyszenia i organizacje społeczne	18	18	19	20	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2018-2022 saldo (nowo zarejestrowane podmiotów minus wyrejestrowanych) wyniosło +95.

Tabela 58 Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane wpisane do rejestru REGON w Gminie Lipnik w latach 2018-2022

Kategoria	2018	2019	2020	2021	2022
Podmioty nowo zarejestrowane	48	34	34	37	21
Podmioty wyrejestrowane	24	10	9	16	20
saldo	24	24	25	21	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

4.2 Gospodarka mieszkaniowa

Łącznie w zasobie gminy znajdowało się na dzień 31 grudnia 2022r. - 17 mieszkań.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 46,90m². W 2022 roku w gminie Lipnik oddano do użytku 6 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 1,24 nowych lokali i jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz średniej dla całego kraju. Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Lipnik to 1 713 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 348 mieszkań i jest to wartość mniejsza od wartości dla województwa świętokrzyskiego oraz średniej krajowej.

- 100,0% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne,
- przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie Lipnik to 5,50 i jest to liczba znacznie większa od przeciętnej liczby izb (pokoi) dla województwa świętokrzyskiego oraz średniej dla kraju.
- przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2022 roku w gminie Lipnik to 187,50 m² i jest to wartość znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa świętokrzyskiego oraz średniej dla całego kraju.

Tabela 59 Liczba mieszkań na terenie Gminy Lipnik w latach 2017-2021

kategoria	2017	2018	2019	2020	2021
Budynki mieszkalne w gminie	1148	1150	1158	1156	1157
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	83.5	83.8	83.9	83.3	83.6
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	26.9	27.4	27.8	28.4	29.1
przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	3.59	3.60	3.60	3.75	3.75
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3.11	3.06	3.02	2.93	2.87
przeciętna liczba osób na 1 izbę	0.86	0.85	0.84	0.78	0.77

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne:

- 90,21% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu,
- 75,78% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany,
- 71,73% mieszkań posiada łazienkę,
- 67,45% korzysta z centralnego ogrzewania,
- 28,04% z gazu sieciowego.

4.3 Rynek pracy

Bezrobocie interpretowane jako zjawisko towarzyszące gospodarce rynkowej oznacza brak pracy zarobkowej dla osób zdolnych do jej wykonywania i deklarujących chęć jej podjęcia. Bezrobocie (mimo znaczącego spadku w ostatnich latach) nadal jest istotnym problemem społeczno-gospodarczym występującym na terenie województwa świętokrzyskiego i Gminy Lipnik. Należy pokreślić, iż jest to zjawisko trudne do zmierzenia, gdyż statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego przez co część osób pozostająca bez pracy nie jest w nich ujęta.

Gmina Lipnik leży na terenie powiatu opatowskiego, gdzie stopa bezrobocia rejestrowanego pod koniec 2022r. wynosiła 16,0 % i była dużo wyższa niż średnia dla województwa (7,7 %) i dużo wyższa niż w kraju (5,2 %).

Tabela 60 Stopa bezrobocia w latach 2017-2022 na terenie gminy Lipnik, powiatu opatowskiego, województwa świętokrzyskiego i całego kraju

kategoria	2017	2018	2019	2020	2021	2022
POLSKA	6.6	5.8	5.2	6.3	5.8	5.2
ŚWIĘTOKRZYSKIE	8.8	8.3	8.0	8.5	8.7	7.7
Powiat opatowski	14.2	13.6	13.6	13.4	17.1	16.0
Gmina Lipnik	16	15.3	15.5	16	19.4	16,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2017-2022 można zaobserwować wahania bezrobocia w Gminie Lipnik z tendencją spadkową, gdzie w 2022 roku liczba bezrobotnych (w porównaniu do roku 2017) zmalała o 35 osób. Wśród bezrobotnych nieznacznie przeważają mężczyźni (54% do 46%).

Tabela 61 Bezrobocie na terenie Gminy Lipnik wg płci w latach 2017-2022

kategoria	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ogółem	374	360	362	375	346	339
mężczyźni	203	198	185	197	188	182
kobiety	171	162	177	178	158	157

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych GUS w 2022 r. w gminie Lipnik zarejestrowanych było **339 osoby bezrobotne**.

Tabela 62 Liczba osób bezrobotnych w Gminie Lipnik w latach 2017-2022

kategoria	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ogółem	374	360	362	375	346	339
do 25 roku życia	49	57	67	67	61	79
do 30 roku życia	113	112	123	126	107	119
powyżej 50 roku życia	90	87	88	86	82	73

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

długotrwale bezrobotni	246	220	222	256	231	222
------------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największą grupę bezrobotnych stanowią osoby długotrwale bezrobotne 65% oraz osoby do 30 r.ż. -35% ogółu bezrobotnych.

W 2022 r. bezrobotni z Gminy Lipnik stanowili 12,05 % ogółu bezrobotnych w powiecie opatowskim i ok. 0,99 % ogółu bezrobotnych w województwie świętokrzyskim.

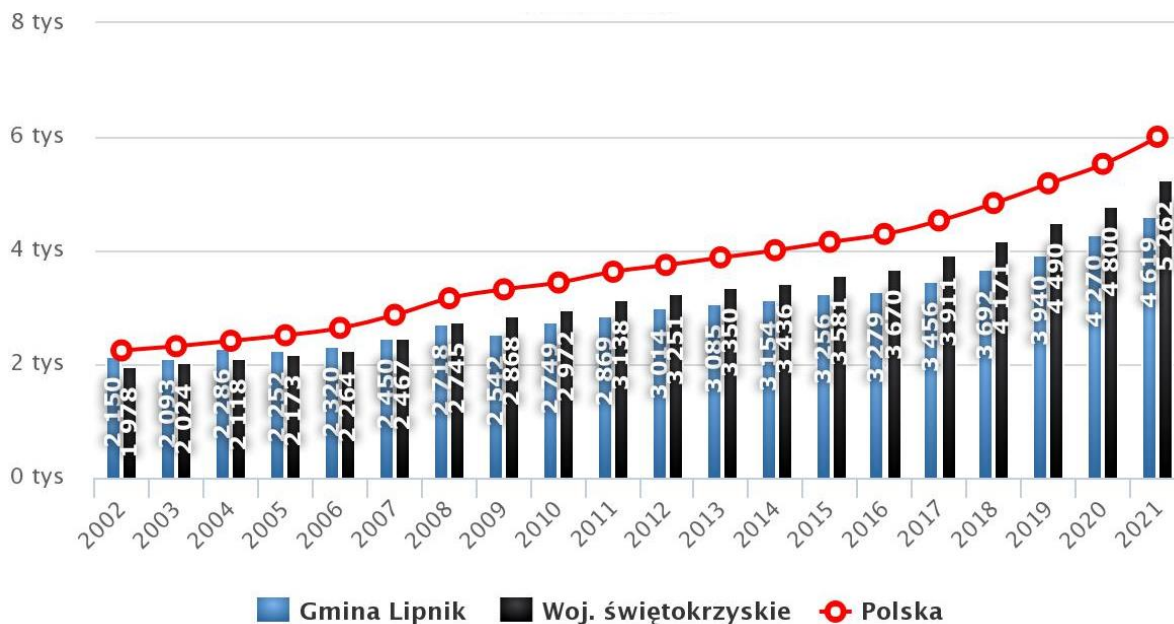
Tabela 63 Struktura bezrobotnych w Gminie Lipnik na tle powiatu i województwa (stan na 31.12.2022)

Status	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych		
	Gmina Lipnik	Powiat opatowski	Województwo Świętokrzyskie
Osoby bezrobotne ogółem, w tym:	339 (w tym 157 kobiet)	2,811 (w tym 1389 kobiet)	34,029 (w tym 17 383 kobiet)
Osoby długotrwale bezrobotni	222	1780	18013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2021 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Lipnik wynosiło 4 619,32 PLN, co odpowiada 77.00% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Wykres 7 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Gminie Lipnik na tle województwa świętokrzyskiego i kraju w latach 2002-2021

Źródło: Dane GUS

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Lipnik 289 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 109 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -180.

- 45,1% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Lipnik pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo),
- 16,2% w przemyśle i budownictwie, a

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

- 9,0% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz
- 1,1% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

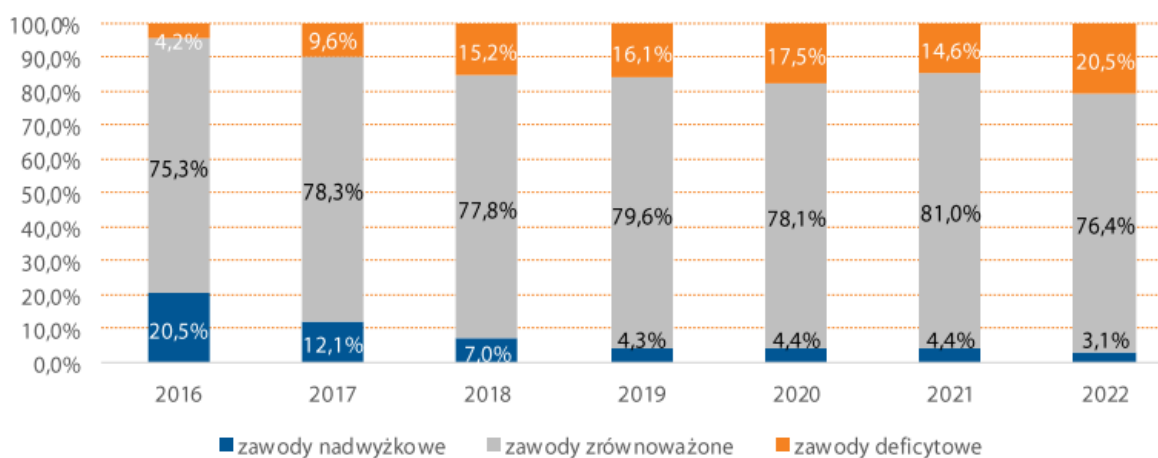
Czynniki wpływające na rynek pracy:

1. Zmiany demograficzne:

- procesy ubytku naturalnego ludności - głównym czynnikiem jest pogłębiająca się depresja urodzeniowa spowodowana niskim współczynnikiem dzietności kobiet,
- wzrost umieralności zwłaszcza w ostatnich 2 latach (spowodowanych pandemią COVID-19),
- wykształcenie mieszkańców,
- zmiany w ekonomicznych grupach wieku ludności (sukcesywnie zmniejsza się liczba dzieci i młodzieży oraz ich udziału w strukturze mieszkańców, co powoduje uszczuplenie aktualnych i przyszłych zasobów pracy).

2. Migracje ludności wynikające z ruchu przesiedleńczego między gminami, powiatami i województwami. Tendencje te od wielu lat powodują straty w liczbie mieszkańców woj. świętokrzyskiego. Zjawisko odpływu ludności do regionów lepiej rozwiniętych gospodarczo najczęściej dotyczą osób młodych, wyjeżdżających na studia do dużych ośrodków i pozostających tam na stałe, a także osób w wieku najwyższej aktywności zawodowej poszukujących korzystniejszych warunków zatrudnienia.

Wykres 8 Udział grup zawodów ze względu na prognozowane zapotrzebowanie w woj. świętokrzyskim w latach 2016-2022

Źródło: Barometr zawodów 2022

Tabela 64 Prognoza zawodów deficytowych i nadwyżkowych w roku 2022 w powiecie opatowskim

ZAPOTRZEBOWANIE	ZAWÓD
Deficyt poszukujących pracy	Monterzy konstrukcji metalowych Betoniarze i zbrojarze Biolodzy i biotechnolodzy Brukarze Cieśle i stolarze budowlani Elektrycy, elektromechanicy i elektromonterzy Fizjoterapeuci i masażyści Fryzjerzy Geodeci i kartografowie Kierownicy autobusów

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

	<p>Kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych Kosmetyczki Kucharze Lakiernicy Lekarze Logopedzi i audiofonolodzy Magazynierzy Monterzy instalacji budowlanych Murarze i tynkarze Nauczyciele języków obcych i lektorzy Nauczyciele praktycznej nauki zawodu Nauczyciele przedmiotów zawodowych Nauczyciele przedszkoli Nauczyciele szkół specjalnych i oddziałów integracyjnych Operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych Operatorzy obrabiarek skrawających Opiekunki dziecięce Opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej Pielęgniarki i położne Pracownicy ds. rachunkowości i księgowości Pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie Pracownicy socjalni Psycholodzy i psychoterapeuci Ratownicy medyczni Samodzielni księgowi Spawacze Specjaliści ds. PR, reklamy, marketingu i sprzedaży Ślusarze Wychowawcy w placówkach oświatowych i opiekuńczych</p>
Równowaga	<p>Administratorzy stron internetowych Agenci ubezpieczeniowi Akustycy i realizatorzy dźwięku Analitycy, testerzy i operatorzy systemów teleinformatycznych Animatorzy kultury i organizatorzy imprez Architekci krajobrazu Archiwiści i muzealnicy Asystenci w edukacji Bibliotekoznawcy, bibliotekarze i specjaliści informacji naukowej Blacharze i lakiernicy samochodowi Ceramicy przemysłowi Cukiernicy Dekarze i blacharze budowlani Dentyści Diagnosty samochodowi Dziennikarze i redaktorzy Farmaceuci Filolodzy i tłumacze Floryści Fotografowie Gospodarze obiektów, portierzy, woźni i dozorczy Górniczy i operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych</p>

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Graficy komputerowi
Inspektorzy nadzoru budowlanego
Instruktorzy nauki jazdy
Instruktorzy rekreacji i sportu
Inżynierowie budownictwa
Inżynierowie chemicy i chemicy
Inżynierowie elektrycy i energetycy
Inżynierowie inżynierii środowiska
Inżynierowie mechanicy
Kamieniarze
Kelnerzy i barmani
Kierowcy samochodów osobowych
Kierownicy budowy
Kierownicy ds. logistyki
Kierownicy ds. produkcji
Kierownicy ds. usług
Kierownicy ds. zarządzania i obsługi biznesu
Kierownicy sprzedaży
Kierownicy w instytucjach społecznych i kultury
Krawcy i pracownicy produkcji odzieży
Listonosze i kurierzy
Mechanicy maszyn i urządzeń
Mechanicy pojazdów samochodowych
Monterzy elektronicy
Monterzy maszyn i urządzeń
Monterzy okien i szklarze
Nauczyciele nauczania wczesnoszkolnego
Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących
Obuwnicy
Ogrodnicy i sadownicy
Operatorzy aparatury medycznej
Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów cementowych i kamiennych
Operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych
Operatorzy maszyn rolniczych i ogrodniczych
Operatorzy urządzeń dźwigowo-transportowych
Optycy i pracownicy wytwarzający protezy
Piekarze
Plastycy, dekoratorzy wnętrz i konserwatorzy zabytków
Pomoce kuchenne
Pomoce w gospodarstwie domowym
Pozostali specjaliści edukacji
Pracownicy administracyjni i biurowi
Pracownicy biur podróży i obsługi turystycznej
Pracownicy ds. budownictwa drogowego i kolejowego
Pracownicy ds. jakości
Pracownicy ds. ochrony środowiska i bhp
Pracownicy ds. techniki dentystycznej
Pracownicy fizyczni w produkcji i pracach prostych
Pracownicy myjni, pralni i prasowalni
Pracownicy ochrony fizycznej
Pracownicy poczty

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

	Pracownicy poligraficzni Pracownicy przetwórstwa metali Pracownicy przetwórstwa spożywczego Pracownicy służb mundurowych Pracownicy sprzedaży internetowej Pracownicy telefonicznej i elektronicznej obsługi klienta, ankieterzy, teleankieterzy Pracownicy usług pogrzebowych Pracownicy zajmujący się zwierzętami Prawnicy Projektanci i administratorzy baz danych, programiści Projektanci wzornictwa przemysłowego i operatorzy CAD Przedstawiciele handlowi Przetwórcy mięsa i ryb Recepcjoniści i rejestratorzy Robotnicy budowlani Robotnicy leśni Robotnicy obróbki drewna i stolarze Robotnicy obróbki skóry Rolnicy i hodowcy Rzemieślnicy obróbki szkła i metali szlachetnych Sekretarki i asystenci Socjologowie i specjaliści ds. badań społeczno-ekonomicznych Specjaliści ds. administracji Specjaliści ds. finansowych Specjaliści ds. organizacji produkcji Specjaliści ds. rynku nieruchomości Specjaliści ds. zarządzania zasobami ludzkimi i rekrutacji Specjaliści elektroniki, automatyki i robotyki Specjaliści rolnictwa i leśnictwa Specjaliści telekomunikacji Spedytorzy i logistycy Sprzątaczkę i pokojowe Sprzedawcy i kasjerzy Szefowie kuchni Tapicerzy Technicy budownictwa Technicy informatycy Technicy mechanicy Weterynarze Windykatorzy Zaopatrzeniowcy i dostawcy
Nadwyżka poszukujących pracy	Ekonomiści Filozofowie, historycy, politolodzy i kulturoznawcy Pedagodzy Specjaliści technologii żywności i żywienia

Źródło: Barometr zawodów 2022

Analiza przyczyn bezrobocia na terenie gm. Lipnik:

- mała liczba miejsc pracy,
- niska przedsiębiorczość mieszkańców,

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

- niskie kwalifikacje zawodowe mieszkańców,
- brak systemowych rozwiązań związanych z pozyskaniem miejsca pracy,
- niewielka liczba szkół (w otoczeniu gminy) przygotowujących do wykonywania poszukiwanych na rynku pracy zawodów,
- niewielka ilość doradztwa zawodowego w programach nauczania,
- małe rozeznanie mieszkańców na temat potrzeby kształcenia w konkretnym zawodzie,
- mała aktywność osób długotrwale bezrobotnych,
- pozorne bezrobocie,
- niewielka powierzchnia terenów inwestycyjnych.

Zidentyfikowane potrzeby w obszarze „Przedsiębiorczości/ rynku pracy”:

Działania przyczyniające się do poprawy warunków do inwestowania na terenie gminy:

1. Organizacja Forum przedsiębiorców (cyklicznego spotkania integrującego środowisko przedsiębiorstw).
2. Stworzenie systemu ulg i zachęt (m.in. podatkowych) mających ułatwić inwestorom podjęcie decyzji o lokalizacji inwestycji na terenie gminy.
3. Stworzenie centrum obsługi przedsiębiorcy i inwestora (inkubatora przedsiębiorczości) - wsparcie prawne, finansowe i organizacyjne przedsiębiorców m.in. w zakresie szkoleń, wyjazdów studyjnych, projektów dofinansowujących rozpoczęcie i/lub rozwój działalności gospodarczej.
4. Pełnienie przez samorząd roli tzw. operatora (pośrednika) - udzielanie dofinansowania, dotacji i pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej z wykorzystaniem środków unijnych i krajowych.
5. Ułatwienia administracyjne dla nowopowstających podmiotów gospodarczych, zwłaszcza tworzących miejsca pracy na terenie gminy.
6. Promowanie podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy.
7. Rozwój współpracy sektora prywatnego z sektorem publicznym.
8. Promowanie postaw przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży.
9. Tworzenie terenów inwestycyjnych poprzez ich uzbrojenie (w drogi dojazdowe, drogi wewnętrzne wraz z oświetleniem i odwodnieniem, budowę sieci kanalizacyjnej, wodociągowej i deszczowej, sieci teletechnicznej).
10. Przygotowanie i promocja oferty inwestycyjnej.
11. Pozyskiwanie inwestorów – sprzedaż lub dzierżawa terenów inwestycyjnych.
12. Zakup i sprzedaż terenów pod budownictwo mieszkaniowe.

Wsparcie działalności rolniczej i pozarolniczej:

W związku z dużym zainteresowaniem żywnością tradycyjną i regionalną, a także poszukiwaniem produktów wysokiej jakości, z uwzględnieniem produktów ekologicznych, produktów opartych o naturalne składniki (zioła, kosmetyki); istotnym jest stworzenie lokalnej marki, która będzie mogła pełnić następujące funkcje: identyfikacji wartości miejsca, integracji społeczności lokalnej, aktywizacji do przedsiębiorczości (tworzenie postaw przedsiębiorczych, lokalnych miejsc pracy), promocji. Tworzenie pozarolniczych miejsc pracy (np. usługi dla ludności, usługi na rzecz rolnictwa) wpłynąć będzie na zrównoważony rozwój gminy i może być efektem dywersyfikacji działalności gospodarstw rolnych (usługi turystyczne, bio-edukacja, rekreacja). Kierunki działań przyczyniające się do wsparcia działalności rolniczej i pozarolniczej:

- rozwój inteligentnej specjalizacji regionu świętokrzyskiego tj. nowoczesnego rolnictwa i przetwórstwa spożywczego, ze szczególnym uwzględnieniem rolnictwa ekologicznego, w tym poprawa jakości produktów rolnych poprzez wspieranie innowacyjności i usług sieciowych w zakresie wykorzystania produktów rolniczych,

Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

- powstanie we Włostowie Świętokrzyskie Centrum Przedsiębiorczości, w tym Inkubator Przedsiębiorczości Manufaktury Spożywczej (inwestycja Starostwa Powiatowego w Opatowie współfinansowana ze środków krajowych w ramach programu Polski Ład),
- stworzenie placu handlowego - Targu Gminnego, umożliwiającego sprzedaż bezpośrednią produktów pochodzących z własnych gospodarstw rolnych,
- zachęcanie i promowanie gospodarstw zajmujących się produkcją i sprzedażą zdrowej żywności (ekologicznej),
- rozwój okołorolniczych działalności gospodarczych, związanych np. z agroturystyką, turystyką i wypoczynkiem,
- wsparcie osób zajmujących się rolnictwem w zwiększeniu jego dochodowości (pomoc w tworzeniu grup producenckich, organizacja szkoleń, pomoc w pozyskiwaniu środków zewnętrznych),
- opracowanie wspólnego systemu związanego z promocją produktów lokalnych,
- zwiększenie jakości kadr lokalnej gospodarki poprzez aktywizację osób bezrobotnych i biernych zawodowo,
- wsparcie działań związanych z gospodarką cyrkularną w przedsiębiorstwach, czyli gospodarką obiegu zamkniętego, która ma być odpowiedzią na problem marnowania surowców i rosnącego zanieczyszczenia powietrza. Odpowiedzialna produkcja i konsumpcja, to kluczowe aspekty tego obszaru. Wprowadzenie zasad gospodarki cyrkularnej, szeroka edukacja w tym zakresie, przyniosą korzyści w trzech aspektach: społecznym, ekonomicznym i środowiskowym.
- termomodernizacja budynków służących działalności gospodarczej oraz dostawa i montaż PV, pomp ciepła, itp.

5. Finanse samorządowe

Dochodami jednostek samorządu terytorialnego są: dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe z budżetu państwa. Dochodami mogą być również środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi, w tym środki z budżetu Unii Europejskiej oraz inne środki określone w odrębnych przepisach.

Tabela 65 Dochody i wydatki Gminy Lipnik w latach 2017-2021

kategoria	2017	2018	2019	2020	2021
Dochody ogółem	19,092,310.74	21,392,067.44	22,725,252.47	26,003,976.88	30,910,674.53
Dochody majątkowe	268,917.11	702,750.66	1,356,323.03	2,985,001.69	7,323,744.20
wpływy ze sprzedaży składników majątkowych	0.00	0.00	1,680.00	0.00	0.00
Dochody własne	4,878,788.18	5,393,575.11	5,884,346.52	7,860,587.34	6,627,663.26
Dotacje ogółem	6,983,059.56	8,506,912.33	8,667,454.95	9,423,736.54	13,652,951.27
Dotacje inwestycyjne	179,951.11	377,261.42	1,249,658.16	900,082.98	5,386,493.02
Dochody na 1 mieszkańca	3,570.66	4,042.34	4,344.34	5,154.41	6,234.50
Wydatki ogółem	17,965,662.93	21,507,212.46	22,153,035.63	23,299,567.20	27,657,909.61
Wydatki majątkowe ogółem	1,913,087.77	2,614,912.01	3,591,161.56	2,770,589.09	6,447,135.22
Wydatki majątkowe inwestycyjne	1,913,087.77	2,614,912.01	3,591,161.56	2,770,589.09	6,447,135.22
Wydatki na 1 mieszkańca	3,359.95	4,064.10	4,234.95	4,618.35	5,578.44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Suma dochodów do budżetu gminy Lipnik wyniosła w 2021 roku 30,9 mln złotych, co daje 6,2 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca co oznacza to wzrost dochodów o 21% w porównaniu do roku 2020. Największa część dochodów wygenerował Dział 758 - Różne rozliczenia (44.4%). Duża część wpływów pochodzi z Dział 756 - Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (17.7%) oraz z Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (4.2%). W budżecie gminy Lipnik wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 440 złotych na mieszkańca (7,1%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 7,5 złotych na mieszkańca (0,1%).

Suma wydatków z budżetu gminy Lipnik wyniosła w 2021 roku 27,7 mln złotych, co daje 5,6 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca co oznacza to wzrost wydatków o 20,8% w porównaniu do roku 2020. Największa część budżetu gminy Lipnik - 23,9% została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie. Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 750 - Administracja publiczna (11,5%) oraz na Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo (10,2%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 6,4 mln złotych, czyli 23,3% wydatków ogółem.

Tabela 66 Wykonanie budżetu Gminy Lipnik w latach 2017-2021

Kategoria danych	2017	2018	2019	2020	2021
Wykonanie dochodów					
Dochody ogółem	19,092,310.74	21,392,067.44	22,725,252.47	26,003,976.88	30,910,674.53
Wydatki ogółem	17,965,662.93	21,507,212.46	22,153,035.63	23,299,567.20	27,657,909.61
Procent wykonania:	94.10	100.54	97.48	89.60	89.48
Deficyt /nadwyżka budżetu					
Relacja wykonanych dochodów i wydatków	1,126,647.81	-115,145.02	572,216.84	2,704,409.68	3,252,764.92
	(nadwyżka)	(nadwyżka)	(nadwyżka)	(nadwyżka)	(nadwyżka)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Spis tabel

Tabela 1 Wykaz zabytków znajdujących się na terenie Gminy Lipnik	7
Tabela 2 Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków na terenie gminy	12
Tabela 3 Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Lipnik	12
Tabela 4 Kryteria klasyfikacji stref ze względu na ochronę zdrowia ludzi w zakresie: SO ₂ , NO ₂ , CO, C ₆ H ₆ , PM ₁₀ , PM _{2,5} , Pb, As, Cd, Ni, BaP, O ₃	16
Tabela 5 Kryteria klasyfikacji stref ze względu na ochronę roślin w zakresie dwutlenku siarki SO ₂ , tlenków azotu NO _x i ozonu O ₃	17
Tabela 6 Zestawienie stref w województwie świętokrzyskim w ocenie dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia ludzi.....	18
Tabela 7 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2022 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu PM _{2,5}).....	19
Tabela 8 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C)	19
Tabela 9 Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń dla poszczególnych zanieczyszczeń w roku 2022w województwie świętokrzyskim z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony zdrowia	20
Tabela 10 Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń dla poszczególnych zanieczyszczeń w roku 2021 w województwie świętokrzyskim z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony roślin .	20
Tabela 11 Dane liczbowe realizacji programu „Czyste powietrze” na terenie Gminy	21
Tabela 12 Złoża surowców mineralnych zlokalizowane na terenie Gminy Lipnik	25
Tabela 13 Wykaz jednolitych części wód powierzchniowych znajdujących się na terenie gminy Lipnik	26
Tabela 14 Wykaz jednolitych części wód podziemnych znajdujących się na terenie Gminy Lipnik	27
Tabela 15 Rodzaje gruntów w Gminie Lipnik.....	35
Tabela 16 Rodzaje dróg na terenie Gminy Lipnik	36
Tabela 17 Wykaz dróg gminnych na terenie Gminy Lipnik.....	36
Tabela 18 Kanalizacja sanitarna na terenie Gminy Lipnik.....	39
Tabela 19 Wodociąg na terenie gminy Lipnik	39
Tabela 20 Osiągnięte poziomy recyklingu w 2021r	41
Tabela 21 Odpady zebrane w ciągu roku na terenie Gminy Lipnik w latach 2017-2022	42
Tabela 22 Szacunkowa liczba ton azbestu pozostająca do utylizacji wg stanu na 19.06.2023r.	42
Tabela 23 Sieć gazowa na terenie gminy Lipnik	43
Tabela 24 Dostęp do infrastruktury wodno-kanalizacyjno-gazowej na terenie Gminy Lipnik	44
Tabela 25 Liczba ludności korzystająca z instalacji [%] w Gminie Lipnik	44
Tabela 26. Wykaz infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie Gminy Lipnik	45
Tabela 27 Struktura ludności na terenie Gminy Lipnik w latach 2017-2022	47
Tabela 28 Przyrost naturalny w Gminie Lipnik w latach 2017-2022.....	49
Tabela 29 Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Lipnik w latach 2017- 2022r.	49
Tabela 30 Ludność w wieku 65 + w Gminie Lipnik.....	50
Tabela 31 Prognoza demograficzna dla powiatu opatowskiego i województwa świętokrzyskiego	50
Tabela 32 Prognoza ludności Gminy Lipnik na lata 2023-2030	50
Tabela 33 Struktura ludności w Gminie Lipnik w roku 2022 i 2030 wg prognoz GUS	52
Tabela 34 Ruch naturalny i wędrownkowy – prognoza GUS dla Gminy Lipnik	52
Tabela 35 Podsumowanie struktury ludności Gminy Lipnik wg ekonomicznych grup wiekowych w roku 2017 i 2022	53
Tabela 36 Powody przyznawania pomocy społecznej przez OPS w Lipniku w 2022r.	54
Tabela 37 Liczba dzieci korzystająca z dożywiania w szkołach (posiłki finansowane przez OPS w Lipniku	54
Tabela 38 Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy OPS w Lipniku w latach 2020-2022 w podziale na sołectwa.....	55
Tabela 39 Liczba udzielonych porad w Gminie Lipnik w latach 2017-2022	57
Tabela 40 liczba osób zaszczepionych przeciwko COVID-19 w Gminie Lipnik (stan na 20.03.2022)	57

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Tabela 41 Placówki oświatowe na terenie Gminy Lipnik.....	58
Tabela 42 Liczba uczniów w placówkach edukacyjnych w Gminie Lipnik w latach 2018-2022.....	61
Tabela 43 Liczba przedszkolaków w punktach przedszkolnych na terenie Gminie Lipnik latach 2018-2022.....	61
Tabela 44 Dowóz uczniów do szkół na terenie gminy Lipnik w latach 2018-2022.....	61
Tabela 45 Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty.....	62
Tabela 46 Poziom wykształcenia ludności w Gminie Lipnik w podziale na płeć.....	63
Tabela 47 Wyniki uczniów szkół podstawowych z Gminy Lipnik z egzaminu ósmoklasisty w 2022r.	64
Tabela 48 Przystępczość w latach 2020-2022 na terenie gminy Lipnik.....	67
Tabela 49 Liczba przestępstw i wykroczeń występujących na terenie Gminy Lipnik w latach 2020-2022.....	68
Tabela 50 Przystępstwa i wykroczenia w poszczególnych miejscowościach Gminy Lipnik w latach 2020-2022 .	68
Tabela 51 Wykaz jednostek straży pożarnej działających na terenie Gminy Lipnik	69
Tabela 52 Zasoby Gminnej Biblioteki Publicznej w Lipniku	71
Tabela 53 Stan komputeryzacji biblioteki w Lipniku na przełomie lat 2018-2022	72
Tabela 54 Obiekty kulturalne i społeczne w Gminie Lipnik	74
Tabela 55 Największe uprawy na terenie gminy Lipnik wg ich powierzchni	78
Tabela 56 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2017-2022 na terenie Gminy Lipnik według klas wielkości	79
Tabela 57 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2018-2022 na terenie Gminy Lipnik wg form prawnych	79
Tabela 58 Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane wpisane do rejestru REGON w Gminie Lipnik w latach 2018-2022.....	80
Tabela 59 Liczba mieszkań na terenie Gminy Lipnik w latach 2017-2021.....	80
Tabela 60 Stopa bezrobocia w latach 2017-2022 na terenie gminy Lipnik, powiatu opatowskiego, województwa świętokrzyskiego i całego kraju.....	81
Tabela 61 Bezrobocie na terenie Gminy Lipnik wg płci w latach 2017-2022.....	81
Tabela 62 Liczba osób bezrobotnych w Gminie Lipnik w latach 20217-2022.....	81
Tabela 63 Struktura bezrobotnych w Gminie Lipnik na tle powiatu i województwa (stan na 31.12.2022)	82
Tabela 64 Prognoza zawodów deficytowych i nadwyżkowych w roku 2022 w powiecie opatowskim.....	83
Tabela 65 Dochody i wydatki Gminy Lipnik w latach 2017-2021	89
Tabela 66 Wykonanie budżetu Gminy Lipnik w latach 2017-2021.....	89

Spis wykresów

Wykres 1 Struktura ludności na terenie Gminy Lipnik w latach 2017-2022.....	48
Wykres 2 Przyrost naturalny w Gminie Lipnik w latach 2017-2022	48
Wykres 3 Poziom wykształcenia ludności w Gminie Lipnik (dane zaokrąglone)	63
Wykres 4 Edukacyjne grupy wieku	64
Wykres 5 Przystępstwa stwierdzone (oszacowane) w Gminie Lipnik w latach 2012-2022.....	67
Wykres 6 podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestry REGON w latach 2009-2022.....	79
Wykres 7 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Gminie Lipnik na tle województwa świętokrzyskiego i kraju w latach 2002-2021	82
Wykres 8 Udział grup zawodów ze względu na prognozowane zapotrzebowanie w woj. świętokrzyskim w latach 2016-2022.....	83

Spis map

Mapa 1 Mapa obszarów chronionych na terenie Gminy Lipnik	13
Mapa 2 Średnioroczne sumy usłonecznienia godz./rok dla reprezentatywnych rejonów Polski.....	23
Mapa 3 Strefy energetyczne wiatru w Polsce.....	24
Mapa 4 Zagrożenia suszą na terenie Gminy Lipnik.....	28
Mapa 5 Trasy turystyczne Opatów i okolice	31
Mapa 6 Szlaki turystyczne na terenie Gminy Lipnik	31
Mapa 7 Sandomierski Szlak Apetyczny.....	32
Mapa 8 Koncepcja przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego	33

Strategia Rozwoju Gminy Lipnik do roku 2030
Diagnoza strategiczna sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipnik

Spis zdjęć

Zdjęcie 1 Pałac Karskich we Włostowie w czasach świetności	8
Zdjęcie 2 Wnętrze pałacu Karskich we Włostowie w czasach świetności	8
Zdjęcie 3 Ruiny Pałacu Karskich we Włostowie	9
Zdjęcie 4 Kościół parafialny pod wezwaniem świętego Jana Chrzciciela w miejscowości Włostów	9
Zdjęcie 5 Dawny zbór w miejscowości Ublinek	10
Zdjęcie 6 karczma „Makowe Pole” w miejscowości Lipnik	30
Zdjęcie 7 Budynek Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lipniku	59
Zdjęcie 8 Szkoła Podstawowa im. Romana Kosęły we Włostowie.....	60
Zdjęcie 9 Zespół folklorystyczny „ŚWIĘTOKRZYSKIE UŚMIECHY”	72
Zdjęcie 10 Wycieczka do Sandomierza w ramach Klubu Seniora	73
Zdjęcie 11 Zajęcia w świetlicy środowiskowej w Kurowie	75